

EKONOMICKÁ UNIVERZITA V BRATISLAVE

FAKULTA HOSPODÁRSKEJ INFORMATIKY

Evidenčné číslo: 103002/I/2017/36080377333422852

**KOMPARATÍVNA ANALÝZA DAŇOVÉHO ZAŤAŽENIA
PODNIKATEĽOV SLOVENSKEJ REPUBLIKY A MAĎARSKA**

Diplomová práca

EKONOMICKÁ UNIVERZITA V BRATISLAVE
FAKULTA HOSPODÁRSKEJ INFORMATIKY

KOMPARATÍVNA ANALÝZA DAŇOVÉHO ZAŤAŽENIA
PODNIKATEĽOV SLOVENSKEJ REPUBLIKY A MAĎARSKA

Diplomová práca

Študijný program: Účtovníctvo a audítorstvo

Študijný odbor: Účtovníctvo

Školiace pracovisko: Katedra účtovníctva a audítorstva

Školiteľ: prof. Ing. Anna Baštincová, CSc.

Bratislava 2017

Bc. Monika Kölesová

Čestné vyhlásenie

Čestne vyhlasujem, že záverečnú prácu som vypracovala samostatne a že som uviedla všetku použitú literatúru.

02.05.2017

.....

ABSTRAKT

KÖLESOVÁ, Monika: *Komparatívna analýza daňového zaťaženia podnikateľov Slovenskej republiky a Maďarska*. – Ekonomická univerzita v Bratislave. Fakulta hospodárskej informatiky; Katedra účtovníctva a audítorstva – Vedúci záverečnej práce: prof. Ing. Anna Baštincová, CSc. – Bratislava: FHI EU, 2016, 71 s.

Cieľom diplomovej práce je analýza daňovej sústavy Slovenskej republiky a Maďarska, ich porovnanie, zistenie rozdielov a zhodnotenie vplyvu na daňovú zaťaženosť podnikateľov v oboch krajinách.

Práca je rozdelená do troch kapitol. Obsahuje niekoľko pomocných tabuliek na prehľadnejšie vysvetlenie danej problematiky. Prvá kapitola je venovaná objasňovaniu teoretických poznatkov ohľadom daní a zdaňovania, obsahuje teoretické východiská zdaňovania, charakteristiku daňového systému a daňového zaťaženia, opisuje súčasné trendy harmonizácie daní v Európskej únii. V druhej časti je vymedzený cieľ a metódy skúmania aplikované pri vypracovaní diplomovej práce.

Tretia, záverečná kapitola sa zaoberá porovnaním vývoja a analýzy daňových sústav v Slovenskej republike a v Maďarsku, porovnaním jednotlivých druhov daní a zistením daňového zaťaženia podnikateľov v oboch krajinách. Miera daňového zaťaženia je analyzovaná z makroekonomického hľadiska prostredníctvom daňovej kvóty a z mikroekonomického hľadiska prostredníctvom efektívnych daňových sadzieb. Výsledkom riešenia danej problematiky je poskytnutie uceleného pohľadu na rozdiely daňových sústav Slovenskej republiky a Maďarska a na mieru daňového zaťaženia v oboch krajinách.

Ako metodický prostriedok diplomovej práce bol použitý analyticko-syntetický postup.

Kľúčové slová:

daňový systém, daň, daňová sústava, náležitosti dane, daňové zaťaženie, harmonizácia daní, daňová kvóta, daňové sadzby, priame dane, nepriame dane

ABSTRACT

KÖLESOVÁ, Monika: *Comparative analysis of the tax burden on businesses in Slovak Republic and Hungary*. – Economic University of Bratislava. Faculty of Business Informatics; Department of Accounting and Auditing. – Mentor of thesis: prof. Ing. Anna Baštincová, CSc. – Bratislava: FHI EU, 2016, 71 p.

The aim of thesis was to analyze the tax system of the Slovak Republic and Hungary, comparing them, finding differences and assessment of the impact on the tax burden on businesses in both countries.

Thesis is divided into three sections. It contains several auxiliary tables for clearer explanation of the issue. The first chapter is devoted to clarifying the theoretical knowledge about taxes and taxation, it contains theoretical basis of taxation, characteristics of the tax systems and the tax burden, describes current trends of tax harmonization in the European Union. The second section illustrated the target and methods of working-out thesis.

The third and final chapter deals with the comparison of the development and analysis of tax systems in the Slovak Republic and Hungary, the comparison of the different types of taxes and finding tax burden on businesses in the both countries. The rate of the tax burden is analyzed from a macroeconomic perspective through tax allowances and the microeconomic point of view through tax rates. The result of solving the issue is to provide a holistic view of differences in tax system of the Slovak Republic and Hungary, and of the rate of the tax burden in both countries.

There was using analytical and synthetic progression in thesis as methodical method.

Keywords:

tax system, tax, taxation, tax requirements, tax burden, tax harmonization, tax allowance, tax rates, direct taxes, indirect taxes

Obsah

Úvod	9
1. Súčasný stav riešenej problematiky doma a v zahraničí	11
1.1 Dane a daňová teória.....	11
1.1.1 Daňový systém a princípy jeho tvorby	11
1.1.2 Kritériá členenia a funkcie daní	14
1.1.3 Daňové náležitosti	18
1.2 Daňové zaťaženie a daňová optimalizácia.....	23
1.3 Harmonizácia daní v Európskej únii.....	28
2. Cieľ práce, metodika práce a metódy skúmania	35
3. Výsledky práce a diskusia.....	37
3.1 Analýza daňovej sústavy Slovenskej republiky.....	37
3.1.1 Priame dôchodkové dane	38
3.1.2 Priame majetkové dane	49
3.1.3 Nepriame dane	51
3.2 Analýza daňovej sústavy Maďarska	56
3.2.1 Priame dôchodkové dane	58
3.2.2 Priame majetkové dane	66
3.2.3 Nepriame dane	68
3.3 Komparatívna analýza daňového zaťaženia podnikateľov Slovenskej republiky a Maďarska	72
3.3.1 Komparatívna analýza daňového zaťaženia z makroekonomického hľadiska.....	72
3.3.2 Komparatívna analýza daňového zaťaženia z mikroekonomického hľadiska.....	75
Záver	80
Zoznam použitej literatúry	82

Zoznam tabuliek, schém a grafov

Tabuľka č. 1 Predmet dane z príjmov FO a ČZD.....	41
Tabuľka č. 2 NČZD na daňovníka a na manželku/manžela za rok 2017	43
Tabuľka č. 3 Postup výpočtu základu dane a dane z príjmov FO v Maďarsku.....	60
Tabuľka č. 4 Vývoj HDP a jednoduchej daňovej kvóty v Slovenskej republike a v Maďarsku	72
Tabuľka č. 5 Komparácia daňových sadzieb v Slovenskej republike a v Maďarsku v roku 2016 (v %).....	75
Tabuľka č. 6 Komparácia daňových sadzieb v Slovenskej republike a v Maďarsku v roku 2017 (v %).....	75
Tabuľka č. 7 Výpočet efektívnej sadzby dane v Slovenskej republike (v EUR) ..	76
Tabuľka č. 8 Výpočet efektívnej sadzby dane v Maďarsku (v EUR)	77
Tabuľka č. 9 Výpočet dane z príjmov právnických osôb na Slovensku a Maďarsku (v EUR).....	79
Schéma č. 1 Daňová sústava Slovenskej republiky	38
Schéma č. 2 Postup výpočtu základu dane a dane z príjmov PO v SR	48
Schéma č. 3 Výpočet základu dane z nehnuteľností	50
Schéma č. 4 Daňová sústava Maďarska	57
Schéma č. 5 Postup výpočtu základu dane a dane z príjmov PO v Maďarsku.....	65
Schéma č. 6 Sadzby dane zo zahraničných motorových vozidiel	67
Graf č. 1 Vývoj daňovej kvóty v rokoch 2005-2014 v SR a v Maďarsku (v %) ...	74

Úvod

Daňová politika je symbolom národnej suverenity každého štátu. Napriek tomu vývoj európskej integrácie vyžaduje z dôvodu fungovania jednotného vnútorného trhu od jednotlivých členských štátov spoluprácu v daňovej oblasti, či už formou koordinácie, alebo harmonizácie daňových systémov. I keď treba poznamenať, že kroky, ktoré vedú k vytvoreniu jednotného daňového systému v podmienkach Európskej únie, sú veľmi pomalé. Súvisia so zložitým procesom prijímania legislatívnych aktov, so snahami jednotlivých členských štátov o zachovanie ich národných špecifik a daňových tradícií. Vyjednávane a presadzovanie konkurenčných daňových výhod následne vedie k pomerne komplikovanému stavu a neprehľadnosti jednotlivých daní v Európskej únii. Keďže harmonizácia najmä priamych daní v rámci Európskej únie sa vyvíja pomaly a komplikovane, existujú významné rozdiely medzi daňovými systémami jednotlivých členských štátov.

Predložená diplomová práca je zameraná na analýzu daňovej sústavy Slovenskej republiky a Maďarska, na zistenie rozdielov medzi daňovými sústavami analyzovaných krajín, na zhodnotenie miery daňového zaťaženia podnikateľov v oboch krajinách, a to z makroekonomického a mikroekonomického hľadiska.

V rámci prvej kapitoly sme sa zamerali na podstatu zdaňovania a vymedzenie základných problémov súvisiacich s danou problematikou. Pozornosť sme venovali aj teoretickej charakteristike daňovej sústavy a daní ako hlavného zdroja príjmov štátnych rozpočtov. Vymedzili sme základné daňové náležitosti a funkcie daní, uviedli sme základné kritéria členenia daní. Podrobnejšej sme charakterizovali daňové zaťaženie z makroekonomického a mikroekonomického hľadiska, taktiež sme sa zamerali na súčasné trendy v harmonizácii daní v Európskej únii.

V druhej kapitole sme stanovili hlavný cieľ diplomovej práce a s ním súvisiace čiastkové ciele. Súčasťou tejto kapitoly je aj charakteristika použitého postupu a metód skúmania pri riešení problémov záverečnej práce.

V tretej kapitole sme analyzovali daňové sústavy Slovenskej republiky a Maďarska. Obsahuje porovnanie ťažiskových daní vyberaných v oboch krajinách, zistenie miery daňového zaťaženia podnikateľov z makroekonomického a mikroekonomického hľadiska, porovnanie a zdôvodnenie zistených rozdielov. Pri porovnaní daňového zaťaženia z makroekonomického hľadiska sme využili ukazovateľ daňovej kvóty, ktorý vyjadruje

mieru daňového zaťaženia najpresnejšie, a jeho použitie je najvhodnejšie pri medzinárodnom porovnaní daňového zaťaženia. Ďalším ukazovateľom, ktorý sme použili na porovnanie daňového zaťaženia boli sadzby jednotlivých daní vo vybraných krajinách. Pre analýzu miery daňového zaťaženia podnikateľov Slovenskej republiky a Maďarska sme si zvolili sadzby dane z príjmov fyzických osôb, právnických osôb a dane z pridanej hodnoty, pretože príjmy z týchto daní predstavujú najdôležitejšiu príjmovú zložku štátneho rozpočtu oboch krajín. Daňové zaťaženie podnikateľov z mikroekonomického hľadiska sme skúmali na modelových príkladoch.

1 Súčasný stav riešenej problematiky doma a v zahraničí

1.1 Dane a daňová teória

Od čias formovania prvých štátnych útvarov je ľudstvo sprevádzané daňami. Dane mali rôzne formy a podoby. Vyvíjali sa spolu s ľudstvom a tak ako spoločnosť napredovala a transformovala sa, tak sa menili aj dane.

„Dane sú fenoménom primárne ekonomickým, ale ich zakotvenie sa odohráva v oblasti práva“¹. Dane a daňová politika tvoria v súčasnom období súčasť hospodárskej politiky štátu a teda jej fiškálnej a monetárnej politiky.

1.1.1 Daňový systém a princípy jeho tvorby

Pojem systém sa v súčasnosti používa v bežnej komunikácii, ako aj v odborných diskusiách. Systém môžeme definovať ako „účelovo definovanú neprázdnu množinu prvkov a množinu väzieb medzi nimi s dynamickým, účelovým správaním, pričom obe množiny určujú vlastnosti celku“². Existuje niekoľko definícií systému, ale všetky majú tieto spoločné znaky:

- systém je komplexom vzájomne súvisiacich prvkov,
- systém vyjadruje zvláštnu jednotu s okolím,
- systém môže byť súčasne prvkom systému vyššieho rádu,
- prvok systému môže byť súčasne prvkom nižšieho rádu.

Základnú definíciu systému možno aplikovať na oblasť zdaňovania pre vymedzenie daňového systému. Daňový systém potom môžeme charakterizovať ako systém abstraktný, otvorený, stochastický, adaptabilný, dynamický a systém s cieľovým správaním. **Abstraktný** je v tom slova zmysle, že je výsledkom ľudského myslenia, teda je výsledkom aplikácie rozmanitých teoretických poznatkov, historických skúseností ako aj konkrétnych daní v určitom historickom období. Ide o systém **otvorený**, pretože má definované okolie a prvky daňového systému, medzi ktorými existuje mnoho väzieb zabezpečujúcich nepretržitú výmenu informácií. Daňový systém je **stochastický**, pretože je to systém, pri

¹ STARÝ, M. a kol. 2009. *Dějiny daní a poplatků*, Prvé vydanie. Praha: Vydavatelství Havlíček Brain Team, 2009. ISBN 978-80-87109-15-1, s. 7.

² LÉNARTOVÁ, G. 2015. *Daňové systémy*, Prvé vydanie. Bratislava: Vydavateľstvo EKONÓM, 2015. ISBN 978-80-225-4029-2, s. 82.

ktorom nevieme jednoznačne určiť závislosť medzi výstupmi a vstupmi z dôvodu viacerých variantov správania, vždy s určitou pravdepodobnosťou. Daňový systém reaguje na zmenu jeho vnútorných stavov i na zmeny stavov okolia tak, aby to pre systém bolo užitočné, t. j. systém je **adaptabilný**. Daňový systém je **dynamický** v tom slova zmysle, že systém mení svoj stav a časom nastávajú v ňom rôzne udalosti. Daňový systém je **systémom s cieľovým správaním** pretože reaguje na podnety tak, aby činnosť viedla k dosiahnutiu vopred definovaného želateľného stavu, pričom daňový systém má svoje vlastné ciele, ktoré vyplývajú z cieľov zdanenia. Ako sme už uviedli, každý systém má so svojím okolím určité väzby, v tejto súvislosti rozlišujeme národné daňové systémy a medzinárodné daňové systémy.

Daňový systém v každej krajine plní nezastupiteľnú úlohu, pričom cieľom štátu v rámci daňovej politiky je zabezpečenie efektívneho výberu a správy daní. Aby daňový systém štátu bol optimálny, musí spĺňať určité požiadavky, akými sú zabezpečenie dostatočného daňového výnosu, proporcionálnosť a spravodlivosť vyberania daní, neutralita zdanenia, jednoduchosť a zrozumiteľnosť daňového systému. Tieto požiadavky, ale aj iné môžu slúžiť ako kritériá hodnotenia kvality daňového systému v jednotlivých štátoch na celom svete.

Daňový systém sa skladá z viacerých podsystemov. Medzi základné podsystemy daňového systému zaradujeme daňovú teóriu, daňovú politiku, daňovú legislatívu (legislatívny základ daňového systému), daňovú sústavu (daňová štruktúra, respektíve daňový mix) a daňovú správu a kontrolu (proces správy daní a inštitucionálny základ daňového systému). *Daňová sústava* ako významný subsystém daňového systému je množina konkrétnych daní uplatňovaných v danej krajine v príslušnom zdaňovacom období, ktoré sú predpísané a vyberané na základe platnej daňovej legislatívy daného štátu.

V procese správy daní sa štát riadi určitými pravidlami, tzv. **daňovými zásadami**. Daňové zásady predstavujú pravidlá postupu, ktoré sú uplatňované štátom pri realizácii daňovej politiky. Vychádzajú zo základných požiadaviek na dobrý daňový systém, medzi ktoré zaradujeme spravodlivosť, efektívnosť, určitosť a pohodlnosť. Od základných požiadaviek sú odvodené aj princípy tvorby daňového systému, a to:

- princíp daňovej únosnosti,
- princíp daňovej spravodlivosti,
- princíp zákonnosti,
- stimulačný princíp daní.

Princíp daňovej únosnosti zabezpečuje štátu dostatočný daňový príjem, a to pohybom daňovej sadzby smerom nahor alebo nadol, čím zabezpečuje prílev finančných prostriedkov na uhradenie štátnych výdavkov. Pod pojmom daňová únosnosť rozumieme ekonomickú hranicu spôsobilosti daňovníka platiť daň, jeho daňovú schopnosť, ktorá nepôsobí na jeho ekonomické aktivity retardačne, brzdiaco. Únosnosť daní možno sledovať z rôznych aspektov, a to ako *všeobecnú daňovú únosnosť*, ktorá má zabezpečiť dostatočné daňové príjmy do verejných rozpočtov, *špeciálnu daňovú únosnosť*, ktorá rozvrhuje daňové bremeno medzi rôzne odvetvia, *osobnú daňovú únosnosť*, ktorá vyjadruje schopnosť daňovníka odvádzať dane bez ujmy a *teritoriálnu daňovú únosnosť*, ktorá sa posudzuje u daňovníka určitého vymedzeného územia.

Princíp daňovej spravodlivosti je klasickým daňovým princípom, ktorý sa zaraďuje medzi hlavné daňové princípy, a ktoré rieši problém spravodlivosti spôsobu vyrubovania daní. Spravodlivosť spočíva v akceptovaní schopnosti daňovníka zaplatiť daň a rešpektovať z jeho strany úžitok zo zdanenia najmä v spojení s očakávanou spotrebou verejných statkov, ktoré daňovníkovi poskytne štát alebo samospráva. Pri vyrubovaní daní sa sleduje *horizontálna spravodlivosť*, ktorá spočíva v zdanení rovnakej hodnoty majetku alebo rovnakého príjmu rovnakou daňou a *vertikálna spravodlivosť*, ktorá spočíva v zdanení vyššou daňou subjekty s vyššími príjmami alebo vyššou hodnotou majetku, alebo vyššou spotrebou.

Princíp zákonnosti zohľadňuje nielen optimálnu právnu úpravu daňového systému, ale aj stabilitu daňovo-právnych zákonov a ich aplikáciu v praxi, rozhodovacie kompetencie prvoinštančných i druhoinsančných daňových orgánov. Daňové zákony by mali byť formulované tak, aby poskytovali jednoznačný výklad, t. j. aby každý orgán, respektíve subjekt vykladal zákon jednotne. Uvedený princíp by mal zohľadňovať požiadavku zosúladenia nižších právnych noriem so zákonmi.

Stimulačný princíp daní, respektíve princíp efektívnosti daňového systému, vychádza z toho, že štát by mal podporovať prvky podnecujúce, stimulujúce podnikanie so súčasným rešpektovaním určitých sociálnych dimenzií. Štát by mal vychádzať z dôkladnej analýzy predpokladaných daňových dopadov na príslušné skupiny daňovníkov so súčasným prihliadaním na materiálne najhoršie situované skupiny obyvateľstva.

1.1.2 Kritériá členenia a funkcie daní

Definícií pojmu **daň** je viacero, čo závisí od toho, z akého hľadiska tento pojem posudzujeme. Z ekonomického hľadiska daň „**je povinná, účelová platba do verejných rozpočtov, ktorá je ukladaná ako povinnosť daňovým subjektom na základe všeobecne platných najvyšších legislatívnych noriem (daňových zákonov) bez reciprocity (bez priamej zvláštnej protislužby zo strany štátu).**“³

Z charakteru verejných statkov a z neochoty daňových subjektov platiť daň ako cenu za ich používanie vyplýva povinnosť platenia dane, pričom v tejto súvislosti ide o daňovú cenu za verejné statky. Dane sa chápu ako nanútené bremeno pre subjekty, ktoré daň musia platiť, a ako nutné zlo pre štát, ktorý musí donucovať subjekty na platenie dane, t. j. ide o nedobrovoľnú platbu subjektov dane. Štát pri donucovaní subjektov využíva isté donucovacie mechanizmy, ktorými sú v demokratickej spoločnosti zákony. Na základe najvyšších legislatívnych noriem štátu, t. j. daňových zákonov, sú dane predpisované a vyberané. Tieto daňové zákony sú prerokované a schválené zákonodarnými zbormi príslušného štátu. Od daňových zákonov majú vyššiu právnu účinnosť medzinárodné zmluvy o zamedzení dvojitého zdanenia, ktoré upravujú konflikty medzi princípmi zdanenia jednotlivých krajín.

V daňových zákonoch musí byť vymedzený subjekt, ktorý je povinný daň odvádzať, taktiež vymeriavací základ dane, t. j. z čoho sa daň vymeriava a ako sa tento vymeriavací základ zisťuje. V daňovom zákone musí byť uvedené ako a kde sa daň odvádza. Daň je platená zo zákona do verejných rozpočtov, a to bez nároku na jej vrátenie v pôvodnej alebo zmenenej forme, pričom subjekt dane si nemôže nárokovať žiadnu priamu protislužbu zo strany štátu. Dane sa odvádzajú do verejných rozpočtov v zákonom predpísanej forme, pričom sa využíva peňažná forma úhrady dane, t. j. daň je reálna platba subjektu dane do verejných rozpočtov.

Dane sú významným ekonomickým, finančným, sociálnym a politickým nástrojom štátu, ktoré sú využívané ako jeden z najvýznamnejších zdrojov príjmov verejných rozpočtov. Na základe uvedených skutočností môžeme daň tiež charakterizovať ako

³ LÉNARTOVÁ, G. 2015. *Daňové systémy*, Prvé vydanie. Bratislava: Vydavateľstvo EKONÓM, 2015. ISBN 978-80-225-4029-2, s. 43.

„povinnú, zákonom určenú neekvivalentnú, zvyčajne sa opakujúcu platbu, ktorú daňové subjekty odvádzajú štátu v určenej výške a v stanovenom termíne.“⁴

Kritériá členenia daní

Dane, majú vo svojej podstate vytvárať harmonický, účelne zladený celok, ale svojou podstatou a povahou sa navzájom odlišujú. Niektoré z nich majú spoločné znaky, ktoré umožňujú daňovej teórii systémovú orientáciu, a to vedie k tomu, že je možné dane členiť podľa určitých spoločných kritérií. Kritériá členenia daní zohľadňujú rôzne hľadiská, medzi ktoré zaraďujeme:

- **hľadisko vzťahu medzi výškou dane a veľkosťou základu dane;** na základe toho rozlišujeme:
 - *dane stanovené bez ohľadu na vyčíslený základ dane* – predstavuje využitie paušálnej daňovej sadzby pri zdanení príjmov subjektu.
 - *špecifické, resp. jednotkové dane* – sú stanovené podľa množstva jednotiek daňového základu alebo množstva jednotiek užitočnej vlastnosti v daňovom základe.
 - *dane ad valorem (k hodnote)* – určujú sa podľa ceny zdaňovaného základu.
- **podľa územného aspektu určenia daní,** rozlišujeme dane, ktoré sú príjmom:
 - *štátneho rozpočtu,*
 - *rozpočtu vyššieho územného celku,*
 - *rozpočtu mesta alebo obce.*
- **z hľadiska prerozdelených procesov:**
 - *podielové dane* – napríklad daň z príjmov fyzickej osoby, kde výnos z dane sa prerozdelení podľa zákonom určených podmienok medzi mesto, obec, vyšší územný celok a štátny rozpočet,
 - *celostné dane* – napríklad daň z pridanej hodnoty, kde výnos z dane je len príjmom štátneho rozpočtu.
- **z hľadiska vplyvu daní na daňové subjekty** – ide o najznámejšiu typologizáciu daní, pričom dane sa tradične členia na:

⁴ SCHULTZOVÁ, A. a kol. 2011. *DAŇOVNÍCTVO daňová teória a politika I*, Prvé vydanie. Bratislava: Iura Edition, 2011. ISBN 978-80-8078-407-2. s. 30.

⁵ SCHULTZOVÁ, A. a kol. 2015. *DAŇOVNÍCTVO daňová teória a politika I*, Druhé, doplnené a prepracované vydanie, Bratislava. Iura Edition, 2015. ISBN 978-80-7478-867-3. s 30-32.

- *priame* – sú priamo vymeriavané daňovému subjektu na základe jeho dôchodkovej a majetkovej situácie. Je možné o nich hovoriť i vtedy, ak pre toho, kto dani podlieha, respektíve kto ju hradí, neexistuje žiadna iná možnosť preniesť daňovú povinnosť na iný subjekt.
- *nepriame* – sú tie dane, kde platiteľ dane je iná osoba ako tá, ktorá daň skutočne znáša, na ktorú daň ekonomicky dopadá. Ide o dane, ktoré sa uvaľujú na spotrebu, a ktoré hradí výrobca alebo predajca z objemu svojej produkcie alebo svojich predajov. Prostredníctvom ceny tovaru sú prenesené na iný subjekt, predovšetkým na spotrebiteľa. Nezohľadňujú osobnú situáciu platiteľa dane.
- **podľa predmetu dane:**
 - *dôchodkové dane* – predmetom dane je príjem subjektu dane, napríklad daň z príjmov fyzických osôb a daň z príjmov právnických osôb,
 - *dane zo spotreby* – postihujú spotrebu tovarov a služieb, patria sem univerzálna daň zo spotreby (daň z pridanej hodnoty) a selektívne dane zo spotreby (spotrebné dane).
 - *dane z majetku* – predmetom dane je majetok subjektu dane, napríklad daň z bytov, daň zo stavieb, daň z pozemkov a podobne.

Funkcie daní

Pod pojmom funkcia dane rozumieme to, čo je s ňou vnútorne späté, čo je trvalé, čo musí obsahovať každá daň, aby bola daňou. Podstatou dane z ekonomicko-finančného pohľadu sú fiškálne vzťahy a ich prejav je vo funkciách dane. Ciele verejných financií možno zhrnúť do troch funkcií, pričom existencia daní súvisí s využívaním všetkých funkcií štátu.

Najčastejšie sa daniam priznávajú tieto funkcie:

- alokačná,
- distribučná,
- stabilizačná.

Jednotlivé funkcie sa navzájom líšia a zároveň navzájom aj spolu úzko súvisia. V praxi neexistuje ich samostatné pôsobenie a využívanie. Súčasne, každá daň alebo každé opatrenie štátu na príjmovej alebo výdavkovej strane rozpočtu, ovplyvňuje viac ako jeden cieľ. V nasledujúcom texte funkcie daní podrobnejšie vysvetlíme.

Alokačná funkcia súvisí s procesom umiestnenia vládnych výdavkov a ich optimálnym rozdelením medzi verejnú a súkromnú spotrebu, t. j. odpovedá na otázku, kde by sa dane v ekonomike mohli čo najefektívnejšie umiestniť (alokovať) vzhľadom na ich zdroj. Alokácia daní je spätá s procesom kolobehu príjmov a výdavkov v ekonomike a s existenciou rozličných trhov.

Alokačná funkcia dane taktiež odpovedá na otázku, ako vhodne spájať miesto výberu dane s tokom dôchodkov, aby boli čo najnižšie náklady s výberom a so správou daní, t. j. skúmanie otázky daňového bremena a či je daňový systém efektívny.

Táto funkcia dane poskytuje odpoveď na otázku, kde alokovať dane, aby bola vhodná a účinná preferencia napr. výrobných štruktúr a čo daňami obmedzovať alebo podporovať. Problematika umiestňovania daní patrí vo fiškálnej politike medzi primárne, pretože od odpovede na otázku alokácie daní bude potom závisieť napríklad aj to, kde bude ťažisko príjmov verejných rozpočtov z daní, či vo sfére priamych alebo nepriamych daní. Alokácia daní prináša so sebou aj to, že priamymi daňami sa zdaňuje príjem daňovníka a nepriamymi daňami ešte aj jeho spotreba. Na tento problém však existujú rôznorodé názory.

V rámci **distribučnej funkcie** dochádza k prerozdeleniu, k presunu časti dôchodku a bohatstva od bohatších subjektov k sociálne slabším subjektom. Distribučná funkcia je základnou funkciou daní, pretože dane vždy legálne, zo zákona niečo rozdeľujú, je to ich vlastnosťou, prejavom ich podstaty v činnosti, pretože dane vstupujú do celého rozdeľovacieho procesu. Kým alokačná funkcia spojená so zabezpečovaním verejných statkov sa zaoberá riešením efektívneho použitia zdrojov pri danom rozdelení dôchodkov a pri danej štruktúre spotrebiteľských preferencií, otázka rozdeľovania je omnoho zložitejšia. Primárna otázka je v tom, čo rozdeľujú, čo sa rozdeľovaním sleduje, aké efekty toto zdaňovanie prinesie a ako sa toto zdaňovanie prejaví v budúcnosti.

Ďalšou otázkou, ktorá sa sleduje v súvislosti s distribučnou funkciou dane, je, akými daňami (priamymi alebo nepriamymi) možno lepšie dosiahnuť sledované ciele. Daná otázka súvisí aj s tým, či štát je alebo nie je podkapitalizovaný, pretože takýto štát preferuje zdanenie spotreby nepriamymi daňami pred zdanením priamymi daňami a ďalej preferuje tvorbu úspor pred spotrebou. Okrem viditeľného rozdeľovania daní na priame a nepriame dane môže existovať aj skryté rozdeľovanie pomocou daní, za ktoré sa považujú rozličné daňové úľavy, daňové prázdny, oslobodenia od dane a podobne, ale i nepriame dane.

Distribučná funkcia daní poskytuje odpoveď aj na otázku, ako dosiahnuť, aby proces rozdeľovania a znovurozdeľovania pomocou daní bol nielen spravodlivý, ale aj efektívny, pričom danú spravodlivosť možno dosiahnuť vhodným výberom predmetu dane, spravodlivým výpočtom základu dane a príslušnou daňovou sadzbou.

Stabilizačná funkcia spočíva v ovplyvňovaní makroekonomického výkonu ekonomiky, t. j. v naplňovaní cieľov, ktorými sú vysoká zamestnanosť, stabilita cenovej hladiny, zdravá platobná bilancia, ako aj prijateľná dynamika ekonomického rastu. Daná funkcia je spätá so stabilizačnou politikou štátu. Vyjadruje, ako by sa mala koncipovať daňová politika, aby vhodne pôsobila na ciele stabilizačnej politiky, pričom cieľom stabilizačnej politiky je zabezpečiť makroekonomický výkon ekonomiky. Dosiahnutie týchto cieľov nie je automatické, ale vyžaduje stále a uvážené zásahy štátu a to prostredníctvom určitých nástrojov, medzi ktoré zaraďujeme aj dane.

Úlohou daní v rámci stabilizačnej funkcie je zmierňovať, alebo pozitívne ovplyvňovať cyklický vývoj ekonomiky. Dane taktiež vplývajú aj na stabilitu meny, respektíve na vývoj inflácie, pričom na infláciu vplývajú odlišne priame dane a nepriame dane. V oblasti nezamestnanosti sú dane zdrojom finančných prostriedkov na poskytovanie finančnej pomoci nezamestnaným a ďalšie úlohy daní na dosiahnutie cieľov stabilizačnej politiky.

V ďalšej časti sme sa zamerali na vymedzenie náležitostí daní.

1.1.3 Daňové náležitosti

Každá daň má svoje náležitosti (konštrukčné prvky), ktoré sú vymedzené zákonom, pričom daňové náležitosti predstavujú súbor opatrení a prvkov daňovej techniky, ktoré musí mať každá daň. V daňových zákonoch treba každú daň jednoznačne, zrozumiteľne a presne definovať, t. j. určiť a predpísať výšku daňovej povinnosti podľa majetkovej, príjmovej, sociálnej a inej situácie každého daňového subjektu. Daňové náležitosti tvoria základné predpoklady na predpisovanie a výber daní, sú základnými formálnymi náležitosťami daňových zákonov. Rozlišujeme dve skupiny daňových náležitostí⁶:

- základné daňové náležitosti,
- vedľajšie daňové náležitosti.

⁶ BAŠTINCOVÁ, A. – SOLÍK, J. – VAŠEKOVÁ, M. 2012. *Účtovníctvo a dane fyzických osôb*, Prvé vydanie, Bratislava: Vydávateľstvo EKONÓM, 2012. ISBN 978-80-225-3510-6. s. 83-85.

Medzi **základné daňové náležitosti** zaraďujeme *predmet dane, subjekt dane, základ dane a sadzba dane*.

Predmet dane, nazývaný tiež aj objekt dane, je veličina, z ktorej sa daň vymeriava. Vo všeobecnosti platí, že predmet dane má byť presne kvantifikovaný a má charakterizovať daňovú schopnosť subjektu, t. j. schopnosť daňovníka odvádzať dane. Predmet dane je pri každej dani vymedzený osobitne, pričom môže ísť o **pozitívne vymedzenie predmetu dane**, keď zákonodarca vymedzuje, čo je predmetom dane, alebo o **negatívne vymedzenie predmetu dane**, keď zákonodarca vymedzuje, čo nie je predmetom dane. Existuje aj ďalší spôsob vymedzenia predmetu dane, ktorý môže byť dvojaký. Môže ísť o **formálne vymedzenie predmetu dane**, t. j. predmetom dane je dosiahnutý zisk, obrat, príjem a podobne. Podstatou formálneho vymedzenia predmetu dane je skutočnosť, že predmet dane sa má dosiahnuť, docieľiť a nie je na začiatku zdaňovacieho obdobia známe, aká bude jeho skutočná výška. Ďalším spôsobom vymedzenia predmetu dane je **materiálne vymedzenie**, pri ktorom je výška predmetu dane, na rozdiel od formálneho vymedzenia, známa už na začiatku zdaňovacieho obdobia, dokonca v niekoľkých zdaňovacích obdobiach nemusí dôjsť ani k jeho zmenám.

Pre predmet dane je dôležité, k akému dňu, vzhľadom na okamih vzniku predmetu dane, vzniká povinnosť vykonať isté úkony, ako je napríklad registrovať sa, splniť nejakú oznamovaciu povinnosť, podať daňové priznanie a zaplatiť daň. Vznik alebo existencia predmetu dane je dôvodom ukladania povinnosti platiť alebo odvádzať daňovému subjektu daň.

Subjekt dane je fyzická osoba (podnikateľ, ako aj nepodnikateľ – občan) alebo právnická osoba, ktorá je povinná platiť daň. Subjektom dane môže byť tiež aj zákonný zástupca, ručiteľ za daň alebo právny nástupca fyzickej alebo právnickej osoby.

V daňovo-právnych vzťahoch sa daňový subjekt najčastejšie označuje pojmami daňovník a platiteľ dane, čo považujeme za základný prístup určenia daňového subjektu. **Daňovníkom** je osoba, „ktorej príjem, majetok alebo činnosť priamo podlieha dani, svoje daňové bremeno znáša sám a nemôže ho preniesť na iný subjekt“⁷. Osoba zodpovedná za vypočítanie a odvedenie dane príslušnému správcovi dane sa označuje pojmom **platiteľ dane**. Platiteľ dane odvodenú daň zvyčajne započíta do ceny realizovaných výrobkov, tovarov alebo služieb, preto túto daň v konečnom dôsledku zaplatí subjekt, ktorý si

⁷ SCHULTZOVÁ, A. a kol. 2011. *DAŇOVNÍCTVO daňová teória a politika I*, Prvé vydanie. Bratislava: Iura Edition, 2011. ISBN 978-80-8078-407-2. s. 35.

výrobok kúpi alebo ktorému je poskytnutá služba. Pojem platiteľ dane sa najčastejšie využíva pri dani z pridanej hodnoty, ako aj pri zdaňovaní príjmov zamestnancov zo závislej činnosti, kedy platiteľom je zamestnávateľ, ktorý zamestnancovi daň zrazí a odvedie príslušnému správcovi dane, ale zamestnanec znáša daňové bremeno.

Z predchádzajúceho textu vyplýva, že uvedené prístupy určenia daňového subjektu sú len základné, problematika jeho určenia je zložitejšia ak zohľadníme aj vstup subjektov z jedného štátu na územie iných štátov. V súvislosti s rozvojom medzinárodnej spolupráce a otváraním vnútorného trhu dochádza k širšej účasti subjektov so sídlom alebo s trvalým bydliskom v jednom štáte na ekonomickej a inej zárobkovej činnosti v iných štátoch. Z uvedeného dôvodu každý štát sa snaží zdaniteľ nielen subjekty, ktoré majú na jeho území trvalé bydlisko alebo sídlo, ale aj subjekty, ktoré sa na jeho území obvykle zdržiavajú, respektíve vykonávajú činnosti prostredníctvom stálej prevádzkarne. Z tejto skutočnosti vyplýva aj pozitívne a negatívne vymedzenie subjektu dane – daňového rezidenta, respektíve nerezidenta.

Daňovým rezidentom je fyzická alebo právnická osoba, ktorá má trvalé bydlisko, alebo sídlo v tuzemsku so vzťahom k štátnemu územiu, ktoré mu zakladá vznik daňovej povinnosti. Rezidenti podliehajú neobmedzenej daňovej povinnosti, t. j. zdaňuje sa ich celosvetový príjem. Na rozdiel od daňového rezidenta, **daňový nerezident** je subjektom, ktorý nemá trvalý pobyt v tuzemsku a ani sa tu zvyčajne nezdržiava, respektíve nemá v tuzemsku svoje sídlo ani prevádzkareň. Nerezidenti podliehajú len obmedzenej daňovej povinnosti, t. j. zdaňuje sa ich príjem, respektíve majetok nachádzajúci sa na území tuzemska.

Predmet dane je dôvodom, na základe ktorého daňový subjekt povinne platí alebo odvádza daň, pričom predmet dane je v daňových zákonoch vymedzený len verbálne, jeho obsahovú stránku tvorí základ dane.

Základ dane je „kvantifikáciou predmetu dane. Jeho cieľom je určiť, kvantitatívne vymedziť, celkovú sumu zdaniteľného objektu“⁸. Jeho výpočet je pri každej dani odlišný a v niektorých prípadoch ho treba na daňové účely ešte upraviť, na čo slúži napríklad nezdaniteľná časť základu dane⁹, rôzne pripočítateľné a odpočítateľné položky, daňová

⁸ LÉNARTOVÁ, G. 2015. *Daňové systémy*, Prvé vydanie. Bratislava: Vydavateľstvo EKONÓM, 2015. ISBN 978-80-225-4029-2, s. 47.

⁹ Nezdaniteľná časť základu dane – je suma, o ktorú si daňovník, ktorý je fyzickou osobou, znižuje základ dane zistený z tzv. aktívnych príjmov, t. j. z príjmov zo závislej činnosti, z podnikania a z inej samostatnej zárobkovej činnosti.

strata a podobne. Základ dane je teda to, z čoho sa daň vyrubuje, vypočítava, pričom pri základe dane rozlišujeme hodnotové vyjadrenie, t. j. v peňažnej jednotke (v takom prípade ide o **hodnotový základ dane**), alebo vyjadrenie v technických jednotkách, ako napríklad v tonách, v litroch, v kilogramoch a podobne (v takom prípade ide o **špecifický základ dane**).

Pri výpočte daňového základu sa vychádza z predpísaných dokladov a výkazov, medzi ktoré zaraďujeme účtovné výkazy, pozemkové knihy, kúpne zmluvy, darovacie zmluvy a podobne. Základ dane je podkladom na výpočet dane, pričom výška dane sa určuje z daňového základu pomocou daňovej sadzby.

Sadzba dane „vychádzajúca z vyčísleného základu dane určuje výšku samotnej dane“¹⁰. Má bezprostrednú väzbu na daňový základ a prostredníctvom daňovej sadzby sa zabezpečuje účel, účinnosť a zmysel príslušnej dane. V daňovej praxi rozlišujeme pevnú sadzbu dane, percentuálnu sadzbu dane a kombinovanú sadzbu dane z vyčísleného základu dane. **Pevná sadzba dane** určuje, koľko peňažných jednotiek sa platí ako daň za každú jednotku základu dane. Prednosťou pevnej sadzby dane je zrozumiteľnosť a jednoduchosť jej výpočtu. Na rozdiel od pevnej sadzby dane, **percentuálna sadzba dane** vyjadruje, koľko percent z daňového základu vyjadreného v hodnotovej forme tvorí daň. Percentuálne sadzby môžu mať charakter proporčionalnej, progresívnej alebo regresívnej sadzby.

Proporčionalna, tiež nazývaná aj ako lineárna daňová sadzba je stanovená rovnakou percentuálnou daňovou sadzbou pre akýkoľvek vysoký daňový základ. Je to taká sadzba dane, kde daň stúpa rovnako rýchlo ako daňový základ. Na rozdiel od proporčionalnej daňovej sadzby *progresívna daňová sadzba* je konštruovaná takým spôsobom, že daňová sadzba sa zvyšuje so zvyšujúcim sa daňovým základom. Pre túto daňovú sadzbu platí, že daň rastie rýchlejšie ako daňový základ. *Degresívna daňová sadzba* sa zase tvorí tak, že zo zvyšujúceho sa základu dane sa uplatňuje nižšia daňová sadzba. Táto daňová sadzba sa vo svete uplatňuje veľmi zriedkavo.

Ďalším druhom daňovej sadzby je **kombinovaná daňová sadzba**, ktorá predstavuje kombináciu pevnej a percentuálnej daňovej sadzby, uvedená daňová sadzba sa využíva pri zisťovaní výšky dane z tabakových výrobkov (€/ks plus %-na daňová sadzba).

¹⁰ SCHULTZOVÁ, A. a kol. 2011. *DAŇOVNÍCTVO daňová teória a politika I*, Prvé vydanie. Bratislava: Iura Edition, 2011. ISBN 978-80-8078-407-2. s. 37.

V súčasnosti každý štát používa taký daňový systém, ktorý tvorí viacero druhov daní a v každom daňovom systéme existujú o príslušných daniach samostatné zákony. Mnohé daňové náležitosti majú všeobecnú platnosť, t. j. vzťahujú sa na všetky dane, avšak, nie všetky náležitosti v skupine **vedľajších daňových náležitostí** sa vždy pri každej dani uplatňujú rovnako, čiže nemusia sa v každom daňovom vzťahu vyskytovať. Tieto náležitosti, alebo znaky daní sú často uvedené priamo v daňových zákonoch. Ide o také náležitosti daňových zákonov, ktorých forma, rozsah a spôsob uplatnenia závisia od charakteru dane. Medzi najdôležitejšie vedľajšie daňové náležitosti patrí *spôsob platenia dane, správa dane, daňové priznanie a hlásenie, splatnosť dane, daňové sankcie, daňové príslušenstvo a iné*.

Spôsob platenia dane závisí od charakteru dane. Pri jednorazovej dani, t. j. pri dani, ktorá je vyrubená len jednorazovo, je daň splatná jednorazovo, pričom uhradením dane je daňová povinnosť vyrovnaná. Na rozdiel od jednorazovej dane pri opakujúcej sa dani, čiže pri dani, ktorá sa vyrubuje viackrát za určitý časový interval, je daň splatná po skončení zdaňovacieho obdobia alebo na začiatku zdaňovacieho obdobia. Splatná daň sa odvádza príslušnému správcovi dane.

Správou dane rozumieme súhrn činností špecializovaných štátnych orgánov, respektíve orgánov samosprávy, ktoré sa označujú ako správcovia dane. Ide o evidenciu, registráciu a vyhľadávanie, overovanie podkladov potrebných na správne zistenie dane. Správcami dane môže byť príslušný daňový úrad, colný úrad alebo obec. Príslušnosť správcu dane sa pri právnickej osobe určí podľa jej sídla, v prípade fyzickej osoby, podľa jej miesta trvalého pobytu, respektíve miesta, kde sa obvykle zdržuje, ale daňové predpisy môžu určiť miestnu príslušnosť aj inak. Správca dane vykonáva množstvo činností, ako je napríklad spracovanie a kontrola daňových priznaní, daňová kontrola, vyrubovacie konanie, registrácia daňových subjektov, ich vyhľadávanie, evidencia platieb daní, exekúcia a podobne.

Daňové priznanie a hlásenie predstavuje písomné oznámenie, v ktorom platiteľ dane je povinný uviesť predpísaným spôsobom všetky skutočnosti potrebné na výpočet dane a daň si sám podľa zákona vypočítať a odvieť. Daňové priznanie je teda daňovo-právny vzťah medzi subjektom dane (fyzickou alebo právnickou osobou) a štátom, kedy subjekt priznáva svoje príjmy, majetok podliehajúci dani vymerané štátom a kde vyčíslí daň a prípadne ju porovná so zaplatenými preddavkami na daň. Daňové priznanie sa vzťahuje vždy k určitému časovému obdobiu, najčastejšie ku kalendárnemu roku

a k určitej dani vymeranej štátom. Každé daňové priznanie sa musí odovzdať k určitému termínu, s čím súvisí aj splatnosť dane.

Splatnosť dane znamená určenie lehoty na platenie dane, alebo preddavkov na daň. Splatnosť dane je ustanovená zákonom týkajúcim sa príslušnej dane. V prípade nedodržania termínov splatnosti dane, môže správca dane vyrubiť daňovému subjektu sankcie.

Daňové sankcie majú rôznu formu, určujú sa v závislosti od typu dane a od miery porušenia zákonných povinností. Môže ísť o pokuty, sankčné úroky, pozastavenie činnosti a podobne. S pojmom daňové sankcie úzko súvisí aj pojem **daňové príslušenstvo**, ktorý je spoločným pojmom pre vyjadrenie pokút, sankčných úrokov a exekučných nákladov uložených správcom dane podľa príslušných daňových zákonov.

1.2 Daňové zaťaženie a daňová optimalizácia

Daňový systém každej krajiny sa zaoberá dôležitou otázkou, ktorou je miera daňového zaťaženia a spôsob optimalizácie tohto zaťaženia. Na zodpovedanie tejto otázky využívajú jednotlivé krajiny rozličné techniky používané pri hodnotení vplyvu jednotlivých daní na daňové subjekty.

„**Daňové zaťaženie** vyjadruje rozsah, v akom daňový systém, resp. daň na základe uplatňovanej hospodárskej alebo daňovej politiky odčerpáva finančné zdroje z výnosu daňového subjektu.“¹¹ V súvislosti s daňovým zaťažením je dôležité uviesť pojem **daňové bremeno**, ktoré predstavuje vo všeobecnosti súhrn vybraných daní od daňových subjektov. Daňové zaťaženie subjektov, ktoré vyjadruje rozsah vyberania daní, môže byť vyššie ako daňové bremeno, čiže vyššie ako súhrn vybraných daňových príjmov, a to z dôvodu nadmerného daňového zaťaženia alebo vykazovania straty.

Na meranie daňového zaťaženia sa využívajú rôzne makroekonomické ukazovatele, taktiež rôzne metódy jeho sledovania, medzi ktoré zaradujeme:

- *nominálne daňové sadzby* – sú zákonom stanovené percentá daní zo základu dane,
- *podiel dane na hrubom domácom produkte (skr. HDP)* – vyjadruje percentuálny podiel daní z HDP, pričom najčastejšie využívaným ukazovateľom merania daňového zaťaženia pri tejto metóde jeho sledovania je daňová kvóta,

¹¹ SCHULTZOVÁ, A. a kol. 2011. *DAŇOVNÍCTVO daňová teória a politika I*, Prvé vydanie. Bratislava: Iura Edition, 2011. ISBN 978-80-8078-407-2. s. 23.

- *priemerné daňové sadzby* – táto metóda sa využíva pri analýze daňového zaťaženia podnikateľského sektora ako celku,
- *hraničné účinné daňové sadzby* – stanovujú sa výpočtom rozdielu, ktorý vytvára zdanenie medzi návratnosťou pred zdanením a po zdanení,
- *parciálne ukazovatele daňového zaťaženia*, najmä daňové zaťaženie práce, daňové zaťaženie kapitálu, daňové zaťaženie podnikateľských subjektov a daňové zaťaženie spotreby.

Najjednoduchšou metódou vyjadrenia miery daňového zaťaženia je metóda vychádzajúca z **nominálnych (zákonných) daňových sadzieb**, pretože informácie o nich sú ľahko dostupné. Ich nevýhodou je, vzhľadom na skutočnosť, že neobsahujú postup úpravy základu dane o odpočítateľné a pripočítateľné položky a o nezdaniteľné časti základu dane, menšia vypovedacia schopnosť.

K najvhodnejším ukazovateľom daňového zaťaženia meraného **metódou podielu dane na HDP** patrí ukazovateľ **daňovej kvóty**, ktorý vyjadruje rozsah odčerpávaných finančných zdrojov z výnosov daňového subjektu. Sleduje sa spravidla za jedno zdaňovacie obdobie a využíva sa na porovnanie ukazovateľov jednotlivých krajín na medzinárodnej úrovni. Daňová kvóta má tri úrovne:

- daňová kvóta I,
- daňová kvóta II,
- daňová kvóta III.

Daňová kvóta I vyjadruje podiel príjmov zo všetkých daní na vytvorenom HDP za príslušné zdaňovacie obdobie. Na rozdiel od daňovej kvóty I, *daňová kvóta II* vyjadruje podiel príjmov z povinných odvodov do fondov sociálneho a zdravotného zabezpečenia na vytvorenom HDP. Najviac využívaným ukazovateľom daňovej kvóty je tzv. zložená (súhrnná, všeobecná) daňová kvóta, t. j. *daňová kvóta III*, ktorá predstavuje spojenie daňovej kvóty I a daňovej kvóty II. Zložená daňová kvóta vyjadruje daňové a odvodové zaťaženie subjektov a vypočíta sa ako podiel príjmov z iných povinných odvodov a poplatkov na vytvorenom hrubom domácom produkte.

Rôznorodosti daňovej kvóty zodpovedá aj jej štruktúra, ktorá je označovaná pojmom **daňový mix** – vyjadruje štruktúru daňových výnosov podľa ich druhov a skupín. Najčastejšie využívaným ukazovateľom daňového mixu je podiel priamych a nepriamych daní na celkovom výbere daní.

Ďalšou metódou sledovania daňového zaťaženia je metóda vychádzajúca z **priemernej daňovej sadzby**, ktorá, na rozdiel od zákonných daňových sadzieb, poskytuje objektívnejší obraz o miere daňového zaťaženia. Priemerná daňová sadzba je vyjadrená ako percentuálny podiel dane na hrubom príjme, pričom jej výška závisí od konštrukcie základu dane, od výšky hraničných sadzieb, ako aj od šírky daňových pásiem. Využívajú sa spravidla pri progresívnom zdanení daňových subjektov. **Hraničné účinné daňové sadzby** vychádzajú z marginálnych (hraničných) sadzieb, t. j. vyjadrujú koľko finančných prostriedkov musí daňový subjekt odvieť štátu z dodatočne zarobeného hrubého príjmu.

Ďalším ukazovateľom daňového zaťaženia je **deň daňovej slobody**, ktorý vyjadruje koľko dní z roku podnikateľský subjekt pracuje „pre seba“ a koľko dní pre štát, pričom ide o priemernú veličinu týkajúcu sa daňovej zaťaženosti. Jeho výpočet možno odvodiť z daňovej kvóty. „Deň daňovej slobody sa zisťuje podľa podielu verejných výdavkov na hrubom domácom produkte, teda celkovej produkcii tovarov a služieb, ktorá sa za rok vyrobí v ekonomike.“¹² Tento ukazovateľ je v uvedenej podobe ľahko pochopiteľným, jednoduchým a vysvetliteľným ukazovateľom, ktorý poskytuje informácie o hospodárení vlády s verejnými financiami daňových subjektov.

Daňové zaťaženie v užšom zmysle vyjadrujú **parciálne ukazovatele daňového zaťaženia**, najmä **daňové zaťaženie práce**, ktorú vyjadruje *priemerná miera zdanenia* pracovných príjmov. Vypočíta sa ako pomer skutočne zaplatenej dane a hrubého príjmu zamestnanca; jej výsledkom je percentuálny podiel daňovej povinnosti k hrubému príjmu. Efektívnu priemernú mieru zdanenia pracovných príjmov vyjadruje *daňový klin*, ktorý vypovedá o tom, koľko percent celkových nákladov na prácu nedostane zamestnanec vyplatené. Vypočíta sa ako rozdiel medzi celkovými nákladmi, ktoré vynakladá zamestnávateľ na zamestnanca a čistým príjmom po zdanení, ktorý následne dostane zamestnanec. Tento ukazovateľ možno sledovať na rôznych typoch zamestnancov v závislosti od výšky ich príjmov, počtu detí a podobne. Môže byť vyjadrený ako hrubý daňový klin, ktorý vyjadruje „koľko peňažných jednotiek musí byť odvedených do štátneho rozpočtu z jednej peňažnej jednotky (€) hrubého príjmu zamestnanca.“¹³ Ďalším spôsobom vyjadrenia ukazovateľa daňový klin je čistý daňový klin, ktorý vyjadruje podiel

¹² LÉNARTOVÁ, G. 2015. *Daňové systémy*, Prvé vydanie. Bratislava: Vydavateľstvo EKONÓM, 2015. ISBN 978-80-225-4029-2, s. 271.

¹³ LÉNARTOVÁ, G. 2015. *Daňové systémy*, Prvé vydanie. Bratislava: Vydavateľstvo EKONÓM, 2015. ISBN 978-80-225-4029-2, s. 275.

odvodov a dane na celkových mzdových nákladoch, ktoré musí zamestnávateľ vynaložiť na zamestnanca. Najpresnejšie vyjadruje celkovú daňovú odvodovú zaťaženosť práce efektívny daňový klin, ktorý sa vypočíta podľa metodiky OECD, t. j. zohľadňujú sa transfery¹⁴, ktoré znižujú skutočné daňové zaťaženie.

Daňové zaťaženie kapitálu určuje komplexný vplyv daní na kapitál a vypočíta sa pomocou *efektívnej daňovej sadzby z úrokov, zo zisku a z dividend*. Efektívne daňové sadzby sú také, ktoré berú do úvahy zákonné zdanenie daňových subjektov, ale aj ostatné aspekty daňového systému, ktoré určujú čiastku dane a výnosnosť investícií. Efektívne daňové sadzby vyjadrujú skutočnú výšku daňového zaťaženia konkrétného daňového subjektu.

Daňové zaťaženie podnikateľských subjektov vyjadruje *efektívna daňová sadzba korporátnych daní*, pričom korporátnou daňou sa rozumie daň z príjmov právnických osôb. V efektívnej daňovej sadzbe dane z príjmov sú zohľadnené všetky prvky, od ktorých závisí výpočet základu dane z príjmov; z toho vyplýva, že vyjadrujú skutočnú výšku daňového zaťaženia konkrétného daňového subjektu. Na meranie skutočného daňového zaťaženia pomocou efektívnej sadzby dane z príjmov sa používajú rôzne metódy a postupy, pričom odlišnosti medzi nimi sú spôsobené hlavne rozsahom a kategóriami údajov, ktoré sa pri výpočte efektívnej sadzby dane z príjmov používajú. Efektívnu sadzbu dane z príjmov môžeme merať na úrovni všetkých daňových subjektov (na makroekonomickej úrovni) alebo na úrovni jedného daňového subjektu (na mikroekonomickej úrovni). Pri výpočte efektívnych sadzieb daní z príjmov môžeme z časového hľadiska počítať skutočné efektívne sadzby dane, ktoré určujú skutočné daňové zaťaženie v minulosti, alebo hypotetické efektívne sadzby dane, kedy ide o predikciu efektívnej sadzby dane z príjmov v budúcnosti.

Daňové zaťaženie spotreby vyjadruje vplyv daní na spotrebu a vypočíta sa *efektívnou daňovou sadzbou DPH a spotrebných daní*. Tieto efektívne daňové sadzby sú vypočítané z finálnej daňovej povinnosti a zákonnej daňovej sadzby.

Všetky uvedené ukazovatele vyjadrujú daňové zaťaženie subjektov v iných makroekonomických a mikroekonomických súvislostiach. Konštrukcia týchto

¹⁴ Transfery sú výdavky vyplatené bez toho, aby za ne ich príjemcovia poskytovali nejaké protislužby alebo tovary, t. j. jednostranné platby. Ide o príspevky a dotácie fyzickým a právnickým osobám a pod. V našom prípade napríklad daňový bonus.

ukazovateľov je odlišná a využívajú sa aj rôzne metodiky ich výpočtu, ktoré je potrebné zjednotiť, aby ich vypovedacia schopnosť bola rovnaká.

Prirodzenou reakciou podnikateľských subjektov na zdanenie je hľadanie možnosti využitia **daňovej optimalizácie**, ktorú možno chápať ako „legálny proces hľadania optimálneho variantu spôsobu podnikania, zdanenia dosiahnutých príjmov a využitia všetkých existujúcich zvýhodnení implementovaných v daňových zákonoch s cieľom minimalizovať daňovú povinnosť.“¹⁵ Pri daňovej optimalizácii ide o to, aby daňový subjekt nezaplatil ani menej, ale ani viac, než je nevyhnutné. Významný vplyv na celkový základ dane a výšku daňovej povinnosti majú tieto formy daňovej optimalizácie:

- výber vhodnej formy a miesta podnikania,
- výber spôsobu uplatňovania výdavkov,
- výber spôsobu obstarávania hmotného a nehmotného majetku,
- výber metódy odpisovania a využitie možnosti prerušenia odpisovania,
- možnosť umorovania daňovej straty,
- využitie nezdanieľných častí a odpočítateľných položiek,
- využitie zliav na dani a daňového bonusu.

Optimálne zdanenie nie je také zdanenie, pri ktorom sú rešpektované všetky požiadavky všetkých subjektov, ale také, pri ktorom sa hľadajú a prijímajú také kompromisné riešenia z protirečivých princípov a požiadaviek, ktoré by v konkrétnom daňovom systéme minimalizovali straty spôsobené zdanením. Daňové systémy vo všetkých členských štátoch Európskej únie sú výsledkom prerokúvania v parlamentoch a kompromisov s cieľom dosiahnuť súhlas s mierou a rozložením daňového bremena. Daňové systémy v rôznych členských štátoch vykazujú mnoho spoločných čŕt, ktoré sú výsledkom harmonizačných snáh krajín Európskej únie. Tieto harmonizačné snahy sme bližšie charakterizovali v ďalšej podkapitole.

¹⁵ BAŠTINCOVÁ, A. a kol. 2007. *Účtovníctvo a dane podnikateľských subjektov II*. Bratislava. EKONÓM, 2007. ISBN 978-80-225-2357-8. s. 27.

1.3 Harmonizácia daní v Európskej únii

Harmonizácia v oblasti daní a koordinácia daňových politík členských krajín Európskej únie je závažnou ekonomickou i politickou otázkou, ktorou sa musia vlády v záujme zachovania ekonomického progresu a hospodárskej stability vážne zaoberať, pričom ide o pomerne komplikovaný, náročný a značne kontroverzný proces. Dôvodom náročnosti je skutočnosť, že členské štáty na jednej strane sú zaviazané dodržiavať právne akty platné v Európskej únii a rešpektovať jej politiku, na druhej strane sa však mimoriadne snažia udržať si svoje súčasné postavenie v daňovej oblasti voči ostatným krajinám.

Daňovú harmonizáciu môžeme charakterizovať ako „viacdimeznionálny proces zbližovania a prispôsobovania rôznych daňových systémov viacerých štátov vytváraním spoločných pravidiel a uplatňovaním spoločných princípov zdaňovania na základe politických, ekonomických a iných rozhodnutí so zámerom dosiahnuť vytýčené ciele“¹⁶.

Súčasnú celosvetovú tendenciu v medzinárodnom zdanení sú charakteristické svojou komplexnosťou, zložitnosťou a protirečivosťou. Zároveň harmonizácia daní v Európskej únii je dôležitou súčasťou procesu integrácie v Európe, na ktorú majú politici, ekonómovia a daňoví experti rozdielne názory. Tieto rozdiely vznikajú v otázkach podstaty, prístupu, významu, spôsobu harmonizácie a aj možných dôsledkov.

Harmonizáciu daní v súvislosti s európskym integračným procesom možno charakterizovať ako zosúladenie opatrení, právnych a administratívnych pravidiel členských štátov s cieľom predísť narušovaniu spoločného trhu, ktorá spočíva v odstránení, alebo aspoň minimalizovaní všetkých daňových hraníc v rámci Európskej únie. Táto snaha o spoluprácu v oblasti daní bola zakotvená už v Zmluve o fungovaní Európskej únie pre zabezpečenie a fungovanie spoločného trhu, ktorý je založený na voľnom pohybe tovaru, osôb, služieb, kapitálu, a taktiež je založený na slobode osôb a podnikov usadiť sa v ktoromkoľvek členskom štáte.

Dôvodom na medzinárodnú daňovú spoluprácu vlád členských štátov Európskej únie sú globalizačné tendencie v oblasti podnikania, pretože rôzne daňové systémy na spoločnom vnútornom trhu Európskej únie komplikujú podnikanie v členských štátoch.

¹⁶ LÉNÁRTOVÁ, G. 2012. *Harmonizácia daní v EU*. Bratislava. Vydavateľstvo EKONÓM, 2012. ISBN 978-80-225-3501-4. s. 24.

V prípade Európskej únie hlavnými cieľmi harmonizácie daní sú:

- jednotný trh a jeho úspešné fungovanie,
- vytvorenie podmienok pre vyššiu konkurencieschopnosť integračného zoskupenia,
- minimalizácia nákladov zdanenia a zjednotenie zdaňovania nadnárodných spoločností vykonávajúcich svoju činnosť v určitom integračnom zoskupení.

V súvislosti s harmonizáciou daňových sústav existujú rôzne stupne zosúladenia, ktorými sú predovšetkým:

- daňová koordinácia,
- daňová aproximácia,
- daňová harmonizácia.

Pri **daňovej koordinácii** ide o vytvorenie určitej zmluvnej základne, ktorá slúži ako východisko na synchronizáciu jednotlivých úloh a činností v daňovej oblasti, pričom za daňovú koordináciu možno považovať Modelovú daňovú zmluvu OECD o príjme a kapitáli, podľa ktorej sú pripravované zmluvy o zamedzení dvojitého zdanenia¹⁷ v určitej modifikovanej podobe uzavreté medzi jednotlivými krajinami. Koordinácia sa netýka len členských štátov Európskej únie, ale sa využíva aj v štátoch OECD.

Keď hovoríme o procese priblíženia sa k určitému postupu uplatňovanému v oblasti daní v rámci Európskej únie, ako napríklad v oblasti sadzieb daní zo ziskov spoločností, ktoré podnikajú vo viacerých členských štátoch, tak tento stupeň zosúladenia sa nazýva **daňová aproximácia**. Vyjadruje smer daňovej spolupráce a uplatňuje sa pri tomto procese princíp subsidiarity, t. j. princíp, podľa ktorého sa politické rozhodnutie má prijímať čo najbližšie k občanom. Tento princíp je zakotvený v Maastrichtskej zmluve.

Daňová harmonizácia znamená prispôsobenie a zosúladenie národných daňových systémov a jednotlivých daní na princípe dodržiavania spoločných pravidiel zúčastnených krajín, vyžaduje uplatnenie určitej daňovej tolerancie štátov. Tento proces prebieha v týchto fázach:

- určenie dane, ktorá má byť harmonizovaná,
- harmonizácia daňového základu,
- harmonizácia daňovej sadzby.

¹⁷ Medzinárodné dvojité zdanenie znamená uvalenie porovnateľných daní v dvoch alebo viacerých štátoch na toho istého platiteľa, ktoré sa vzťahujú na identický príjem v identických zdaňovacích obdobiach.

Cieľom procesu harmonizácie daní je zavedenie jednotného trhu a jeho hladké fungovanie v rámci európskeho spoločenstva. Ak harmonizáciu považujeme za prostriedok dosiahnutia jednotného trhu, potom môžeme harmonizáciu deliť na *pozitívnu harmonizáciu* a *negatívnu harmonizáciu*.

Pozitívna harmonizácia predstavuje proces približovania národných daňových systémov členských štátov Európskej únie prostredníctvom smerníc, nariadení a iných legislatívnych nástrojov, ktoré sú implementované do právnej úpravy daní v jednotlivých krajinách, a ktoré používa Európska komisia k presadzovaniu harmonizácie. Jej výsledkom sú rovnaké pravidlá vo všetkých členských štátoch. Tento proces si vyžaduje jednomyseľnosť, t. j. súhlas všetkých členských štátov, preto je pre Európsku komisiu ťažké postupovať touto cestou.

Na rozdiel od pozitívnej harmonizácie pri **negatívnej harmonizácii** ide o proces približovania národných daňových systémov členských štátov Európskej únie prostredníctvom činnosti Európskeho súdneho dvora. V rámci tohto procesu sú v národných daňových systémoch uskutočňované opatrenia na základe daňovej právomoci Európskeho súdneho dvora a nie na základe prijatých smerníc, alebo nariadení. Výsledkom negatívnej harmonizácie nie sú rovnaké pravidlá vo všetkých členských štátoch, pretože opatrenia Európskeho súdneho dvora sa týkajú iba členských štátov, ktoré sú účastníkmi daného daňovo-právneho vzťahu. Pri procese negatívnej harmonizácie nie je presne stanovené, akým spôsobom má byť daňové ustanovenie zmenené. Z tohto dôvodu negatívna harmonizácia nemôže slúžiť ako prostriedok k dosiahnutiu harmonizácie, lebo neustanovuje zhodné postupy pre jej dosiahnutie. Navrhovanie harmonizačných pravidiel znamená totiž prijímať politické rozhodnutia, čo však nie je úlohou Európskeho súdneho dvora.

Medzi hlavné problémy harmonizácie daní v Európskej únii možno zaradiť tieto¹⁸:

- odlišný stupeň dosiahnutej harmonizácie v oblasti priamych a nepriamych daní,
- v oblasti nepriamych daní členské štáty Európskej únie a celá Európska únia čelia problémom spojenými s daňovými únikmi a podvodmi u DPH a spotrebných daní,
- v oblasti priamych daní potreba revízie niektorých smerníc, najmä smernice o materských a dcérskych spoločnostiach, smernice o zdaňovaní úrokových platieb,

¹⁸ LÉNÁRTOVÁ, G. 2014. *Súčasné problémy harmonizácie daní v Európskej únii*. Grantová úloha VEGA č. 1/0064/13. Názov projektu: Vplyv medzinárodného zdanenia a domáceho daňového systému na rozvoj podnikateľskej sféry v SR. Bratislava. 2014. s. 269.

- otvorené otázky harmonizácie korporátnych daní založené na modeloch spoločného daňového základu,
- naliehavá potreba výmeny informácií, využívania informačných technológií a spoločného a koordinovaného postupu pri efektívnejšom výbere daní v celej Európskej únii ako aj na úrovni národných vlád členských štátov Európskej únie.

Spoločným znakom uvedených problémov harmonizácie daní v Európskej únii v súčasnosti je otázka národnej daňovej suverenity. Ide o to, že všetky daňové rozhodnutia musia byť prijaté na základe pravidla jednomyseľného hlasovania, ktorá platí v celej histórii európskeho integračného procesu až po súčasnosť. To znamená, že len vtedy, ak všetky členské štáty súhlasia s prijatým opatrením sú prijaté daňové smernice na úrovni Európskej únie. Následne sú členské štáty povinné prijatú smernicu implementovať v určitom časovom období do národnej daňovej legislatívy.

V súčasnosti v rámci Európskej únie je stav v oblasti daní pomerne komplikovaný a netransparentný. Tento stav vyvoláva zložitý proces prijímania legislatívnych aktov súvisiacich s daňami, a to z dôvodu snahy členských štátov o zachovanie národných špecifik a daňových tradícií. Z tohto dôvodu platia určité zásady využívané pri harmonizácii jednotlivých typov daní:

- dane z príjmov fyzických osôb zostávajú v kompetencii národných vlád,
- dane z príjmov právnických osôb majú napomáhať voľnému pohybu kapitálu a nemajú spôsobovať škodlivú konkurenciu medzi členskými štátmi,
- u nepriamych daní je nevyhnutný vysoký stupeň harmonizácie, pretože nepriame dane bezprostredne ovplyvňujú fungovanie jednotného trhu.

Úspešná harmonizácia nepriamych daní v Európskej únii vytvorila nevyhnutné predpoklady zavedenia jednotného trhu na území Európskej únie a v súčasnosti napomáha jeho fungovaniu. Harmonizácia priamych daní sa týka predovšetkým dôchodkových daní podnikateľských subjektov, pričom ide predovšetkým o nadnárodné spoločnosti, ktoré majú svoje vnútrogrupinové organizačné zložky vo viacerých krajinách v rámci Európskej únie i mimo nej. V súčasnosti sa legislatívne dosahuje harmonizácia priamych daní prostredníctvom smerníc Európskej únie. Harmonizácia priamych daní sa stretáva s rôznymi problémami, predovšetkým daňovou suverenitou členských štátov Európskej

únie a pravidlom jednomyseľnosti pri prijímaní smerníc. Harmonizácia priamych daní je v Európskej únii stále otvorená otázka.¹⁹

Dosiahnutie vysokého stupňa harmonizácie členských štátov Európskej únie je nevyhnutné v oblasti nepriamych daní, pretože neharmonizované nepriame dane môžu prekážať pri voľnom pohybe tovarov, služieb, kapitálu, prípadne môžu spôsobiť deformáciu hospodárskej súťaže. Z tohto dôvodu Európska únia vydala smernice upravujúce oblasť nepriamych daní.

Každoročne všetky členské štáty Európskej únie strácajú miliardy eur kvôli daňovým únikom a vyhýbaniu sa daňovým povinnostiam²⁰. Ide o organizované kriminálne skupiny špecializované na daňové podvody. Každý štát musí bojovať proti tieňovej ekonomike a daňovým únikom a podvodom, avšak nemožno postupovať v tomto boji individuálne a izolovane vo vnútri jednotlivých štátov. Z tohto dôvodu Európska únia vytvorila rámec pre spoluprácu v tejto oblasti. Boli sformulované opatrenia, ako zlepšiť daňovú disciplínu a znížiť daňové podvody a úniky. Tieto opatrenia sú obsiahnuté v Akčnom pláne na posilnenie boja proti daňovým podvodom a daňovým únikom v Európskej únii. Obsahuje opatrenia s vymedzením termínov a zodpovednosti za ich plnenie, ktoré sú orientované do týchto oblastí²¹:

- oblasť daňového, finančného, trestného a obchodného práva,
- prierezové činnosti,
- operatívne činnosti inštitúcií finančnej správy a orgánov činných v trestnom konaní.

Ďalším hlavným problémom harmonizácie daní je potreba revízie smernice o materských a dcérskych spoločnostiach, pričom pôvodným cieľom uvedenej smernice bolo zabrániť dvojitému zdaneniu spoločností pôsobiacich vo viacerých krajinách Európskej únie a tým podporiť investičné a podnikateľské aktivity na území Európskej únie. V takomto systéme vznikli medzery, ktoré často krát využívajú niektoré spoločnosti prostredníctvom takzvaných hybridných úverov²² a tým sa vyhýbajú plateniu daní zo

¹⁹ LÉNÁRTOVÁ, G. 2014. *Súčasný problém harmonizácie daní v Európskej únii*. Grantová úloha VEGA č. 1/0064/13. Bratislava. 2014. s. 2.

²⁰ <http://www.euractiv.sk>

²¹ <http://www.rokovania.sk/Rokovanie.aspx/BodRokovaniaDetail?idMaterial=21072>

²² Hybridné úvery sa v niektorých krajinách v závislosti od daňovej legislatívy tej ktorej krajiny považujú za odpočítateľné splátky dlhu alebo za nezdaňované dividendy. To vedie k odpočtu dane v jednej krajine (pre

svojich cezhraničných platieb. Preto podľa navrhovaných nových pravidiel ak daň z prichádzajúcich platieb bola odpočítaná v inom členskom štáte ako splátka dlhu, potom spoločnosti by mali zaplatiť túto daň. Revízia smernice o materských a dcérskych spoločnostiach je dôležitou úlohou v boji proti agresívnemu daňovému plánovaniu. Hoci ide o kľúčovú otázku, jej riešenie je naďalej otvorené.

Dôležitou úlohou v boji proti daňovým únikom je aj revízia smernice o úrokových platbách, pričom návrhy v tejto oblasti sa týkajú rozšírenia zásady automatickej výmeny informácií na všetky formy príjmov, ako sú napríklad kapitálové zisky, tantiémy, dividendy a podobne. Revízia uvedenej smernice bude taktiež predmetom diskusií v dlhšom časovom horizonte.

Za posledných desať rokov neboli podniknuté žiadne ďalšie kroky týkajúce sa zmeny hlasovania pri prijímaní daňových smerníc a ochoty preniesť kompetencie z úrovne národných vlád do centra Európskej únie. Ak sa zvyšuje počet členských štátov Európskej únie, tak rastie aj zložitosť, komplikovanosť a konfliktnosť prijímania daňových právnych noriem jednomyselným hlasovaním. Rastie aj pravdepodobnosť toho, že mnohé smernice nebudú prijaté. Na strane druhej však daňová samostatnosť členských štátov Európskej únie je neoddeliteľnou súčasťou štátnej suverenity jej členských štátov. Z tohto dôvodu medzi jednotlivými členskými štátmi Európskej únie existuje **daňová konkurencia**, ktorá vznikla v dôsledku poklesu nominálnych daňových sadzieb a rozširovania základu dane v jednotlivých krajinách. Daňová konkurencia môže mať rôzne formy:

- čistá daňová konkurencia,
- škodlivá daňová konkurencia,
- diskutabilná daňová konkurencia.

Čistá daňová konkurencia vychádza zo skutočnosti, že vyššie daňové zaťaženie nemusí vždy odradiť od výnosného investovania a naopak, nízke daňové zaťaženie nemusí prilákať výnosné investície, t. j. ide o konkurenciu v oblasti celkovej úrovne zdaňovania členských štátov. Ďalšou formou daňovej konkurencie je **škodlivá daňová konkurencia**, pričom za škodlivú daňovú konkurenciu považujeme takú konkurenciu, keď cieľom konkurencie je zatriktívniť zahraničné základy dane, neprehľadné daňové režimy alebo špecifické dohody s niektorými daňovými subjektmi. Vedie k takej strate príjmov štátu, ktorá je neželaná. Pri **diskutabilnej daňovej konkurencii** ide o „niektoré diskutované

dcérsku spoločnosť) a daňovú výnimku v druhej krajine (pre materskú spoločnosť). Právnická osoba tak zaplatí minimálnu alebo nulovú daň zo zisku dcérskych spoločností v niektorých krajinách.

problémy, ktoré rôzne štáty chápu odlišne. Najdiskutovanejšou oblasťou v tomto smere je zachovanie bankového tajomstva a neochota štátov vymieňať daňové informácie týkajúce sa tejto sféry.“²³

Daňová konkurencia je považovaná za prospešnú, pretože vytvára tlak na znižovanie vládnych výdavkov. Z pohľadu Európskej únie by mohla zvyšovať jej celkovú konkurencieschopnosť. Na druhej strane však môže neobmedzená a neriadená daňová konkurencia v oblasti mobilných faktorov ohrozovať daňové príjmy členských štátov. Súčasná daňová konkurencia nie je zámerná, je iba výsledkom zlyhania harmonizačného procesu.

²³ SCHULTZOVÁ, A. a kol. 2011. *DAŇOVNÍCTVO daňová teória a politika I*, Prvé vydanie. Bratislava: Iura Edition, 2011. ISBN 978-80-8078-407-2. s. 29.

2 Cieľ práce, metodika práce a metódy skúmania

Diplomová práca je zameraná na porovnanie a zhodnotenie daňového zaťaženia podnikateľských subjektov v Slovenskej republike a Maďarsku. V rámci zisťovania súčasného stavu riešenej problematiky sme sa zamerali na teoretické vymedzenie daní a zdaňovania, identifikáciu daňového zaťaženia, jeho meranie a na zistenie súčasných trendov v oblasti harmonizácií daní v Európskej únii.

Hlavným cieľom predloženej záverečnej práce je analýza daňovej sústavy Slovenskej republiky a Maďarska, ich porovnanie, zistenie rozdielov a zhodnotenie daňového zaťaženia podnikateľov v uvedených krajinách z makroekonomického a mikroekonomického hľadiska.

Na splnenie hlavného cieľa sme si stanovili tieto čiastkové ciele:

- analýza súčasného stavu daňových sústav Slovenskej republiky a Maďarska,
- porovnanie daňových sústav Slovenskej republiky a Maďarska,
- zhodnotenie daňového zaťaženia podnikateľov v uvedených krajinách z makroekonomického hľadiska,
- zhodnotenie daňového zaťaženia podnikateľov v uvedených krajinách z mikroekonomického hľadiska.

Východiskovým informačným zdrojom použitým pri spracovaní témy bola domáca a zahraničná vedecká a odborná literatúra. Okrem vedeckej a odbornej literatúry sme vychádzali aj z relevantných právnych predpisov, ktoré upravujú zdaňovanie v Slovenskej republike a v Maďarsku. Literárne zdroje a právne normy, použité pri vypracovaní diplomovej práce sú uvedené v zozname použitej literatúry.

Objektom skúmania diplomovej práce bol oblasť zdaňovania podnikateľských subjektov na území Slovenskej republiky a Maďarska. Aby sme mohli stanovené ciele dosiahnuť, najprv sme museli definovať a vysvetliť podstatu daní a zdaňovania, daňového zaťaženia a možnosť optimalizácie daňového zaťaženia podnikateľských subjektov. Taktiež sme sa zamerali na súčasný stav harmonizácie daní v Európskej únii, keďže obe analyzované krajiny sú jej členmi. Potom sme sa venovali analýze a komparácii daňovej sústavy Slovenskej republiky a daňovej sústavy Maďarska. Pri komparatívnej analýze sme využili makroekonomické a mikroekonomické ukazovatele používané pri zistení daňového zaťaženia v analyzovaných krajinách.

Pri spracovaní jednotlivých kapitol diplomovej práce boli použité viaceré logické metódy a postupy. Základnou metódou využívanou pri vypracovaní tejto práce bol analyticko-syntetický postup. Najskôr sme sústredili pozornosť na zhromažďovanie, zaznamenanie, selekciu a spracovanie informácií týkajúcich sa teoretických poznatkov o daniach a zdaňovaní. Takýmto spôsobom sme nadobudli presné a spoľahlivé východiská o predmete skúmania diplomovej práce. V ďalších častiach sme využívali aj ďalšie metódy skúmania. Aby sme problematiku daní a zdaňovania v uvedených krajinách mohli podrobnejšie a dôslednejšie analyzovať, využívali sme metódu analýzy, ktorá predstavuje rozklad celku na jeho súčasti. Pri vypracovaní diplomovej práce sme využili aj abstrakciu, keď sme odhliadli od nepodstatných informácií, týkajúcich problematiky zdaňovania na území Slovenskej republiky a Maďarska. Na lepšie zhodnotenie získaných poznatkov sme využívali postup syntézy, kedy sme spojili jednotlivé časti do celku. Metódu syntézy sme aplikovali v tretej kapitole pri hodnotení daňového zaťaženia podnikateľských subjektov v oboch krajinách. Všetky metódy prispeli k dosiahnutiu prezentovaných výsledkov skúmaných problémov.

3 Výsledky práce a diskusia

V tejto časti diplomovej práce sme sa zamerali na analýzu súčasnej daňovej sústavy Slovenskej republiky a Maďarska, na porovnanie daňového zaťaženia podnikateľov týchto krajín z makroekonomického a mikroekonomického hľadiska. V analýze daňových sústav podrobnejšie charakterizujeme daň z príjmov fyzických osôb, daň z príjmov právnických osôb a daň z pridanej hodnoty, pretože analýza daňového zaťaženia bude uskutočnená v súvislosti s týmito daňami.

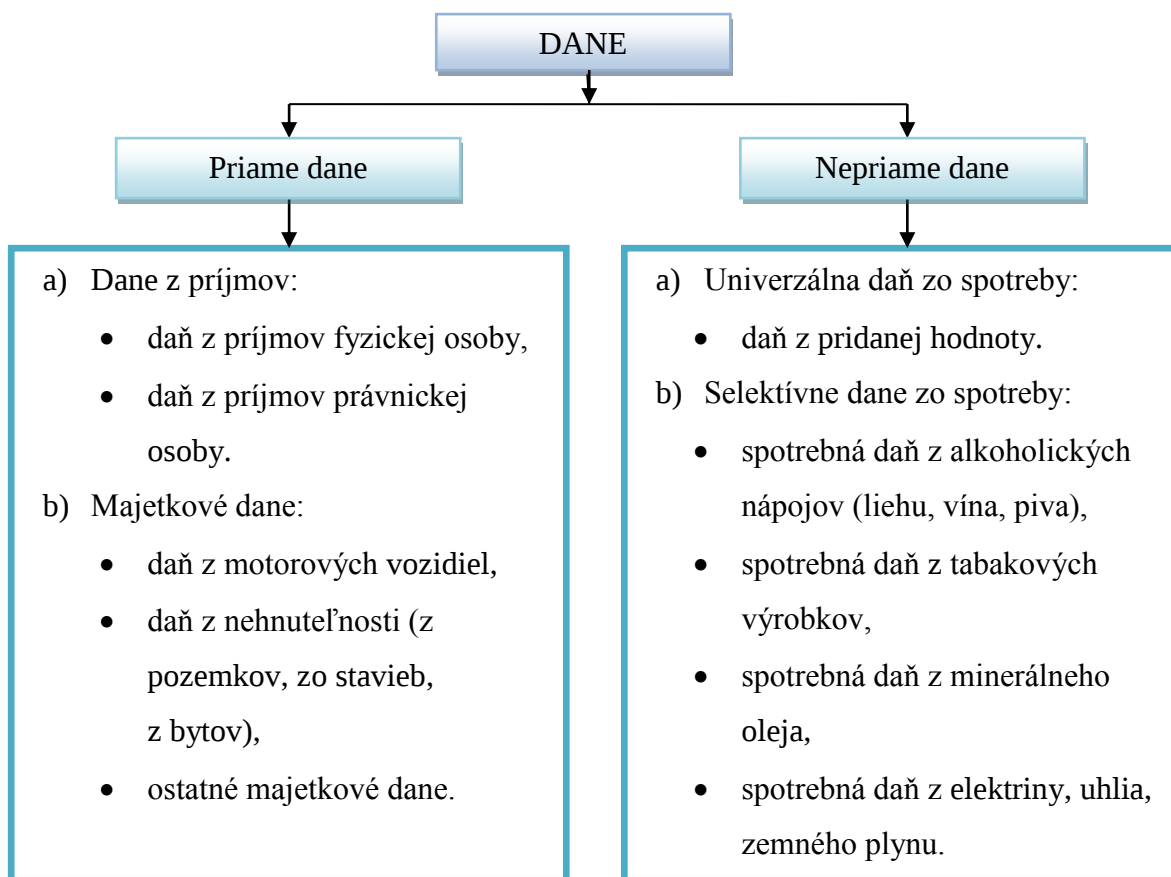
3.1 Analýza daňovej sústavy Slovenskej republiky

Daňová sústava nikdy nebola ničím nemenným, ale podliehala priebežným zmenám a úpravám. Zásadnú zmenu vo vývoji daňovej sústavy priniesol rok 2004, kedy sa Slovenská republika stala členom Európskej únie. V tomto období bola realizovaná rozsiahla **daňová reforma**. I keď daňová sústava nebola z hľadiska štruktúry výrazne zmenená, súčasťou daňovej reformy bolo od 1. 1. 2004 zrušenie dane z darovania a z dedičstva, ktoré boli legislatívne upravené v zákone o dani z dedičstva, dani z darovania a dani z prevodu a prechodu nehnuteľností. V tomto období bola zavedená nová filozofia zdanenia príjmov, v dôsledku čoho sa v roku 2005 zrušila aj daň z prevodu a prechodu nehnuteľností. Prijali sa nové zákony, ako zákon o dani z príjmov, zákon o dani z pridanej hodnoty, zákon o miestnych daniach a miestnom poplatku za komunálny odpad a drobné stavebné úpravy a zákony o spotrebných daniach za účelom harmonizácie so smernicami Európskej únie. Od roku 2004 boli jednotlivé daňové zákony niekoľkokrát novelizované, a to hlavne z dôvodu novelizácie smerníc Európskej únie.

Ďalším obdobím, ktoré vyvolalo vo vývoji súčasnej daňovej sústavy výraznejšie zmeny, bolo obdobie hospodárskej a finančnej krízy v roku 2009, ktorej dôsledky sa prejavili aj v Slovenskej republike. Aby štát znížil deficit v štátnom rozpočte, boli prijaté ďalšie novelizácie daňových zákonov hlavne v oblasti dane z príjmov a dane z pridanej hodnoty. Tieto novelizácie nadobudli účinnosť postupne od roku 2012 až do roku 2017.

V súčasnosti sa uplatňuje v Slovenskej republike daňová sústava, ktorú tvorí súbor samostatných daňových zákonov pre jednotlivé dane. Daňovú sústavu Slovenskej republiky znázorňuje *schéma č. 1*.

Schéma č. 1 Daňová sústava Slovenskej republiky

Zdroj: Vlastné spracovanie na základe daňových zákonov v Slovenskej republike

3.1.1 Priame dôchodkové dane

Priame dane sa vyrubujú priamo z príjmu alebo z majetku fyzickej alebo právnickej osoby, pričom platenie dane sa nepresúva na iný subjekt, t. j. fyzická alebo právnická osoba znáša daňovú povinnosť sama, sama si daň vypočíta a odvedie správcovi dane. Priame dane predstavujú dôchodkové dane (vyrubené priamo z príjmu) a majetkové dane (vyrubené priamo z majetku). V Slovenskej republike sú dôchodkové dane legislatívne upravené zákonom o daní z príjmov²⁴ (ďalej len „ZDP“), ktorý legislatívne vymedzuje daň z príjmov fyzickej osoby, daň z príjmov právnickej osoby a spôsob platenia a vyberania daní.

²⁴ Zákon č. 595/2003 Z. z. o daní z príjmov v znení neskorších predpisov.

Daň z príjmov fyzickej osoby

Daň z príjmov fyzickej osoby je univerzálnou daňou, ktorej podliehajú všetky zdaniteľné príjmy fyzickej osoby. *Subjektom dane* z príjmov fyzickej osoby je fyzická osoba (ďalej len „FO“), ktorá má na území Slovenskej republiky trvalý pobyt alebo sa v tuzemsku dlhodobo zdržiava – rezident (dani podliehajú jej príjmy zo zdrojov na území Slovenskej republiky a zo zdrojov v zahraničí), alebo FO, ktorá nemá na území Slovenskej republiky trvalé bydlisko a ani sa v tuzemsku dlhodobo nezdržiava - nerezident (dani podliehajú jej príjmy zo zdrojov na území Slovenskej republiky). Za dlhodobé sa považuje zdržiavanie sa na území Slovenskej republiky aspoň 183 dní za rok.

Predmetom dane z príjmov FO sú podľa ZDP²⁵:

- príjmy zo závislej činnosti,
- príjmy z podnikania, z inej samostatnej zárobkovej činnosti, z prenájmu a z použitia diela a umeleckého výkonu,
- príjmy z kapitálového majetku,
- ostatné príjmy,
- podiel na zisku (dividenda) vyplácaný na zisku obchodnej spoločnosti alebo družstva, podiel na likvidačnom zostatku obchodnej spoločnosti alebo družstva, vyrovnávací podiel, podiel na výsledku podnikania vyplácaný tichému spoločníkovi, ak nejde o plnenie uvedené nižšie,
- podiel na výsledku podnikania vyplácaný tichému spoločníkovi verejnej obchodnej spoločnosti, podiel na zisku spoločníka verejnej obchodnej spoločnosti a komplementára komanditnej spoločnosti a podiel spoločníka verejnej obchodnej spoločnosti a komplementára komanditnej spoločnosti na likvidačnom zostatku pri likvidácii spoločnosti a vyrovnací podiel pri zániku účasti komplementára v komanditnej spoločnosti,
- podiel člena pozemkového spoločenstva s právnou subjektivitou na zisku a na majetku určenom na rozdelenie členom pozemkového spoločenstva s právnou subjektivitou alebo podiel na likvidačnom zostatku pozemkového spoločenstva s právnou subjektivitou.

ZDP ďalej vymedzuje aj príjmy, ktoré nepodliehajú zdaneniu, t. j. nie sú predmetom dane. Medzi tieto príjmy zaraďujeme napríklad príjem získaný vydaním,

²⁵ ZDP, § 3, ods. 1.

darovaním, dedením nehnuteľností, bytu nebytového priestoru, hnutel'nej veci, práva alebo inej majetkovej hodnoty (okrem príjmov z nich plynúcich a okrem darov poskytnutých v súvislosti s výkonom závislej a podnikateľskej činnosti, a darov ktoré boli poskytnuté poskytovateľovi zdravotnej starostlivosti), úver, pôžička a podobne.

Základ dane je kvantitatívne vyjadrenie predmetu dane, z ktorého subjekt dane vypočítava svoju daňovú povinnosť. V ZDP je základ dane definovaný ako „rozdiel, o ktorý zdaniteľné príjmy prevyšujú daňové výdavky pri rešpektovaní vecnej a časovej súvislosti zdaniteľných príjmov a daňových výdavkov v príslušnom zdaňovacom období“²⁶. Ak daňové výdavky prevyšujú daňové príjmy pri rešpektovaní vecnej a časovej súvislosti zdaniteľných príjmov a daňových výdavkov v príslušnom zdaňovacom období, vzniknutý rozdiel sa nazýva *daňová strata*. Pod príjmami, ktoré sa zahŕňajú do základu dane, rozumieme celkové zdaniteľné príjmy fyzickej osoby za zdaňovacie obdobie znížené o príjmy, ktoré nie sú predmetom dane, príjmy oslobodené od dane a príjmy, pri ktorých sa daň vybraná zrážkou považuje za splnenie daňovej povinnosti.

Príjmy oslobodené od dane sú príjmy, ktoré nepodliehajú zdaneniu daňou z príjmov FO. Vo vzťahu k týmto príjmom subjekt dane nemôže uplatniť ani výdavky. Ide napríklad o tieto príjmy:

- príjem z predaja:
 - nehnuteľnosti zahrnutej do obchodného majetku až po uplynutí piatich rokov odo dňa jej nadobudnutia alebo jej vyradenia z obchodného majetku,
 - bytu alebo obytného domu najviac s dvoma bytmi, ktorý bol zahrnutý do obchodného majetku až po uplynutí piatich rokov od skončenia činnosti, pri ktorej bol evidovaný v obchodnom majetku,
 - nehnuteľnosti nadobudnutej dedením, ak uplynie aspoň päť rokov odo dňa nadobudnutia tejto nehnuteľnosti,
 - hnutel'nej veci okrem príjmov z predaja hnutel'nej veci, ktorá bola zahrnutá do obchodného majetku (ide o hnutel'né veci okrem cenných papierov),
 - majetku zahrnutého do konkurznej podstaty,
- prijaté ceny alebo výhry v hodnote neprevyšujúcej 350 eur za cenu alebo výhru,
- suma daňového bonusu na vyživované dieťa žijúce s daňovníkom v domácnosti a podobne.

²⁶ ZDP, § 2, písm. j.

Základ dane z príjmov sa zistí ako súčet čiastkových základov dane (ďalej len „ČZD“), a to ČZD z príjmov zo závislej činnosti, ČZD z príjmov z podnikania, z inej samostatnej zárobkovej činnosti, z prenájmu a použitia diela a umeleckého výkonu, ČZD z ostatných príjmov a osobitného základu dane z kapitálového majetku. Charakteristiky zdaniteľných príjmov a výpočet ČZD a osobitného základu dane znázorňuje tabuľka č. 1.

Tabuľka č. 1 Predmet dane z príjmov FO a ČZD

Príjmy zo závislej činnosti (§ 5)
Do skupiny príjmov zo závislej činnosti patria príjmy, pri ktorých daňový subjekt – FO pri výkone svojej činnosti nevystupuje vo svojom mene a spravidla je povinný dodržiavať pokyny alebo príkazy platiteľa príjmu, napr. príjmy zo súčasného alebo z predchádzajúceho pracovnoprávneho vzťahu, služobného pomeru, príjmy za prácu likvidátora, prokuristov, nútených správcov, podiel na zisku (dividenda) vyplatený obchodnou spoločnosťou alebo družstvom zamestnancovi bez účasti na základnom imaní tejto spoločnosti alebo družstva a pod.
ČZD = zdaniteľné príjmy zo závislej činnosti – poistné a príspevky, ktoré je povinný platiť zamestnanec, alebo príspevky na zahraničné poistenie zamestnanca, na ktorého sa vzťahuje povinné zahraničné poistenie rovnakého druhu
Príjmy z podnikania, z inej samostatnej zárobkovej činnosti, z prenájmu a z použitia diela a umeleckého výkonu (§ 6)
• <i>Príjmy z podnikania</i> – ide o príjmy, ktoré subjekt dane dosiahol z činností vykonávaných na základe povolenia, registrácie, osvedčenia alebo iného súhlasu príslušného orgánu, napr. príjmy z poľnohospodárskej výroby, lesného a vodného hospodárstva, zo živnosti, z podnikania vykonávaného podľa osobitných predpisov, príjmy spoločníkov verejnej obchodnej spoločnosti a pod. • <i>Príjmy z inej samostatnej zárobkovej činnosti</i> – ide o príjmy, pri ktorých sa nevyžaduje povolenie, registrácia, osvedčenie alebo iný súhlas príslušného orgánu, s výnimkou príjmov znalcov tlmočníkov a sprostredkovateľov poistenia, napr. príjmy z vytvorenia diela a z podania umeleckého výkonu pri ktorých daňovník vopred písomne nedohodol s platiteľom dane, že sa daň nevyberie, príjmy z činnosti, ktoré nie sú živnosťou ani podnikaním, príjmy znalcov, tlmočníkov a pod. (ak nepatria do príjmov zo závislej činnosti). • <i>Príjmy z prenájmu</i> – ide o príjmy z prenájmu nehnuteľností, vrátane príjmov z prenájmu hnutel'ných vecí, ktoré sa prenajímajú ako príslušenstvo nehnuteľností. • <i>Príjmy z použitia diela a umeleckého výkonu</i> – ide o príjmy za udelenie súhlasu na použitie diela a súhlasu na použitie umeleckého výkonu, ak nepatria do príjmov zaradených do skupiny príjmov z inej samostatnej zárobkovej činnosti.
ČZD = celkové príjmy – celkové výdavky na ich dosiahnutie, zabezpečenie a udržiavanie*
alebo
ČZD = celkové príjmy – výdavky stanoveným % z príjmov (paušálne výdavky)**
Osobitný základ dane z kapitálového majetku (§ 7)
Pre príjmy z kapitálového majetku je charakteristické, že sú spravidla vyplácané

v dôsledku predchádzajúceho investovania majetku, predovšetkým peňažných prostriedkov, napr. formou účasti na podnikaní, vkladu do cenných papierov, terminovaných vkladov a pod. Medzi príjmy z kapitálového majetku zaraďujeme: úroky a ostatné výnosy z cenných papierov, úroky, výhry a iné výnosy z vkladov na vkladných knižkách, z peňažných prostriedkov na vkladovom účte, na účte stavebného sporiteľa a z bežného účtu, úroky a iné výnosy z poskytnutých úverov a pôžičiek a úroky z hodnoty splateného vkladu v dohodnutej výške spoločníkov verejných obchodných spoločností, dávky z doplnkového dôchodkového sporenia, odstupné, plnenia z poistenia pre prípad dožitia určitého veku, výnosy zo zmeniek okrem príjmov z ich predaja, príjmy z podielových listov dosiahnuté z ich vyplatenia, výnosy (príjmy) zo štátnych dlhopisov a štátnych pokladničných poukázok.

Osobitný základ dane = celkové dosiahnuté príjmy

Ostatné príjmy (§ 8)

Medzi ostatné príjmy sa zahrňujú príjmy, ktoré sú predmetom dane a nepatria do predchádzajúcich druhov príjmov, napr. príjmy z príležitostných činností vrátane príjmov z príležitostnej poľnohospodárskej výroby, lesného a vodného hospodárstva a z príležitostného prenájmu hnutel'ných vecí, príjmy z prevodu vlastníctva nehnuteľností, príjmy z predaja hnutel'ných vecí, z prevodu opcí, z prevodu cenných papierov, z prevodu účasti (podielu) na spoločnosti, príjmy z derivátových operácií, príjmy za výkup odpadu, príjmy na základe zmluvy o sponzorstve v športe a pod.

ČZD = celkové príjmy – celkové výdavky preukázateľne vynaložené na ich dosiahnutie***

Poznámky:

* Výdavky na dosiahnutie, zabezpečenie a udržanie príjmov je daňovník povinný preukázať vedením sústavy jednoduchého účtovníctva, vedením sústavy podvojného účtovníctva alebo vedením daňovej evidencie.

** Výdavky stanovené percentom z príjmov (paušálne výdavky) môže uplatniť daňovník, ktorý nie je platiteľom DPH alebo daňovník, ktorý je platiteľom DPH len časť zdaňovacieho obdobia, alebo ktorý si neuplatní preukázateľne vynaložené výdavky.

Zdroj: Vlastné spracovanie na základe ZDP.

Ak si daňovník uplatňuje percentuálne výdavky, je povinný viesť evidenciu o príjmoch v časovom slede v členení potrebnom na zistenie základu dane vrátane prijatých dokladov, ktoré spĺňajú náležitosti účtovných dokladov a taktiež viesť evidenciu o zásobách a pohľadávkach v časovom slede. Daňovník si môže uplatniť percentuálne výdavky vo výške 60 % z úhrnu príjmov z podnikania, z inej samostatnej zárobkovej činnosti a z použitia diela a umeleckého výkonu najviac do výšky 20 000 eur ročne. Do percentuálnych výdavkov sa nezahŕňajú výdavky daňovníka na povinné poistné príspevky na zdravotné a sociálne poistenie.

Základ dane FO zistený z príjmov zo závislej činnosti a z príjmov z podnikania a z inej samostatnej zárobkovej činnosti možno znížiť podľa § 11 ZDP o *nezdaniteľné časti základu dane* (NČZD) a podľa § 30 ZDP o *daňovú stratu*. Medzi NČZD zaraďujeme nezdaniteľnú časť na daňovníka, na manželku/manžela daňovníka, preukázateľne zaplatené

dobrovoľné príspevky na starobné a dôchodkové sporenie. Za manžela/manželku sa na účely uplatnenia NČZD považuje osoba:

- žijúca s daňovníkom v domácnosti, ktorá sa v príslušnom zdaňovacom období starala o vyživované maloleté dieťa žijúce s daňovníkom v domácnosti,
- ktorá v príslušnom zdaňovacom období poberala peňažný príspevok na opatrovanie,
- ktorá bola zaradená do evidencie uchádzačov o zamestnanie,
- ktorá sa považuje za občana so zdravotným postihnutím alebo za občana s ťažkým zdravotným postihnutím.

Výška NČZD na daňovníka a vyživovanú manželku/manžela závisí od výšky platného životného minima k 1. 1. daného zdaňovacieho obdobia (ďalej len „PŽM“) a od výšky vykázaného základu dane daňovníka. Suma PŽM sa od roku 2014 nemenila. PŽM v rokoch 2014 – 2017 je vo výške 198,09 eur mesačne. Výšku NČZD na daňovníka a na manželku/manžela daňovníka znázorňuje tabuľka č. 2.

Tabuľka č. 2 NČZD na daňovníka a na manželku/manžela za rok 2017

Základ dane daňovníka	NČZD na daňovníka (ročne)	
Základ dane ≤ 19.809 EUR (100 - násobok sumy PŽM)	NČZD = $19,2 - \text{násobok sumy PŽM}$ NČZD = $19,2 \times 198,09 = 3.803,33$ EUR	
Základ dane > 19.809 EUR (100 - násobok sumy PŽM)	NČZD = $44,2 - \text{násobok sumy PŽM}$ znížený o hodnotu rovnú $\frac{1}{4}$ základu dane daňovníka* NČZD = $44,2 \times 198,09 - (ZD \times \frac{1}{4}) = 8.755,58 - ZD/4$	
	Príjem manželky/manžela	NČZD na manželku/manžela (ročne)
Základ dane $\leq 35.022,31$ EUR (176,80 - násobok sumy PŽM)	Nemá vlastný príjem	NČZD = $19,2 - \text{násobok sumy PŽM}$ NČZD = $3.803,33$ EUR
	Príjem $< 3.803,33$ EUR (19,2 - násobok PŽM)	NČZD = $19,2 - \text{násobok sumy PŽM}$ znížený o príjmy manželky/manžela NČZD = $3.803,33 - \text{Príjem}$
	Príjem $> 3.803,33$ EUR (19,2 - násobok PŽM)	NČZD = $0,00$ EUR
Základ dane $> 35.022,31$ EUR (176,80 - násobok sumy PŽM)	Nemá vlastný príjem	NČZD = $63,4 - \text{násobok sumy PŽM}$ znížený o $\frac{1}{4}$ základu dane daňovníka* NČZD = $63,4 \times 198,09 - (ZD \times \frac{1}{4})$ NČZD = $12.558,91 - ZD/4$
	Má vlastný príjem	NČZD = $63,4 - \text{násobok sumy PŽM}$ znížený o $\frac{1}{4}$ základu dane daňovníka a o vlastný príjem manželky/manžela* NČZD = $12.558,91 - ZD/4 - \text{Príjem}$
Poznámky: * Ak suma rozdielu je nižšia ako nula, nezdaniteľná časť základu dane ročne na daňovníka sa rovná nule.		

Zdroj: Vlastné spracovanie na základe ZDP.

Na účely uplatnenia NČZD na manželku/manžela sa za príjem manželky/manžela považuje vlastný príjem manželky/manžela znížený o zaplatené poistné a príspevky, ktoré manželka/manžel v príslušnom zdaňovacom období bola/bol povinná/ý z tohto príjmu zaplatiť. Do vlastného príjmu manželky/manžela sa nezahŕňa zamestnanecká prémie, zvýšenie dôchodku pre bezvládnosť, štátne sociálne dávky, štipendium poskytované študentovi, ktorý sa sústavne pripravuje na budúce povolanie a daňový bonus. Daňový bonus si môže uplatniť daňovník, ktorý v zdaňovacom období mal zdaniteľné príjmy zo závislej činnosti, alebo príjmy z podnikania a z inej samostatnej zárobkovej činnosti aspoň vo výške 6 – násobku minimálnej mzdy²⁷ a vykázal základ dane. Daňovník môže daňový bonus uplatniť mesačne na každé vyživované dieťa žijúce v domácnosti s daňovníkom, pričom prechodný pobyt dieťaťa mimo domácnosti nemá vplyv na uplatnenie tohto daňového bonusu. Daňový bonus za obdobie január až december 2016 predstavuje 21,41 eur mesačne; keďže výška PŽM sa od roku 2014 nemenila²⁸, tak aj výška daňového bonusu za rok 2017 zostala nezmenená a je platná do 31. decembra 2017. O sumu daňového bonusu sa znižuje daň z príjmov FO.

NČZD bola do 31. decembra 2016 aj suma preukázateľne zaplatených dobrovoľných príspevkov na starobné dôchodkové sporenie, a to najviac do výšky 2 % zo základu dane zisteného z príjmov zo závislej činnosti a z príjmov z podnikania a z inej samostatnej zárobkovej činnosti alebo zo súčtu ČZD z týchto príjmov. Uvedená suma nemohla presiahnuť výšku 2 % zo 60 – násobku priemernej mesačnej mzdy v hospodárstve Slovenskej republiky zistenej Štatistickým úradom Slovenskej republiky za kalendárny rok²⁹, ktorý dva roky predchádza kalendárnemu roku, za ktorý sa zisťuje základ dane. NČZD sú aj príspevky³⁰ na doplnkové dôchodkové sporenie a na doplnkové dôchodkové

²⁷ 6 – násobok minimálnej mzdy za rok 2017 predstavuje 2.610 eur (v roku 2016 mal výšku 2.430 eur).

²⁸ Daňový bonus sa upravuje o rovnaký koeficient, ako sa zvyšuje suma životného minima k 1. 7. predchádzajúceho zdaňovacieho obdobia. Z uvedeného vyplýva, že pri výpočte daňového bonusu k 1.1.2017 sa použije koeficient, o ktorý sa zvyšovala výška životného minima k 1. 7. 2016.

²⁹ Pri posudzovaní maximálnej výšky preukázateľne zaplatených dobrovoľných príspevkov na starobné dôchodkové sporenie, ktoré sa považuje za nezdaniiteľnú časť základu dane za rok 2016 treba vychádzať z priemernej mesačnej mzdy za rok 2014 (t.j. 858 eur). Úhrn tejto nezdaniiteľnej časti nesmie presiahnuť výšku 1.029,60 eur za rok.

³⁰ Daňovník si môže uplatniť NČZD vo výške príspevkov na doplnkové dôchodkové sporenie, ak tieto príspevky zaplatil na základe účastníckej zmluvy uzatvorenej po 31. decembri 2013 alebo na základe zmeny účastníckej zmluvy, ktorej súčasťou je zrušenie dávkového plánu alebo ak nemá uzatvorenú inú účastnícku zmluvu, ktorá nespĺňa tieto požiadavky.

sporenie v zahraničí rovnakého alebo porovnateľného druhu. Uvedené príspevky je možné odpočítať od základu dane vo výške, v akej boli v zdaňovacom období preukázateľne zaplatené, v úhrne najviac do výšky 180 eur za rok.

Ďalšou NČZD je daňová strata. Daňovú stratu si môže daňovník odpočítať od základu dane z príjmov z podnikania a z inej samostatnej zárobkovej činnosti rovnomerne počas štyroch bezprostredne po sebe nasledujúcich zdaňovacích období, a to počnúc zdaňovacím obdobím bezprostredne nasledujúcim po zdaňovacom období, za ktoré bola táto daňová strata vykázaná. O daňovú stratu môže daňovník upravovať len ČZD z príjmov z podnikania a z inej samostatnej zárobkovej činnosti.

Daň z príjmov FO sa vypočíta zo základu dane vynásobením sadzbou dane. *Sadzba dane* z príjmov FO je progresívna daň, je závislá od výšky dosiahnutých príjmov. Ak základ dane z príjmov FO zistený ako súčet ČZD neprevyšuje 176,8 – násobok sumy PŽM vrátane (t. j. ak neprevyšuje sumu 35.022,31 eur za rok 2017), sadzba dane je vo výške 19 % zo zisteného základu dane. Ak základ dane z príjmov FO zistený ako súčet ČZD prevyšuje 176,8 – násobok sumy PŽM (t. j. ak prevyšuje sumu 35.022,31 eur za rok 2017), sadzba dane je vo výške 25 % z časti základu dane presahujúcu túto sumu. Sadzba dane z osobitného základu dane zisteného z príjmov z kapitálového majetku je vo výške 19 %. Príjmy významných ústavných činiteľov (prezident Slovenskej republiky, poslanci Národnej rady Slovenskej republiky, členovia vlády Slovenskej republiky, predseda a podpredseda Najvyššieho kontrolného úradu Slovenskej republiky) sú okrem základnej sadzby zdanené aj osobitnou sadzbou dane vo výške 5 % zo zdaniteľného príjmu zo závislej činnosti.

Daň z príjmov právnickej osoby

ZDP okrem dane z príjmov FO upravuje aj daň z príjmov právnickej osoby. Daň z príjmov právnickej osoby je dôchodkovou daňou, pretože sa ňou zdaňujú príjmy právnických osôb. *Subjektom dane* sú právnické osoby (ďalej len „PO“), ktoré členíme na daňových rezidentov (PO s neobmedzenou daňovou povinnosťou) so sídlom alebo miestom skutočného vedenia³¹ na území Slovenskej republiky. Ďalšou skupinou subjektov dane sú daňoví nerezidenti (PO s obmedzenou daňovou povinnosťou), ktorí nemajú sídlo ani miesto skutočného vedenia na území Slovenskej republiky.

Na základe účelu založenia môžeme subjekty dane rozdeliť na dve skupiny:

³¹ Miesto skutočného vedenia je miesto, kde sa prijímajú riadiace a obchodné rozhodnutia štatutárnych orgánov, dozorných orgánov PO, i keď adresa nie je zapísaná v Obchodnom registri.

- podnikateľské subjekty – PO založené a zapísané do obchodného registra za účelom podnikania (obchodné spoločnosti založené podľa Obchodného zákonníka, družstvá, štátne podniky, organizačné zložky zahraničnej právnickej osoby). Všetky príjmy z činnosti a z nakladania s majetkom týchto osôb podliehajú dani z príjmov PO,
- nepodnikateľské subjekty – PO, ktoré neboli založené alebo zriadené za účelom dosahovania zisku. Dani podliehajú v obmedzenom rozsahu.

V rámci diplomovej práce sa zameriame len na podnikateľské subjekty.

*Predmetom dane z príjmov PO sú príjmy (výnosy) z ich činnosti a z nakladania s ich majetkom. Za príjem sa považuje peňažné plnenie a nepeňažné plnenie, ktoré bolo dosiahnuté aj zámenou ocenené cenami bežne používanými na mieste a v čase plnenia alebo spotreby, prihliadajúc na druh, kvalitu, mieru opotrebenia predmetného plnenia. Príjmy (výnosy), ktoré *nie sú predmetom dane* sú taxatívne vymedzené v § 12 ods. 7 ZDP. Medzi tieto príjmy (výnosy) zaraďujeme napríklad príjem získaný dedením alebo darovaním (okrem darov, ktoré boli poskytnuté poskytovateľovi zdravotnej starostlivosti od držiteľa), podiel na zisku (dividenda) vyplácaný zo zisku obchodnej spoločnosti alebo družstva v rozsahu, v akom nie je daňovým výdavkom u daňovníka vyplácajúceho tento podiel na zisku, príjem plynúci z dôvodu nadobudnutia nových akcií, vyrovnávací podiel, podiel na likvidačnom zostatku obchodnej spoločnosti alebo družstva a podobne.*

Základ dane sa vypočíta ako rozdiel medzi zdaniteľnými príjmami a daňovými výdavkami, ktoré vecne a časovo súvisia s príslušným zdaňovacím obdobím. Ak zdaniteľné príjmy prevyšujú daňové výdavky, subjektu dane vzniká „základ dane“, ak daňové výdavky prevyšujú zdaniteľné príjmy, daňový subjekt vykáže „daňovú stratu“.

Daňovým výdavkom je vo všeobecnosti výdavok, respektíve náklad, ktorý bol preukázateľne vynaložený na dosiahnutie, zabezpečenie a udržanie zdaniteľných príjmov a je zaúčtovaný v účtovníctve daňového subjektu pri rešpektovaní jeho vecnej a časovej súvislosti s príslušným zdaňovacím obdobím. Daňové výdavky možno členiť na:

- výdavky, ktorých rozsah **nie je limitovaný** zákonom o daní z príjmov ani iným osobitným predpisom (napr. spotreba materiálu, energií, opravy); tieto a ďalšie podobné výdavky sa menovite v ZDP neuvádzajú,
- výdavky, ktoré sú **limitované iným osobitným predpisom**,
- výdavky, ktoré sú **limitované zákonom o dani z príjmov**,

- výdavky, ktoré sú **podmienené ich zaplatením**.³²

Za daňový výdavok sa nepovažuje výdavok, ktorý nesúvisí so zdaniteľným príjmom, aj keď bol zaúčtovaný v účtovníctve, nebol dostatočne preukázaný na daňové účely, presahuje limity ustanovené ZDP alebo osobitnými predpismi, bol vynaložený v rozpore so ZDP alebo osobitnými predpismi, patrí medzi výdavky, ktoré sú priamo vymenované v § 21 zákona o dani z príjmov. Ide napríklad o výdavky na zvýšenie základného imania vrátane splácania pôžičiek, na nákup vlastných akcií vo výške sumy prevyšujúcej nominálnu hodnotu akcií, dane zaplatené za iného daňovníka a podobne.

Pri zisťovaní základu dane alebo daňovej straty sa podľa § 17 ods. 1 ZDP vychádza u daňovníka účtujúceho v sústave podvojného účtovníctva z výsledku hospodárenia. ZDP považuje výsledok hospodárenia zistený v účtovníctve za východiskovú bázu na zistenie základu dane. Východiskom pre výpočet základu dane je výsledok hospodárenia pred zdanením daňou z príjmov, ktorý sa pri zisťovaní základu dane³³:

- zvýši o sumy, ktoré nemožno podľa ZDP zahrnúť do daňových výdavkov, alebo ktoré boli do daňových výdavkov zahrnuté v nesprávnej výške (napríklad náklady na reprezentáciu, pokuty, penále, úroky z omeškania, tvorba opravných položiek, tvorba rezerv, náklady viazané na podmienku ich zaplatenia, náklady presahujúce zákonom stanovené limity),
- upraví o sumy, ktoré nie sú súčasťou výsledku hospodárenia, ale podľa ZDP sú zahrnuté do základu dane (napríklad záväzky prislúchajúce k nákladu, ktorý je podľa ZDP daňovým výdavkom, neuhradené dlhšie ako jeden rok, rozdiely zo zmien použitých účtovných zásad a metód, významné opravy chýb nákladov a výnosov minulých období),
- upraví o sumy, ktoré sú súčasťou výsledku hospodárenia, ale podľa ZDP sa nezahrnú do základu dane (napríklad dividendy, podiely na zisku).

ZDP uvádza aj položky, ktoré sa do základu dane nezahŕňajú. Napríklad takouto položkou je príjem, pri ktorom sa daň vyberá zrážkou a tým je splnená daňová povinnosť podľa ZDP, suma, ktorá už bola u daňovníka zdanená daňou z príjmov, dotácia poskytnutá na obstaranie odpisovaného hmotného majetku v čase jej prijatia (dotácia sa zahŕnie

³² BAŠTINCOVÁ, A. 2016. *ÚČTOVNÍCTVO A DANE PRÁVNICKÝCH OSÔB*, Prvé vydanie. Bratislava: Wolters Kluwer, 2016. ISBN 978-80-8168-398-5. s. 111.

³³ BAŠTINCOVÁ, A. 2016. *ÚČTOVNÍCTVO A DANE PRÁVNICKÝCH OSÔB*, Prvé vydanie. Bratislava: Wolters Kluwer, 2016. ISBN 978-80-8168-398-5. s. 66.

rovnomerne do základu dane počas doby odpisovania obstaraného majetku), výnos na základe zmluvy o sponzorstve v športe, ktorý sa použije na obstaranie odpisovaného hmotného majetku v čase jeho prijatia (sponzorské sa zahrnie rovnomerne do základu dane počas doby odpisovania obstaraného majetku), daň z pridanej hodnoty vzťahujúca sa na hmotný a nehmotný majetok, na ktorú si platiteľ dane uplatnil nárok na odpočet pri registrácii a ktorú je platiteľ dane povinný odviesť pri zrušení registrácie.

Sadzba dane z príjmov pre právnickú osobu, stanovená ZDP, bola do roku 2016 vo výške 22 % zo základu dane zníženého o daňovú stratu, od roku 2017 je vo výške 21%. Postup výpočtu základu dane a vyčíslenia dane z príjmov PO je znázornený v nasledujúcej schéme.

Schéma č.2 Postup výpočtu základu dane a dane z príjmov PO v Slovenskej republike

Výsledok hospodárenia pred zdanením (zisk/strata)
+ položky zvyšujúce výsledok hospodárenia
- položky znižujúce výsledok hospodárenia
Základ dane/daňová strata pred úpravou
+ kladný rozdiel medzi úhrnom skutočne uplatnených daňových odpisov a úhrnom limitovaných odpisov z osobných automobilov so vstupnou cenou 48 000 € a viac, ak je základ dane nižší
+ kladný rozdiel medzi skutočne uplatneným nájomným a limitovaným nájomným pri operatívnom prenájme osobných automobilov so vstupnou cenou 48 000 € a viac, ak je základ dane nižší
+ suma členských príspevkov prevyšujúca 5 % základu dane
+ suma výdavkov za alkoholické nápoje (reklamné predmety) prevyšujúca 5 % základu dane
- suma poskytovaná v rámci praktického vyučovania žiakom na základe učebnej zmluvy
Základ dane/daňová strata
- úhrn vyňatých príjmov (základ dane) podliehajúcich zdaneniu v zahraničí a daňových strát
- odpočet daňovej straty
- odpočet nákladov na výskum a vývoj
Základ dane po úpravách
x sadzba dane
Daň pred uplatnením úľav na dani a uplatnením zápočtu dane zaplatenej v zahraničí
- úľavy na dani
Daň po úľavách na dani a po zápočte dane zaplatenej v zahraničí

Zdroj: BAŠTINCOVÁ, A. 2016. ÚČTOVNÍCTVO A DANE PRÁVNICKÝCH OSÔB, Prvé vydanie. Bratislava: Wolters Kluwer, 2016. ISBN 978-80-8168-398-5. s. 70.

3.1.2 Priame majetkové dane

Do kategórie priamych daní zaraďujeme aj **majetkové dane**. Majetkovou daňou je daň z motorových vozidiel, daň z nehnuteľnosti a ostatné miestne dane.

Medzi najvýznamnejšie majetkové dane patrí **daň z motorových vozidiel**, ktorú upravuje zákon o dani z motorových vozidiel³⁴. *Subjektom dane* je FO alebo PO alebo ich organizačná zložka zapísaná do obchodného registra, ktorá je držiteľom alebo používateľom vozidla, ktoré podlieha zdaneniu, prípadne zamestnávateľ, ak vypláca zamestnancovi cestovné náhrady za používanie vozidla. *Predmetom dane* z motorových vozidiel je motorové vozidlo a prípojné vozidlo kategórie L (dvoj-, troj- a štvorkolesové vozidlá), M (motorové vozidlá s najmenej štyrmi kolesami projektované a konštruované na prepravu osôb), N (motorové vozidlá s najmenej štyrmi kolesami projektované a konštruované na prepravu nákladov), O (prípojné vozidlá vrátane návesov), ktoré je evidované v Slovenskej republike a používa sa na podnikanie alebo na činnosti, z ktorých plynúce príjmy sú predmetom dane z príjmov. Predmetom dane nie je motorové vozidlo, ktoré sa používa na skúšobné jazdy, má pridelené zvláštne evidenčné číslo ani vozidlo označené ako špeciálne vozidlo. Od dane z motorových vozidiel je oslobodené vozidlo³⁵:

- diplomatických misií a konzulárnych úradov, ak je zaručená vzájomnosť,
- záchranej zdravotnej služby, vozidlo banskej záchranej služby, vozidlo horskej záchranej služby, vozidlo leteckej záchranej služby a vozidlo požiarnej ochrany,
- osobnej pravidelnej dopravy vykonávajúcej prepravu na základe zmluvy o službách vo verejnom záujme,
- používané výhradne v poľnohospodárskej výrobe a v lesnej výrobe.

Základom dane pri vozidle kategórie L, M a N, ktorého jediným zdrojom energie je elektrina, je výkon motora v kW, pri osobnom vozidle (kategória L a M1) je zdvihový objem valcov motora v cm³ uvedený v osvedčení o evidencii, pri úžitkovom vozidle (kategória M2, M3, N1 až N3, O1 až O4) a autobuse ich najväčšia prípustná celková hmotnosť alebo celková hmotnosť v tonách a počet náprav podľa osvedčenia o evidencii³⁶. *Sadzba dane* je uvedená v prílohe č. 1 zákona o dani z motorových vozidiel.

³⁴ Zákon č. 361/2014 Z. z. o dani z motorových vozidiel a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

³⁵ Zákon č. 361/2014 Z. z. o dani z motorových vozidiel a o zmene a doplnení niektorých zákonov, §4 ods. 1.

³⁶ Zákon č. 361/2014 Z. z. o dani z motorových vozidiel a o zmene a doplnení niektorých zákonov, § 5 ods. 1 až 3.

Daň z nehnuteľností je rozhodujúcim príjmom miestnych rozpočtov, ktorá zahŕňa daň z pozemkov, daň zo stavieb, daň z bytov a nebytových priestorov v bytovom dome. *Subjektom dane* z nehnuteľností je vlastník nehnuteľnosti, správca nehnuteľnosti alebo nájomca nehnuteľnosti, ktorí sú zapísaní v katastri nehnuteľností. Ak nemožno určiť daňovníka, napríklad z dôvodu nevysporiadaných vlastníckych vzťahov, je daňovníkom osoba, ktorá nehnuteľnosť skutočne užíva. *Predmetom dane* z nehnuteľností sú pozemky, stavby, byty a nebytové priestory v bytovom dome na území Slovenskej republiky v členení ustanovenom zákonom³⁷. Uvedený zákon taktiež vymedzuje aj jednotlivé druhy nehnuteľností, ktoré nie sú predmetom dane. Výpočet *základu dane* podľa jednotlivých druhov nehnuteľností a základné *sadzby daní* obsahuje nasledujúca schéma.

Schéma č. 3 Výpočet základu dane z nehnuteľností

Druh nehnuteľnosti	Základ dane	Výpočet základu dane	Základná sadzba dane
Pozemky – orná pôda, chmeľnice, vinice, ovocné sady, trvalé trávnaté porasty	hodnota pozemku bez porastov	výmera pozemku v m² x hodnota pôdy za 1 m² (podľa prílohy č. 1)	0,25 % zo základu dane
Pozemky – záhrady, zastavané plochy a nádvoria, ostatné plochy, stavebné pozemky	hodnota pozemku bez porastov	výmera pozemku v m² x hodnota pozemku za 1 m² (podľa prílohy č. 2)	0,25 % zo základu dane
Pozemky – lesné pozemky, rybníky s chovom rýb a ostatné hospodársky využívané vodné plochy	hodnota pozemku bez porastov	výmera pozemku v m² x hodnota pozemku za 1 m² (podľa vyhlášky MS SR)	0,25 % zo základu dane
Stavby	výmera zastavanej plochy	výmera zastavanej plochy v m²	0,033 € za každý aj začatý m ² zastavanej plochy
Byty a nebytové priestory v bytovom dome	výmera podlahovej plochy bytu alebo nebytového priestoru	výmera podlahovej plochy bytu alebo nebytového priestoru v m²	0,033 € za každý aj začatý m ² podlahovej plochy bytu a nebytového priestoru

Zdroj: BAŠTINCOVÁ, A. 2016. *ÚČTOVNÍCTVO A DANE PRÁVNICKÝCH OSÔB*, Prvé vydanie. Bratislava: Wolters Kluwer, 2016. ISBN 978-80-8168-398-5. s. 170 - 172.

³⁷ Zákon č. 582/2004 Z. z. o miestnych daniach a miestnom poplatku za komunálne odpady a drobné stavebné odpady.

Správca dane môže vo všeobecne záväznom nariadení znížiť alebo zvýšiť uvedené základné ročné sadzby dane ale aj stanoviť sadzby dane diferencovane pre jednotlivé druhy nehnuteľností s účinnosťou od 1. 1. príslušného zdaňovacieho obdobia. Zákon o miestnych daniach však ustanovuje výšku maximálnej ročnej sadzby dane z nehnuteľnosti, ktorú správca dane nesmie presiahnuť.

3.1.3 *Nepriame dane*

Nepriame dane sú dane, ktoré sa platia v cene tovaru a služby, teda ide o dane pri ktorých platiteľ dane a daňovník nie sú tá istá osoba. Do skupiny nepriamych daní patria univerzálna daň zo spotreby a takzvané selektívne (spotrebné) dane.

Univerzálnou daňou zo spotreby je **daň z pridanej hodnoty** (DPH), ktorá je založená na priebežnom zdaňovaní pridanej hodnoty. Je upravená zákonom o DPH³⁸. Zdaňujú sa ňou dodávky všetkých tovarov a služieb, s výnimkou oslobodených (keď sa daň pri dodaní tovarov alebo služieb neuplatňuje). DPH zaťažuje konečného spotrebiteľa, pričom do štátneho rozpočtu ju z praktických dôvodov odvádza registrovaný platiteľ dane. Daňové bremeno tejto dane znáša spotrebiteľ v cenách nakúpených tovarov alebo služieb. Platiteľ dane ju odvádza (ako svoju daňovú povinnosť) do štátneho rozpočtu. Platiteľovi dane však vznikajú značné náklady spojené so zdanením. *Platiteľom dane* je zdaniteľná osoba, ktorá vykonáva nezávisle akúkoľvek ekonomickú činnosť³⁹ bez ohľadu na účel alebo výsledok tejto činnosti. Registračná povinnosť vzniká zdaniteľnej osobe, ktorá má sídlo, miesto podnikania alebo prevádzkareň na území Slovenskej republiky a dosiahla za najviac 12 predchádzajúcich po sebe nasledujúcich kalendárnych mesiacov obrat 49 790 eur. Obratom sa rozumie výnosy (príjmy) bez dane z dodávaných tovarov a služieb v tuzemsku okrem výnosov (príjmov) z tovarov a služieb oslobodených od dane⁴⁰.

³⁸ Zákon č. 222/2004 Z. z. o dani z pridanej hodnoty v znení neskorších predpisov.

³⁹ Ekonomickou činnosťou sa rozumie každá činnosť, z ktorej sa dosahuje príjem a ktorá zahŕňa činnosť výrobcov, obchodníkov, dodávateľov služieb, vrátane ťažobnej, stavebnej a poľnohospodárskej činnosti, činnosť vykonávanú ako slobodné povolanie podľa osobitných predpisov (napríklad zákon o znalcoch a tlmočníkoch, exekučný poriadok, notársky poriadok a pod.), duševnú tvorivú činnosť a športovú činnosť. Za podnikanie sa považuje aj využívanie hmotného majetku a nehmotného majetku na účel dosahovania príjmu z tohto majetku.

⁴⁰ Do obratu sa nezahŕňajú výnosy (príjmy) z príležitostne predaného hmotného majetku okrem zásob a výnosy (príjmy) z príležitostne predaného nehmotného majetku.

Zdaniteľná osoba je povinná podať žiadosť o registráciu pre daň do 20. dňa kalendárneho mesiaca nasledujúceho po mesiaci, v ktorom dosiahla uvedený obrat, pričom žiadosť môže podať aj zdaniteľná osoba, ktorá nedosiahla zákonom stanovený obrat na základe vlastného rozhodnutia. Registračnú povinnosť bez ohľadu na dosiahnutý obrat má:

- zdaniteľná osoba, ktorá nemá sídlo, miesto podnikania, prevádzkareň ani bydlisko na území Slovenskej republiky alebo sa v tuzemsku obvykle nezdržiava. Je povinná podať žiadosť o registráciu pre daň pred začatím vykonávania činnosti, ktorá je predmetom dane okrem dovozu tovaru;
- zahraničná osoba dodávajúca tovar do tuzemska formou zásielkového predaja a celková hodnota dane takto dodaného tovaru dosiahne v kalendárnom roku 35 000 eur. Je povinná podať žiadosť o registráciu pre daň pred dodaním tovaru, dodaním ktorého dosiahne uvedenú hodnotu;
- zdaniteľná osoba, ktorá nie je platiteľom alebo právnická osoba, ktorá nie je zdaniteľnou osobou, ak nadobúda tovar v tuzemsku z iného členského štátu, a jeho celková hodnota bez dane dosiahne v kalendárnom roku sumu 14 000 eur (zo všetkých členských štátov spolu);
- tuzemská zdaniteľná osoba, ktorá nie je platiteľom dane a je príjemcom služieb od zahraničnej osoby z iného členského štátu, pri ktorých je povinná platiť daň;
- tuzemská zdaniteľná osoba, ktorá nie je platiteľom dane a dodáva služby s miestom dodania v inom členskom štáte a osobou povinnou platiť daň je príjemca služby.

Zdaniteľná osoba, ktorá podala žiadosť o registráciu pre daň, a táto osoba je takzvanou rizikovou osobou⁴¹, je povinná zložiť *zábezpeku na daň* zložením peňažných prostriedkov na účet daňového úradu alebo bankovou zárukou poskytnutou bankou bez výhrad na obdobie 12 mesiacov v prospech daňového úradu vo výške najmenej 1 000 eur a najviac vo výške 500 000 eur.

Predmetom dane je dodanie tovaru za protihodnotu v tuzemsku uskutočnené zdaniteľnou osobou, ktorá koná v postavení zdaniteľnej osoby, poskytnutie služby za protihodnotu v tuzemsku uskutočnené zdaniteľnou osobou, ktorá koná v postavení zdaniteľnej osoby, nadobudnutie tovaru za protihodnotu v tuzemsku z iného členského štátu Európskej únie a dovoz tovaru na územie Slovenskej republiky. Jednotlivé druhy predmetu DPH, t. j. zdaniteľné obchody sú podrobnejšie špecifikované v zákone o DPH v

⁴¹ Rizikovou osobou, je osoba, ktorá v čase podania žiadosti o registráciu alebo v minulosti vlastnila alebo riadila spoločnosť, ktorá má alebo mala nedoplatky na DPH voči daňovému úradu.

§ 8 až § 12. Pri zdaňovaní daňou z pridanej hodnoty je nevyhnutné definovať *miesto zdaniteľného obchodu*, t.j. miesto, kde bude zdanený dodaný tovar alebo služba. Zásady jeho určenia sú formulované v § 13 až 18 zákona o DPH. Napríklad ak je dodanie tovaru spojené s odoslaním alebo prepravou tovaru, je miesto, kde sa tovar nachádza v čase, keď sa odoslanie alebo preprava tovaru osobe, ktorej má byť tovar dodaný, začína uskutočňovať; miestom dodania služby zdaniteľnej osobe, ktorá koná v postavení zdaniteľnej osoby, je miesto, kde má táto osoba sídlo alebo miesto podnikania a podobne.

Deň vzniku daňovej povinnosti je pri každom druhu zdaniteľného obchodu rozličný. Vznik daňovej povinnosti je vymedzený nasledovne:

- pri dodaní tovaru a služby daňová povinnosť vzniká dňom dodania tovaru (je to deň, keď kupujúci nadobudne právo nakladať s tovarom ako vlastník) alebo dňom dodania služby,
- pri prevode alebo prechode nehnuteľnosti alebo stavby na základe zmluvy o dielo alebo inej obdobnej zmluvy daňová povinnosť vzniká dňom odovzdania nehnuteľnosti alebo stavby do užívania,
- pri nadobudnutí tovaru v tuzemsku z iného členského štátu daňová povinnosť vzniká 15. deň kalendárneho mesiaca nasledujúceho po kalendárnom mesiaci, keď sa uskutočnilo nadobudnutie tovaru, alebo dňom vyhotovenia faktúry, ak bola faktúra vyhotovená pre nadobúdateľa tovaru pred 15. dňom,
- pri dovoze tovaru daňová povinnosť vzniká dňom prijatia colného vyhlásenia na prepustenie tovaru do príslušného colného režimu alebo dňom, v ktorom colný dlh vznikol iným spôsobom ako prijatím colného vyhlásenia.

Základ dane pri dodaní tovaru alebo služby je všetko, čo tvorí protihodnotu (predajná cena bez dane), ktorú dodávateľ (predávajúci) prijal alebo má prijať od príjemcu plnenia (kupujúceho) alebo inej osoby za dodanie tovarov a služieb zníženú o daň. Základ dane pri dodaní tovaru na osobnú potrebu alebo bezodplatne sa určí ako cena, za ktorú bol tovar nadobudnutý a pri bezodplatnom dodaní služby základ dane tvoria náklady vynaložené na poskytnutie služby. Základ dane pri nadobudnutí tovaru z iného členského štátu Európskej únie je všetko, čo tvorí protihodnotu, ktorú dodávateľ prijal alebo má prijať od príjemcu plnenia alebo inej osoby za dodanie tovaru. Základ dane pri dovoze tovaru je hodnota tovaru určená na colné účely; základom dane je aj trhovú hodnotu pri dodaní tovaru alebo služieb osobám, ktoré majú osobitný vzťah k platiteľovi dane ak sú súčasne splnené tri podmienky, a to osobitný vzťah, protihodnota je nižšia ako trhovú

hodnota a príjemca plnenia nie je platiteľom dane (alebo nemá nárok na odpočet dane v celej výške).

Základná *sadzba dane* na tovary a služby je 20 % zo základu dane. Na tovary uvedené v prílohe č. 7 zákona o DPH sa uplatňuje znížená sadzba dane 10 % zo základu dane. Ide o vybrané produkty základnej potreby (mäso, mlieko, maslo, chlieb, lieky, knihy).

Zákon o DPH vymedzuje aj zdaniteľné obchody, ktoré sú *oslobodené od DPH*, pričom sa rozlišujú dva základné typy oslobodení od dane, a to oslobodené zdaniteľné obchody bez nároku na odpočítanie dane (dôvodom na oslobodenie je sociálna a technická náročnosť uplatnenia dane), medzi ktoré zaraďujeme napríklad poštové služby, zdravotnú starostlivosť, služby sociálnej pomoci a podobne. Ďalším typom oslobodení sú oslobodené zdaniteľné obchody s nárokom na odpočítanie dane, medzi ktoré zaraďujeme dodanie tovaru z tuzemska do iného členského štátu Európskej únie, doprava osôb z tuzemska do zahraničia alebo zo zahraničia do tuzemska, vývoz tovaru a služieb do tretích štátov a podobne.

Podľa zákona o DPH *právo odpočítať daň* z tovarov a služieb vzniká platiteľovi, v deň, keď pri týchto tovaroch a službách vzniká daňová povinnosť. Platiteľ môže odpočítať daň, ak je daň voči nemu uplatnená iným platiteľom v tuzemsku z tovarov a služieb, ktoré sú alebo majú byť platiteľovi dodané, ním uplatnená z tovarov a služieb, pri ktorých je povinný platiť daň ako odberateľ, ním uplatnená pri nadobudnutí tovaru v tuzemsku z iného členského štátu, ním uplatnená pri dovoze tovarov a služieb alebo zaplacenú colnému orgánu v tuzemsku pri dovoze tovarov. Platiteľ nemôže odpočítať daň pri kúpe tovarov a služieb na účely pohostenia a zábavy, pri prechodných položkách a v prípade, ak prijaté tovary a služby platiteľ použije na dodávky tovarov a služieb, ktoré sú oslobodené od dane⁴². Ak platiteľ dane použije tovary a služby pre dodávky tovarov a služieb, pri ktorých môže odpočítať daň, a súčasne pre dodávky tovarov a služieb, pri ktorých nemôže odpočítať daň, platiteľ dane si daň môže odpočítať v pomernej výške, pričom právo na odpočítanie dane si môže uplatniť, ak má k dispozícii doklady, ktoré preukazujú uskutočnenie zdaniteľných obchodov. Ak platiteľ dane:⁴³

⁴² Zákon č. 222/2004 Z. z. o dani z pridanej hodnoty v znení neskorších predpisov, § 22 ods. 3.

⁴³ Zákon č. 222/2004 Z. z. o dani z pridanej hodnoty v znení neskorších predpisov.

- prijal tovar alebo službu od platiteľa dane v tuzemsku, musí mať od dodávateľa faktúru⁴⁴,
- ak nadobudol tovar z iného členského štátu od platiteľa identifikovaného pre daň v členskom štáte dodania, musí mať faktúru od zahraničného dodávateľa,
- nadobudol tovar z iného členského štátu premiestnením tovaru do tuzemska, musí mať doklad o premiestnení tovaru,
- uskutočnil dovoz tovaru z tretieho štátu, musí mať dovozný doklad potvrdený colným orgánom, v ktorom je platiteľ uvedený ako príjemca.

Platiteľ vykoná odpočítanie dane najskôr v zdaňovacom období, v ktorom právo na odpočítanie dane vzniklo, a najneskôr v poslednom zdaňovacom období kalendárneho roka, v ktorom právo na odpočítanie dane vzniklo. Odpočítanie dane platiteľ vykoná tak, že od celkovej výšky dane za príslušné zdaňovacie obdobie odpočíta celkovú výšku odpočítateľnej dane za príslušné zdaňovacie obdobie. Ak celková výška dane za príslušné zdaňovacie obdobie prevyšuje sumu celkovej výšky odpočítateľnej dane za príslušné zdaňovacie obdobie platiteľovi pri uplatňovaní DPH vzniká *vlastná daňová povinnosť* a naopak, ak celková výška odpočítateľnej dane za príslušné zdaňovacie obdobie prevyšuje celkovú výšku dane za príslušné zdaňovacie obdobie platiteľovi pri uplatňovaní DPH vzniká *nadmerný odpočet*. Ak v zdaňovacom období vznikne platiteľovi nadmerný odpočet, odpočíta ho od vlastnej daňovej povinnosti v nasledujúcom zdaňovacom období. Ak platiteľ nemôže odpočítať nadmerný odpočet od vlastnej daňovej povinnosti v nasledujúcom zdaňovacom období, daňový úrad vráti neodpočítaný nadmerný odpočet alebo jeho neodpočítanú časť do 30 dní od podania daňového priznania za zdaňovacie obdobie nasledujúce po zdaňovacom období, v ktorom nadmerný odpočet vznikol. Taktiež ho môže vrátiť do 30 dní od uplynutia lehoty na podanie daňového priznania za zdaňovacie obdobie nasledujúce po zdaňovacom období, v ktorom nadmerný odpočet vznikol.

Súčasťou nepriamych daní sú aj **spotrebné (selektívne) dane**, ktoré sa vzťahujú len na vybrané druhy tovarov. Na rozdiel od DPH, ktorá je univerzálnou daňou, spotrebné dane predstavujú ďalšie zdanenie, ktorým štát cielene zaťažuje spotrebu, resp. predaj vybraných výrobkov, konkrétne ide o alkoholické nápoje, tabakové výrobky, minerálne oleje, elektrinu, uhlie a zemný plyn. Tieto dane sú vyberané jednorázovo, na jednom stupni, väčšinou pri vyskladnení selektívneho výrobku prevádzkovateľom daňového

⁴⁴ Faktúrou je každý doklad alebo oznámenie, ktoré je vyhotovené v listinnej forme alebo elektronickej forme podľa zákona o DPH alebo zákona platného v inom členskom štáte upravujúceho vyhotovenie faktúry.

skladu⁴⁵ a jeho uvedením do voľného daňového obehu, alebo pri jeho dovoze na daňové územie Slovenskej republiky. Ich ďalším charakteristickým znakom je, že pri ukladaní týchto daní nemožno zohľadniť dôchodkové, sociálne, resp. majetkové pomery subjektov, pretože zaťažujú vybraný druh výrobku. Ide o nepriamy dopad týchto daní na spotrebiteľov prostredníctvom cien nakupovaných výrobkov a služieb. Správcom spotrebných daní je príslušný colný úrad, ktorému daňový dlžník podáva daňové priznanie, dodatočné daňové priznanie, žiadosť o vrátenie dane a podobne. Spotrebné dane predstavujú významný stabilný a pomerne dobre odhadnuteľný príjem štátneho rozpočtu.

3.2 Analýza daňovej sústavy Maďarska

V Maďarsku sa uplatňuje daňový systém, ktorý je svojou štruktúrou podobný západoeurópskym daňovým systémom. Napriek viacerým zmenám daňových zákonov, sa jeho štruktúra už niekoľko rokov nezmenila. Najvýznamnejšia **daňová reforma** v Maďarsku sa uskutočnila v roku 1988, kedy boli zavedené tri nové typy daní, a to všeobecná obratová daň, daň z príjmov fyzických osôb a daň z príjmov právnických osôb. Ďalšou výraznou zmenou bol zánik, respektíve zmena daní ako je všeobecná daň z príjmu, daň zo mzdy a majetková daň. Priebeh daňovej reformy bol charakteristický tým, že zanikajúce dane boli pretransformované do štruktúr nových daní. Výrazne sa znížilo daňové zaťaženie spojené s priamymi daňami a zvýšilo sa zdanenie spotreby, t. j. daňové zaťaženie podnikov sa vo veľkej miere presunulo na obyvateľstvo.

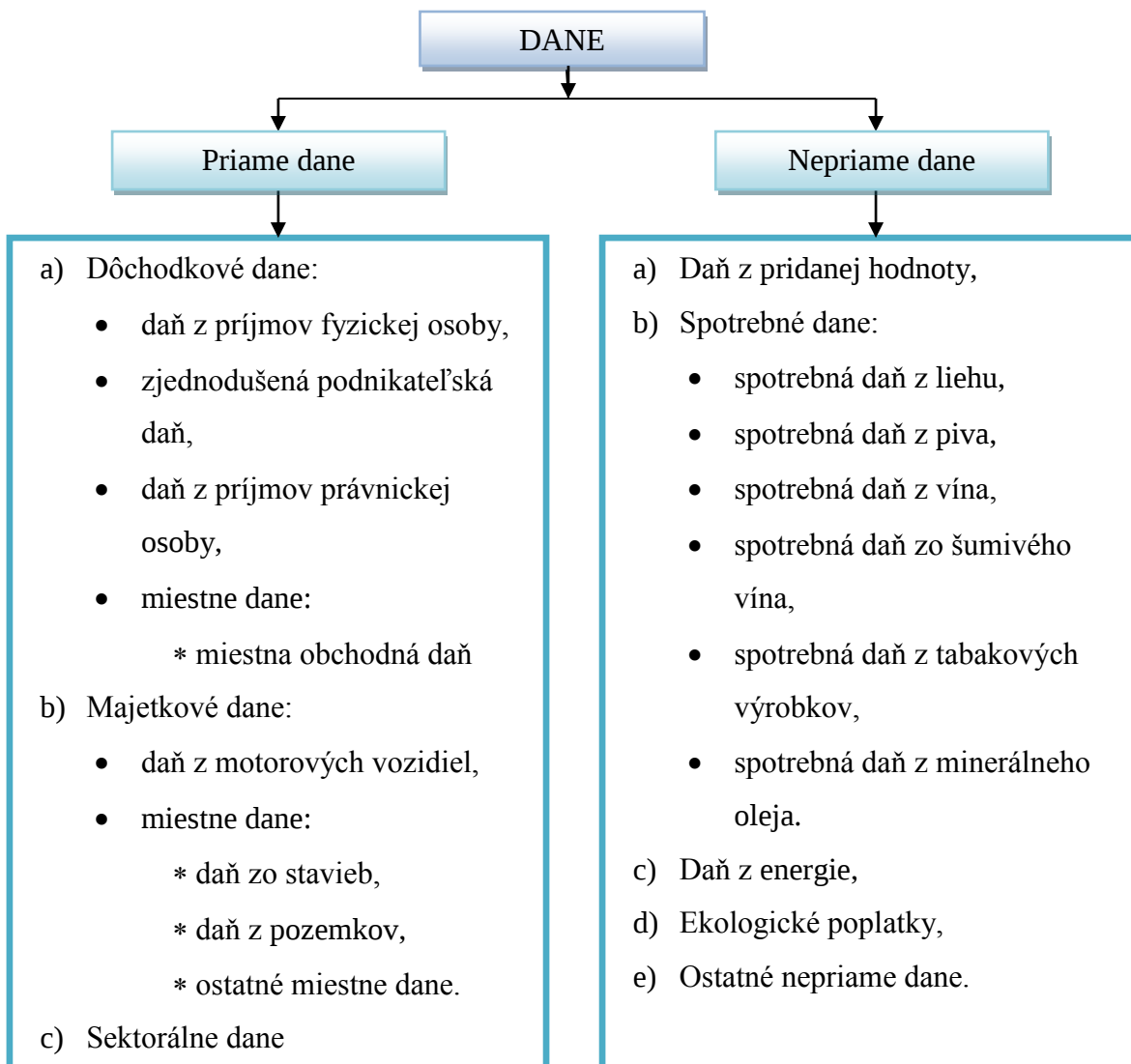
Medzi najdôležitejšie dane daňovej sústavy Maďarska, ktoré vznikli daňovou reformou, môžeme zahrnúť daň z príjmov PO a daň z príjmov FO, všeobecnú obratovú daň (daň z pridanej hodnoty), spotrebné dane, miestne dane a iné obecné a špeciálne miestne dane. Zmeny v daňovej sústave od uskutočnenej daňovej reformy do súčasnosti boli spôsobené prevažne potrebou prispôbena sa daňového systému zmenám v rozvíjajúcom sa ekonomickom prostredí. Jednou z takýchto zmien bolo aj zavedenie tzv. zjednodušenej podnikateľskej dane (maď. Egyszerűsített vállalkozói adó, skr. EVA), ktorou sa znížilo daňové zaťaženie malých podnikateľov.

⁴⁵ Daňový sklad je miesto, kde sa predmet zdanenia na základe povolenia na prevádzkovanie daňového skladu v pozastavení dane vyrába, spracúva, skladuje, prijíma alebo odosiela. Daňovým skladom sa môže stať podnik na výrobu výrobkov (vína, piva, liehu, tabakových výrobkov, minerálnych olejov) a sklad nachádzajúci sa na daňovom území.

Ďalšia zmena nastala so vstupom Maďarska do Európskej únie v roku 2004. Od toho obdobia boli niektoré daňové zákony novelizované a to z dôvodu ich harmonizácie so smernicami Európskej únie.

Súčasnú daňovú sústavu Maďarska znázorňuje schéma č. 4.

Schéma č. 4 Daňová sústava Maďarska

Zdroj: Vlastné spracovanie na základe zákonov upravujúcich zdaňovanie v Maďarsku

Maďarská daňová sústava je založená na priamych dôchodkových daniach (daň z príjmov PO a osobná daň je čiastočne integrovaná, pretože dividendy vyplácané akcionárom – PO sú oslobodené od ďalších daní, zrážkovú daň z dividend platia iba akcionári – FO) a je doplnený platenými príspevkami na sociálne poistenie, majetkové dane a nepriame dane.

3.2.1 Priame dôchodkové dane

Priame dôchodkové dane odčerpávajú časť dôchodku, t. j. príjmov daňovníka v závislosti od výšky jeho príjmov. Medzi priame dôchodkové dane v Maďarskej republike zaradujeme predovšetkým daň z príjmov fyzických osôb, zjednodušenú podnikateľskú daň, daň z príjmov z právnických osôb a miestnu obchodnú daň.

Daň z príjmov fyzických osôb

Daň z príjmov fyzických osôb (maď. személyi jövedelem adó, skr. Szja) je všeobecnou priamou daňou, ktorá má osobný charakter. Ide o lineárnu daň, ktorá obsahuje viacero daňových zvýhodnení. Upravuje ju zákon o dani z príjmov FO⁴⁶. *Subjektom dane* z príjmov fyzických osôb je FO, ktorá má trvalé bydlisko na území Maďarska alebo sa na území Maďarska zdržiava viac ako 183 dní za jeden kalendárny rok – daňový rezident (dani podliehajú jej príjmy zo zdrojov na území Maďarska a zo zdrojov v zahraničí), alebo FO, ktorá nemá na území Maďarska trvalé bydlisko a ani sa v Maďarsku nezdržiava viac ako 183 dní v kalendárnom roku – daňový nerezident (dani podliehajú jej príjmy zo zdrojov na území Maďarskej republiky). Daňová povinnosť vzniká dňom začatia činnosti poberateľa príjmu, t. j. dňom vzniku právneho vzťahu. Zdaňovacím obdobím je kalendárny rok (okrem zákonom stanovených výnimiek). Medzi FO, ktorých príjem podlieha zdaneniu zaradujeme:

- samostatne zárobkovo činné osoby (podnikateľov) – osoby zapísané do príslušného registra (pri podnikateľoch prenajímajúcich nehnuteľnosti a poskytujúcich služby v oblasti hotelierstva existuje výnimka – niektoré príjmy sa zdaňujú daňou podľa osobitného predpisu), notári (s výnimkou notárov, ktorí vykonávajú svoju činnosť ako členovia notárskeho úradu), exekútori (s výnimkou exekútorov, ktorí vykonávajú svoju činnosť ako členovia exekútorského úradu), právnici (s výnimkou ak ich činnosť je závislou činnosťou) a podobne;
- poľnohospodárskych výrobcov – ide FO, ktoré vyrábajú produkty vymenované v prílohe č. 6 zákona o dani z príjmov FO (napríklad živočíšne výrobky, rastlinné výrobky, lesné hospodárstvo a s tým súvisiace výrobky a podobne), a svoju činnosť vykonávajú na základe certifikátu. Rozčleňujú sa podľa veľkosti na veľkovýrobcov

⁴⁶ Zákon pod číslom CXVII. o dani z príjmov PO v znení neskorších predpisov z roku 1995.

(majú príjmy vyššie ako 8 miliónov HUF) a malovýrobcov (majú príjmy neprevyšujúce 8 miliónov HUF);

- zamestnancov – vykonávajú svoju činnosť na základe pracovnoprávneho vzťahu.

Predmetom dane je príjem FO od inej osoby v celkovej výške, alebo vo výške zníženej o daňovo uznané výdavky, alebo v pomernej výške. Za príjem považujeme všetky peňažné a nepeňažné prostriedky, ktoré sa stali majetkom daňovníka, pričom pod nepeňažnými prostriedkami rozumieme tovar, výrobky, poskytnuté služby, cenné papiere, akcie, rôzne práva, zmenky a výhody. Predmetom dane z príjmov FO sú:

- príjmy zo závislej činnosti, podpora v nezamestnanosti, príspevky na vzdelanie, prídavky na dieťa,
- prijaté úroky od iných FO,
- úroky z bankových účtov, zo sporenia, z cenných papierov, z investičných fondov,
- odmeny pri dočasnej práceneschopnosti,
- príjmy z prenájmu nehnuteľností,
- podiely na zisku,
- príjmy zo živnosti,
- príjmy z podnikania a poľnohospodárskej činnosti.

Predmetom dane nie sú príjmy oslobodené od dane, ktoré sú vymenované v prílohe č. 1 zákona o dani z príjmov FO (napríklad sociálne príspevky, starobný dôchodok, invalidný dôchodok, rodičovský príspevok podľa osobitného predpisu - zákon o podpore rodín, príspevky na bývanie, štipendiá, príspevky pre olympijských športovcov, príjmy študentov počas povinnej praxe a pod.), príjmy v podobe hmotného majetku, ktorého nadobudnutie vyžaduje aby FO (prijímateľ) zaplatila trhovú hodnotu uvedeného majetku (ak zaplatila len časť tejto hodnoty, za predmet dane sa nepovažuje len tá časť hodnoty, ktorá bola zaplatená), príjem z hmotného majetku, ktorý je predmetom prenájmu, pôžičky, úvery (s výnimkou prijatých úrokov) a pod.

Základ dane z príjmov FO sa člení na dve zložky, a to na:

- základ dane z príjmov zdanených konsolidovane, voči ktorým môže subjekt dane uplatniť daňové úľavy. Uvedený základ dane sa člení na:
 - ČZD z príjmov zo samostatnej zárobkovej činnosti,
 - ČZD z príjmov zo závislej činnosti,
 - ČZD z ostatných príjmov.

- základ dane z príjmov zdanených samostatne.

Vo všeobecnosti platí zásada, že základ dane sa vypočíta ako rozdiel príjmov FO podliehajúcich zdaneniu a daňových výdavkov. Daňové výdavky sa berú do úvahy len do výšky príjmov, t. j. základ dane nemôže mať zápornú hodnotu. Za daňové výdavky sa považujú výdavky, ktoré boli v zdaňovacom období preukázateľne vynaložené na dosiahnutie, zabezpečenie a udržanie príjmov FO, pričom sa pri určovaní výdavkov neprihliada na tok peňažných prostriedkov, t. j. či boli za zdaňovacie obdobie zaplatené.

Postup výpočtu základu dane z príjmov FO pri jednotlivých druhoch zdaňovaných príjmov uvádza nasledujúca tabuľka.

Tabuľka č. 3 Postup výpočtu základu dane v Maďarsku

Príjmy zdanené konsolidovane
Príjmy zo samostatnej zárobkovej činnosti
Za príjmy zo samostatnej zárobkovej činnosti sa považujú všetky príjmy, ktoré FO získa počas vykonávania samostatnej zárobkovej činnosti, alebo, ktoré fyzickej osobe plynú vyplývajú z právneho vzťahu vzťahujúceho sa na samostatnú zárobkovú činnosť. Napríklad príjmy za výroby, tovar alebo poskytnuté služby, majetok využívaný na podnikanie ocenený reálnou hodnotou, prijaté úroky, penále a úroky z omeškania, prijatá podpora, príjmy z poľnohospodárskej výroby, príjmy z prenájmu nehnuteľností a podobne.
ČZD z príjmov zo samostatnej zárobkovej činnosti = príjmy zo samostatnej zárobkovej činnosti, ktoré podliehajú zdaneniu – skutočné výdavky vynaložené na dosiahnutie, zabezpečenie a udržanie príjmov alebo 10 % z príjmov (paušálne výdavky)
Príjmy zo závislej činnosti
Za príjmy zo závislej činnosti sa považujú všetky príjmy, ktoré FO získa počas vykonávania závislej činnosti, ako sú príjmy z pracovnoprávneho vzťahu, služobného pomeru, príjmy spoločníkov a konateľov obchodných spoločností, príjmy právnikov, exekútorov, ak svoju činnosť nevykonávajú na základe osobitného predpisu, a podobne.
ČZD z príjmov zo závislej činnosti = príjmy zo závislej činnosti, ktoré podliehajú zdaneniu – členský príspevok do komory zástupcov zamestnancov a prijaté peňažné prostriedky za úsporu paliva pri využívaní služobného motorového vozidla pri výkone závislej činnosti (maximálne však do výšky 100 000 HUF/mesiac)
Ostatné príjmy
Medzi ostatné príjmy zaraďujeme napríklad úroky a ostatné výnosy z cenných papierov, dávky z doplnkového dôchodkového sporenia, príjmy z použitia diela a umeleckého výkonu, príjmy z dedičstva, výnosy zo zmeniek, príjmy z podielových listov, príjmy z dlhopisov a podobne.

ČZD z ostatných príjmov = ostatné príjmy – výdavky vynaložené na dosiahnutie príjmov
ZD z príjmov zdanených konsolidovane = ČZD z príjmov zo samostatnej zárobkovej činnosti + ČZD z príjmov zo závislej činnosti + ČZD z ostatných príjmov (na ďalší výpočet sa použije buď vo výške 100 % alebo 82 %*)
-položky znižujúce základ dane: • zľava pre prvomanželov (29/C §) • zľava pre rodiny (29/A §)
Upravený ZD z príjmov zdanených konsolidovane = ZD z príjmov zdanených konsolidovane – položky znižujúce základ dane
Príjmy zdanené samostatne
Medzi príjmy zdanené samostatne zaraďujeme príjmy z prevodu vlastníctva hnuteľných a nehnuteľných vecí, doživotná renta, alimenty, dávky nad rámec miezd, sociálne dávky, príjmy z pôžičiek, príjmy z prevodu cenných papierov, príjmy prevádzky hotelov, príjmy z výhier, príjmy z derivátových operácií a podobne.
ZD z príjmov zdanených samostatne = príjmy – výdavky (zisťujú sa pri každom druhu samostatne)
<u>Poznámky:</u> * Ak je FO povinná odvieť z príjmu sociálne a zdravotné odvody

Zdroj: Vlastné spracovanie na základe zákona č. CXVII o dani z príjmov FO v znení neskorších predpisov z roku 1995.

FO môže na základe zákona o dani z príjmov FO znížiť základ dane z príjmov zdanených konsolidovane o položky znižujúce základ dane. Medzi položky znižujúce základ dane zaraďujeme zľavu pre rodiny a zľavu pre novomanželov. Nárok na *zľavu pre rodiny* má FO poberajúca rodičovský príspevok a FO žijúca s poberateľkou v jednej domácnosti, žena na materskej dovolenke a FO žijúca s ňou v jednej domácnosti, FO žijúca v jednej domácnosti s poberateľom invalidného alebo sirotského dôchodku. Suma zľavy sa určí na základe počtu osôb vyživovaných fyzickou osobou na mesiac nasledovne:

- za jednu vyživovanú osobu 66 670 HUF,
- za dve vyživované osoby:
 - v roku 2016 – 83 330 HUF,
 - v roku 2017 – 100 000 HUF,
 - v roku 2018 – 116 670 HUF,
 - od roku 2019 – 133 330 HUF.
- za tri a viac vyživovaných osôb 220 000 HUF.

Zľavu pre prvomanželov môžu uplatniť fyzické osoby, ktoré uzavreli manželstvo po prvýkrát, alebo aspoň jedna z nich uzavrela manželstvo po prvý krát. Suma zľavy je určená vo výške 33 335 HUF za mesiac. FO môžu si zľavu uplatniť maximálne počas doby 24 mesiacov od prvého dňa nasledujúceho mesiaca po uzavretí sobáša. Novomanželia sa môžu rozhodnúť, či si základ dane znížia obaja rovným dielom alebo či si zľavu uplatní iba jedna z nich.

V rámci príjmov FO existuje aj niekoľko druhov príjmov, ktoré sa zdaňujú osobitne. Medzi tieto príjmy zaradujeme príjmy z prevodu majetku (hnuteľného a nehnuteľného majetku, dedičstvo), príjmy z jednotlivých príspevkov (príspevky nad rámec zamestnaneckých výhod a pod.), príjmy z kapitálového majetku (úroky, kurzové zisky, dividendy, obchodná marža a pod.) a kombinované príjmy (výhry, privatizačný prenájom, cenné papiere, príjem rekreačných zariadení a pod.). Všetky uvedené príjmy sa zdaňujú 15 % sadzbou dane. Postup určenia základu dane a možnosti uplatňovania daňových zvýhodnení sú podrobnejšie vysvetlené v zákone o dani z príjmov FO. Napríklad pri prevode hnuteľného majetku si môže daňovník odpočítať z dane maximálne 32.000 HUF, pričom ak príjem z takéhoto prevodu majetku nepresiahne sumu 600.000 HUF, nie je zdaniteľným príjmom.

V Maďarsku je stanovená jednotná *sadzba dane* pre všetky typy príjmov FO, a to vo výške 15 % za rok 2016 a 2017.

V Maďarsku existuje aj daň z príjmov, ktorou sa zdaňujú príjmy FO – podnikateľov a príjmy právnických osôb, takouto daňou je **zjednodušená podnikateľská daň** (maď. egyszerűsített vállalkozói adó, skr. EVA). Ide o voliteľnú daň, ktorá je zjednodušená v tom zmysle, že subjekt dane z EVA nebude zároveň aj subjektom dane z príjmov PO, dane z príjmov FO a dane z pridanej hodnoty. Je upravovaná zákonom o zjednodušenej podnikateľskej dani⁴⁷. Umožňuje PO a FO, ktorých ročný obrat zvýšený o zaplatenú DPH (podľa zákona o dani z pridanej hodnoty) neprevyšuje 30 miliónov HUF za dve po sebe bezprostredne predchádzajúce zdaňovacie obdobia, možnosť výberu pre zjednodušenie povinnej daňovej evidencie a zníženie daňového zaťaženia. Ďalšími podmienkami pre možnosť výberu EVA je, že FO alebo PO dosahuje predpokladaný obrat v zdaňovacom období neprevyšujúci 30 miliónov HUF a daňovník neprevádzkuje činnosť, ktorá je predmetom špeciálnej regulácie (napr. spotrebná daň, clo a pod.). *Subjektom dane* môže byť FO - podnikateľ (FO evidovaná ako podnikateľ podľa zákona o podnikateľoch

⁴⁷ Zákon č. XLIII o zjednodušenej podnikateľskej dani v znení neskorších predpisov z roku 2002.

a podnikoch, notár, nezávislý súdny exekútor, právnik, súkromný zverolekár a pod.), verejná obchodná spoločnosť, komanditná spoločnosť, spoločnosť s ručeným obmedzením, družstvo, exekútorský úrad, advokátska kancelária, notársky úrad, t. j. PO.

PO na účely zistenia *základu dane* je povinná viesť podvojnú účtovníctvo alebo evidenciu o príjmoch. *Predmetom* zjednodušenej podnikateľskej dane sú všetky príjmy subjektov dane za príslušné zdaňovacie obdobie. Ak právnická osoba vedie podvojnú účtovníctvo predmetom dane sú všetky tržby za príslušné zdaňovacie obdobie. Ak PO vedie príjmovú evidenciu, tak predmetom dane sú všetky príjmy, ktoré podliehajú zdaneniu podľa zákona o EVA. *Základ dane* sa určí ako súčet všetkých príjmov FO alebo PO upravené o pripočítateľné a odpočítateľné položky. Medzi pripočítateľné položky patria:

- prijaté podiely na zisku, dividendy (podľa zákona o dani z príjmov PO),
- prijaté preddavky (ak PO vedie podvojnú účtovníctvo),
- hodnota zásob v prípade zániku podnikateľskej činnosti (pri FO – podnikateľoch),
- pasívne položky časového rozlíšenia a neodplatné príspevky (ak PO vedie evidenciu o príjmoch),
- hodnota neuhradených pohľadávok, v prípade ak PO zanikne (ak PO vedie evidenciu o príjmoch).

Medzi odpočítateľné položky patria:

- poskytnuté preddavky (ak PO vedie podvojnú účtovníctvo),
- príjmy, ktoré boli získané počas zdaňovacieho obdobia, ale boli súčasťou základu dane bezprostredne predchádzajúceho zdaňovacieho obdobia (pri FO – podnikateľoch),
- kladný rozdiel v príjmoch vzniknutý z prechodu z jednoduchého na podvojnú účtovníctvo (ak PO vedie podvojnú účtovníctvo),
- príjmy, ktoré boli vykázané, ale podliehajú iným daniam,
- aktívne položky časového rozlíšenia (ak PO vedie príjmovú evidenciu),
- prijaté náhrady škôd.

Ak základ dane po úpravách neprevýši zákonom stanovenú hranicu 30 miliónov HUF *sadzba dane* je vo výške 37 %, ak základ dane prevýši zákonom stanovenú hranicu, platí sadzba dane vo výške 50 % na tú sumu, ktorá prevyšuje 30 miliónov HUF.

Daň z príjmov právnických osôb

Ďalšou dôležitou priamou dôchodkovou daňou je daň z príjmov právnických osôb, ktorá je upravená zákonom o dani z príjmov PO⁴⁸. *Subjektom dane* sú PO s neobmedzenou daňovou povinnosťou, ktoré majú sídlo alebo miesto skutočného vedenia na území Maďarska, alebo osoby s obmedzenou daňovou povinnosťou, ktoré nemajú sídlo alebo miesto skutočného vedenia na území Maďarska. Medzi PO s neobmedzenou daňovou povinnosťou zaraďujeme obchodné spoločnosti, družstvá, európske akciové spoločnosti, spoločenstvá, štátne podniky, dcérske spoločnosti, právnické firmy, exekútorský úrad, notársky úrad, rôzne organizácie, inštitúcie a podobne, okrem ministerstiev, národnej banky Maďarska a PO v likvidácii. Medzi PO s obmedzenou daňovou povinnosťou patria zahraničné PO, ktoré podnikajú na území Maďarska a zahraničné PO, ktorých 75 % z dlhodobého majetku tvoria nehnuteľnosti na území Maďarska.

Predmetom dane u daňovníka s neobmedzenou daňovou povinnosťou je príjem z podnikania a z nakladania s majetkom na území Maďarska a v zahraničí, a u daňovníka s obmedzenou daňovou povinnosťou je príjem z podnikania a z nakladania s majetkom len na území Maďarska.

Základ dane sa vypočíta ako rozdiel medzi zdaniteľnými príjmami a daňovými výdavkami, ktoré vecne a časovo súvisia s príslušným zdaňovacím obdobím. Ak zdaniteľné príjmy prevyšujú daňové výdavky, subjektu dane vzniká pozitívny základ dane, ak naopak daňové výdavky prevyšujú zdaniteľné príjmy, daňový subjekt vykáže negatívny základ dane. Pri zisťovaní pozitívneho základu dane alebo negatívneho základu dane sa vychádza z finančných výkazov PO, t.j. základom dane je výsledok hospodárenia upravený na daňové účely. Výsledok hospodárenia pred zdanením vykázaný vo finančných výkazoch sa ďalej upraví o takzvané korekčné položky, ktoré sú potrebné pre zabránenie daňovým únikom, a pre zabránenie dvojitému zdaneniu príjmov PO. Tieto korekčné položky sa členia na korekcie vychádzajúce zo základných pravidiel, korekcie v prípade zlúčenia, splynutia a rozdelenia spoločností, korekcie pre zabránenie dvojitému zdaneniu a korekcie vychádzajúce z prechodných opatrení. Všetky položky znižujúce základ dane sú vymedzené v zákone o dani z príjmov PO v § 7 a položky zvyšujúce základ dane v § 8 zákona o dani z príjmov PO.

⁴⁸ Zákon č. LXXXI o dani z príjmov PO v znení neskorších predpisov z roku 1996.

Sadzba dane z príjmov pre PO stanovená zákonom o dani z príjmov PO je vo výške 9 %. Postup výpočtu základu dane a vyčíslenia dane z príjmov PO je znázornený v nasledujúcej schéme.

Schéma č. 5 Postup výpočtu základu dane a dane z príjmov PO v Maďarsku

Výsledok hospodárenia
+ položky zvyšujúce základ dane (§ 8)
– položky znižujúce základ dane (§ 7)
Základ dane z príjmov
– negatívny základ dane za predchádzajúce zdaňovacie obdobia
± korekcie v prípade zániku, zlúčenia, splynutia a rozdelenia spoločností (§ 16)
± korekcie v rámci prepojených firiem (§ 18)
± korekcie pre zabránenie dvojitému zdaneniu (§ 28)
± korekcie vychádzajúce z prechodných opatrení (VII. kapitola)
= Základ dane z príjmov po úprave
x sadzba dane 9 %
= Daň z príjmov právnickej osoby
– úľavy na dani
– daň z príjmov PO zaplatená v zahraničí
= Daň po úľavách na dani a po zápočte dane zaplatenej v zahraničí

Zdroj: vlastné spracovanie na základe zákona č. LXXXI z roku 1996 o dani z príjmov právnických osôb v znení neskorších predpisov

PO si môže uplatniť v priebehu piatich po sebe nasledujúcich zdaňovacích období vykázaný negatívny základ dane, maximálne však do výšky 50 % zo zisteného pozitívneho základu dane za zdaňovacie obdobie. Pri spoločnostiach pôsobiacich v poľnohospodárstve PO si môže uplatniť negatívny základ dane za dve bezprostredne predchádzajúce zdaňovacie obdobia do výšky 30 % zo zisteného pozitívneho základu dane za zdaňovacie obdobie.

Ďalšou priamou dôchodkovou daňou je **miestna obchodná daň** (maď. helyi iparüzési adó, skr. HIPA), ktorú vyrubujú samosprávy obcí podľa pravidiel zákona o miestnych daniach⁴⁹. HIPA platí daňovník správcovi dane v dvoch rovnakých sumách dňa 15. marca a 15. septembra v kalendárnom roku. *Subjektom dane* je FO alebo PO, ktorá vykonáva nepretržitú alebo príležitostnú obchodnú činnosť za účelom dosahovania zisku

⁴⁹ Zákon č. C o miestnych daniach v znení neskorších predpisov z roku 1990.

na území obce. Subjektom dane nie je osoba, ktorej vypočítaný základ dane neprevyšuje sumu 2,5 miliónov HUF, ak sa tak obec rozhodne. *Predmet dane* je zisk z podnikateľskej činnosti vykonávanej na území obce. *Základom dane* je suma dosiahnutých tržieb znížená o náklady spojené s obstaraním tovarov a o náklady na vynaložené služby, znížená o materiálové náklady, o náklady na prijaté služby od dodávateľov a pod. Pri osobách vykonávajúcich príležitostnú obchodnú činnosť je základom dane počet kalendárnych dní, počas ktorých vykonávali podnikateľskú činnosť. *Sadzba dane* je stanovená vo výške 2 % zo základu dane pre daňovníka vykonávajúceho podnikateľskú činnosť nepretržite, alebo vo výške 5.000 HUF za každý jeden deň, ak ide o príležitostnú činnosť. Za príležitostnú podnikateľskú činnosť sa považuje činnosť vykonávaná počas menej ako 180 dní v kalendárnom roku na území obce.

3.2.2 Priame majetkové dane

Priamymi majetkovými daňami v Maďarsku sú daň z motorových vozidiel a miestne dane, pričom medzi najvýznamnejšie miestne dane patrí daň zo stavieb a daň z pozemkov. Okrem uvedených dvoch typov daní existuje aj mnoho ostatných miestnych daní ako sú rôzne komunálne dane (daň za ubytovanie, obecná daň, daň za hracie automaty a pod.) a ekologické dane (daň za znečistenie životného prostredia a pod.).

Daň z motorových vozidiel (maď. gépjárműadó) je jednou z priamych majetkových daní, ktorá sa ďalej člení na daň z tuzemských motorových vozidiel, daň zo zahraničných motorových vozidiel a daň z motorového vozidla využívaného na podnikanie. *Subjektom dane* z tuzemských motorových vozidiel je osoba, ktorá je zapísaná v osvedčení a registrácii vozidla ako majiteľ, alebo ako používateľ vozidla. Daňová povinnosť vzniká prvým dňom nasledujúceho mesiaca po zaradení vozidla do používania a zaniká posledným dňom mesiaca, v ktorom bolo motorové vozidlo vyradené z používania, pričom daňovú povinnosť si môže subjekt dane aj odložiť v prípade ak motorové vozidlo bolo odcudzené nezákonným spôsobom. *Predmetom dane* je motorové vozidlo, ktoré je evidované v Maďarsku a ktoré je zaradené do používania. *Základom dane* pri vozidle určeného na prepravu osôb je výkon motora v kW, v prípade autobusov a úžitkových vozidiel základom dane je ich najväčšia prípustná celková hmotnosť zapísaná v osvedčení o evidencii vozidla. Pri nákladných motorových vozidlách je tiež najväčšia prípustná celková hmotnosť vozidla, ale zvýšená o 50 % z ložnej váhy vozidla. *Sadzba dane* pri osobnom motorovom vozidle je za prvé 3 roky od výroby vozidla 345 HUF/kW,

za 4-7. kalendárny rok 300 HUF/kW, za 8-11. kalendárny rok 230 HUF/kW, za 12-15. kalendárny rok 185 HUF/kW a od 16. kalendárneho roka od výroby je 140 HUF/kW. Sadzba dane pri autobusoch a nákladných motorových vozidlách je za každých aj začatých 100 kg hmotnosti vozidla vo výške od 850 do 1.380 HUF v závislosti od druhu podvozku vozidla. Subjekt dane si môže uplatniť daňovú úľavu vo výške 20 % ak je majiteľom alebo užívateľom úžitkového motorového vozidla a autobusu, ktorý je zaradený do 5., 6., 7. alebo 8. ekologickej triedy, alebo vo výške 30 % ak je majiteľom alebo užívateľom úžitkového motorového vozidla a autobusu zaradeného do 9., 10., 11., 12., 13., 14., 15. alebo 16. ekologickej triedy.

Ďalším druhom dane z motorových vozidiel je daň zo zahraničných motorových vozidiel, ktorého *základom dane* sú nákladné motorové vozidlá, ktoré sú evidované v krajinách mimo Európskej únie a využívané na prepravu na území Maďarska. *Sadzba dane* sa určí v závislosti od povahy prepravy a od celkovej hmotnosti motorového vozidla. Výšku sadzby dane znázorňuje nasledujúca schéma, pričom v schéme znázornené daňové sadzby sa vzťahujú na čas prepravy tam a späť za maximálne 48-48 hodín, a za ďalšiu začatú 48 hodinovú cestu sa daň platí opakovane.

Schéma č. 6 Sadzby dane zo zahraničných motorových vozidiel

Celková hmotnosť nižšia ako 12t		Celková hmotnosť vyššia ako 12t	
Miestna preprava	tam 10.000 HUF	Miestna preprava	tam 30.000 HUF
	späť 10.000 HUF		späť 30.000 HUF
Tranzitná preprava	tam 20.000 HUF	Tranzitná preprava	tam 60.000 HUF
	späť 20.000 HUF		späť 60.000 HUF

Zdroj: vlastné spracovanie na základe zákona č. LXXXII. z roku 1991 o dani z motorových vozidiel v znení neskorších predpisov

Predmetom dane z motorových vozidiel využívaných na podnikanie sú osobné motorové vozidlá, ktorých majiteľom alebo užívateľom nie sú súkromné osoby a ktoré sa využívajú na dosiahnutie, zabezpečenie a udržanie príjmov podnikateľských subjektov. *Subjektom dane* sú FO alebo PO zapísané v osvedčení o evidencii vozidla ako majitelia alebo užívatelia motorového vozidla, alebo osoby oprávnené osobné motorové vozidlo využívané na podnikanie používať. Daňová povinnosť vzniká subjektom dane prvým dňom bezprostredne nasledujúceho mesiaca po začatí využívania motorového vozidla na podnikanie. *Základom dane* je výkon motora v kW. *Sadzba dane* sa určí podľa hodnoty výkonu motora v kW a v závislosti od toho, do ktorej ekologickej skupiny je dané

motorové vozidlo zaradené. Minimálna výška mesačnej sadzby dane je 7.700 HUF/mesiac a maximálna výška je 44.000 HUF/mesiac.

Miestne dane (maď. helyi adók) sú dane, ktoré vyrubuje, spravuje a vyberá obec na základe zákona č. C z roku 1990. o miestnych daniach v znení neskorších predpisov. Medzi najdôležitejšie miestne dane zaraďujeme daň zo stavieb a daň z pozemkov. *Subjektom týchto daní* je FO alebo PO zapísaná v katastri nehnuteľností ako vlastník alebo užívateľ nehnuteľnosti. *Predmetom dane* je stavba, byt, bytový dom alebo nebytový priestor, a pozemok alebo časť pozemku. *Základom dane* je výmera úžitkovej plochy a pozemku v m². *Sadzbu dane* určí obec, pričom zákon o miestnych daniach vymedzuje maximálnu sadzbu, ktorú môže obec vyrubiť (pri stavbách 1.852,10 HUF/m² a pri pozemku 336,70 HUF/m²).

3.2.3 Nepriame dane

Nepriame dane sú platby viazané na tovary a služby, ktoré znáša ich spotrebiteľ v cene nakupovaných tovarov alebo poskytovaných služieb. Medzi nepriame dane vyberané v Maďarsku zaraďujeme daň z pridanej hodnoty, spotrebné dane, rôzne ekologické poplatky a ostatné nepriame dane (napríklad inovačná daň, telekomunikačná daň, daň z reklamy a podobne).

Daň z pridanej hodnoty (maď. általános forgalmi adó, skr. ÁFA) je viacstupňovou daňou zo spotreby, ktorá sa povinne platí v každej fáze výroby, predaja tovarov a poskytovania služieb z pridanej hodnoty, ale daňovú povinnosť znáša konečný spotrebiteľ tovarov alebo služieb. Pridaná hodnota je výška rozdielu medzi hodnotou výkonu a nákladov vynaložených na ich dosiahnutie. ÁFA upravuje zákon o DPH⁵⁰, pričom uvedený zákon platí len na území Maďarska a aplikuje sa len na subjekty dane.

Subjektom dane je FO alebo PO, ktorá má právnu subjektivitu a ktorá vykonáva ekonomickú činnosť vo vlastnom mene a na vlastnú zodpovednosť, bez ohľadu na cieľ, určenie a miesto vykonania tejto činnosti. Ekonomickou činnosťou sa rozumie činnosť vykonávaná za účelom dosahovania príjmov podľa predpísaných pravidiel podnikania, napríklad poľnohospodárska, priemyselná, obchodná, servisná činnosť a podobne. Za ekonomickú činnosť sa nepovažuje napríklad závislá činnosť, činnosť vykonávaná v rámci družstva a taktiež výkon verejnej moci. Zákon o ÁFA umožňuje subjektom dane vytvoriť

⁵⁰ Zákon č. CXXVII. o DPH v znení neskorších predpisov z roku 2007.

si takzvanú skupinu subjektov dane; jeho členmi môžu byť subjekty dane, ktorých miesto podnikania je na území Maďarska, alebo aspoň trvalé bydlisko majú v tuzemsku alebo sa na území Maďarska trvalo zdržiavajú a ide o prepojené osoby. V rámci tejto skupiny daňových subjektov ak pred spojením existovali medzi subjektmi vzájomné činnosti, tak uvedené činnosti sa nepovažujú za ekonomickú činnosť na účely zákona o ÁFA a taktiež zanikne samostatnosť daňových subjektov. Týmto skupinám subjektov dane daňový úrad prideli „CSASZ“ číslo (maď. csoportazonosító szám – vo voľnom preklade daňové identifikačné číslo pre združenie daňových subjektov) a stanú sa platiteľmi dane ako jedna osoba.

Predmetom dane sú zdaniteľné obchody, medzi ktoré zaraďujeme dodanie tovaru v tuzemsku, poskytnutie služby v tuzemsku za protihodnotu, nadobudnutie tovarov a služieb z iného členského štátu a dovoz tovaru. Pri určení predmetu dane je dôležitou otázkou aj *miesto uskutočnenia zdaniteľného obchodu*, ktoré je vymedzené v závislosti od druhu zdaniteľného obchodu nasledovne:

- ak ide o predaj tovaru, miestom zdaniteľného obchodu je miesto, kde sa predaj tovaru uskutočňuje,
- ak ide o predaj a prepravu tovaru, miestom zdaniteľného obchodu je miesto, kde sa tovar nachádza v čase začatia prepravy tovaru,
- pri poskytnutí služieb pre platiteľov ÁFA je miestom zdaniteľného obchodu, miesto, kde má kupujúci sídlo alebo miesto podnikania,
- pri poskytnutí služieb pre neplatiteľov ÁFA je miestom zdaniteľného obchodu, miesto, kde má predávajúci sídlo alebo miesto podnikania,
- pri poskytnutí služieb vzťahujúcich na nehnuteľnosti, miestom zdaniteľného obchodu je miesto, kde sa nehnuteľnosť nachádza,
- pri poskytnutí kultúrnych, umeleckých, športových, pedagogických služieb a služieb v oblasti zábavy je miestom zdaniteľného obchodu, miesto, kde sa udalosť, podujatie skutočne uskutočňuje,
- pri poskytnutí služieb je miestom zdaniteľného obchodu, miesto, kde sa služba poskytuje (ide napríklad o služby spojené s prepravou, znalecký posudok, služby spojené s nehnuteľnosťami a pod.).

V súvislosti s uplatňovaním ÁFA je dôležitý *deň vzniku daňovej povinnosti*, pričom dňom vzniku daňovej povinnosti podľa zákona o ÁFA je deň, keď kupujúci nadobudne právo nakladať s tovarom ako vlastník, deň, kedy je služba dodaná alebo deň vystavenia

faktúry. V prípade ak daňová povinnosť vzniká odberateľovi (kupujúcemu), dňom vzniku daňovej povinnosti je deň prijatia faktúry, deň prijatia platby za faktúru u dodávateľa alebo 15. deň v mesiaci bezprostredne nasledujúcom po uskutočnení zdaniteľného plnenia v závislosti od toho, ktorý dátum je najskorší. Výška daňovej povinnosti sa určí v deň vzniku daňovej povinnosti.

Základom dane je všetko, čo tvorí protihodnotu, ktorú dodávateľ (predávajúci) prijal alebo má prijať za dodanie tovaru alebo služieb od príjemcu plnenia, t. j. kupujúceho, alebo inej osoby. Ak protihodnota nie sú peňažné prostriedky, základ dane sa určí ako cena nadobudnutého tovaru alebo prijatej služby vyjadrená v trhovách cenách. Pri dovoze tovarov základ dane sa určí ako protihodnota zvýšená o colné poplatky, dane a ďalšie prepravou súvisiace poplatky. Do základu dane sa nezahrnú zľavy z cien tovarov alebo služieb, náhrada škody, zmluvné pokuty, penále, úroky z omeškania (povinnosť doloženia dokumentov) a podobne.

Základná *sadzba dane* na tovary a služby je 27 %. Na tovary a služby uvedené v prílohe č. 3/A zákona o ÁFA sa uplatňuje 18 % sadzba dane. Medzi tieto tovary a poskytnuté služby zaraďujeme mliečne výrobky, chlieb, pekárske výrobky, cukrárenské výrobky, ubytovacie služby, vykurovacie služby a vstupenky na podujatia uskutočnené na verejnom priestranstve. Znížená sadzba dane vo výške 5 % sa uplatňuje na tovary a služby vymenované v prílohe č. 3 zákona o ÁFA, sú to napríklad lieky, zdravotnícke pomôcky, knihy, noviny, časopisy, niektoré druhy vykurovacích služieb, poskytnutie živej hudby (pri uzavretých rodinných udalostiach), mäsové výrobky a podobne.

Zákonom o ÁFA sú vymedzené aj zdaniteľné obchody, ktoré sú *oslobodené od dane*. Členia sa na dve skupiny, a to na:

- oslobodené zdaniteľné obchody s nárokom na odpočítanie dane (skutočné oslobodenie) – dodanie v rámci skupiny, vývoz tovarov, dodanie tovarov a služieb vzťahujúcich na medzinárodnú prepravu, služby spojené s medzinárodným obehom tovarov (napríklad skladovanie) a pod.,
- oslobodené zdaniteľné obchody bez nároku na odpočítanie dane (nepravé oslobodenie) – v závislosti od verejnoprospešnej a špeciálnej povahy uskutočnenej činnosti, poisťní, finančné činnosti, služby spojené s nehnuteľnosťami a podobne.

Podľa zákona o ÁFA *právo odpočítať daň* z tovarov a služieb vzniká platiteľovi, ktorý vedie jednoduché alebo podvojnú účtovníctvo, vedie daňovú evidenciu na účely zákona o dani z príjmov FO a má pridelené daňové identifikačné číslo pre ÁFA. Platiteľ

môže odpočítať daň, ak má doklady hodnoverne preukazujúce uskutočnené zdaniteľné obchody, ako sú napríklad faktúry, rozhodnutia, iné dokumenty a potvrdenia, colné doklady, v prípade dokladov v cudzom jazyku aj úradne overené preklady a podobne. Daň si môže odpočítať v deň vzniku daňovej povinnosti.

Odpočítanie dane platiteľ vykoná tak, že od celkovej výšky dane za príslušné zdaňovacie obdobie odpočíta celkovú výšku odpočítateľnej dane za príslušné zdaňovacie obdobie. Daň z pridanej hodnoty sa platí buď mesačne, štvrťročne alebo ročne. Platiteľ dane odvádza daň správcovi dane (daňovému úradu) mesačne ak suma kladného rozdielu medzi celkovou výškou dane a celkovou výškou odpočítateľnej dane za príslušné zdaňovacie obdobie je vyššie alebo rovné 1.000.000 HUF, ročne ak suma uvedeného rozdielu (kladného aj záporného) je nižšia ako 250.000 HUF. Ak platiteľ dane nepatrí do skupiny mesačných a ročných platiteľov dane, tak odvádza daň štvrťročne.

Ďalšou kategóriou nepriamych daní sú **spotrebné dane** (maď. jövedéki adó). Postavenie spotrebných daní je špecifické. Pokiaľ ÁFA ja daňou univerzálneho typu, spotrebné dane predstavujú ďalšie zdanenie vybraných výrobkov bez ohľadu na to, či tieto výrobky boli na území Maďarska vyrobené, alebo do tuzemska dovezené. Výrobca alebo dovozca je len platiteľom týchto daní. Ten, kto daň skutočne zaplatí je vždy konečný spotrebiteľ. Dôvody tohto zdanenia sú predovšetkým fiškálne, pretože predstavujú významný, stabilný a pomerne dobre odhadnuteľný príjem štátneho rozpočtu, ale ako druhoradé možno uviesť aj dôvody zdravotné alebo ekologické.

Spotrebné dane na území Maďarska upravuje zákon o spotrebných daniach⁵¹. Sú súčasťou základu dane pre výpočet ÁFA a vyberajú sa priamo u výrobcu alebo dovozcu vybraných výrobkov. Sadzby sú stanovené pevnou sumou na jednotku množstva a sú individuálne v závislosti od druhu tovaru. Charakteristická črta spotrebných daní spočíva aj v princípe jednorazového zdanenia. V Maďarsku sa spotrebné dane uplatňujú na minerálne oleje, alkoholické nápoje, pivo, víno, šumivé víno, medziprodukty vznikajúce pri výrobe alkoholu a tabakové výrobky.

⁵¹ Zákon č. CXXVII. o spotrebných daniach v znení neskorších predpisov z roku 2003.

3.3 Komparatívna analýza daňového zaťaženia podnikateľov Slovenskej republiky a Maďarska

V rámci nasledujúcej podkapitoly sme sa zamerali na komparatívnu analýzu daňového zaťaženia podnikateľských subjektov pôsobiacich na území Slovenskej republiky a Maďarska prostredníctvom základných ukazovateľov vyjadrujúcich mieru daňového zaťaženia uvedených subjektov. Pri analýze sme využili dva makroekonomické ukazovatele – daňová kvóta a daňové sadzby. Súčasne sme daňové zaťaženie analyzovali z mikroekonomického hľadiska na modelových príkladoch.

3.3.1 Komparatívna analýza daňového zaťaženia z makroekonomického hľadiska

Najvýznamnejším makroekonomickým ukazovateľom, ktorý sa používa na porovnanie daňového zaťaženia na celosvetovej úrovni je **daňová kvóta** (vyjadruje celkovú úroveň daňového zaťaženia určitej krajiny). Vypočíta sa ako podiel daní na hrubom domácom produkte (ďalej len „HDP“) daného štátu – ak ide o jednoduchú daňovú kvótu, pričom jej výška sa vyjadruje spravidla za kalendárny rok. Na to aby sme mohli porovnať daňové kvóty jednotlivých krajín z makroekonomického hľadiska v dostatočnej miere, sme si zvolili desaťročné obdobie od roku 2005 do roku 2014. Údaje o HDP a daňovej kvóte v porovnaných štátoch za príslušné obdobie obsahuje nasledujúca tabuľka.

Tabuľka č. 4 Vývoj HDP a jednoduchej daňovej kvóty v Slovenskej republike a Maďarsku

Krajina/ukazovateľ Rok	Slovenská republika		Maďarsko	
	Daňová kvóta (%)	HDP (mld. EUR)	Daňová kvóta (%)	HDP (mld. EUR)
2005	18,6	38,5	24,6	90,5
2006	17,7	44,5	24,5	91,3
2007	17,6	54,8	26,2	101,6
2008	17,3	64,4	26,3	107,6
2009	16,4	63,3	26,4	93,6
2010	15,9	65,9	25,6	98,2
2011	16,4	69,0	23,8	100,8
2012	16,0	71,1	25,5	98,9
2013	17,0	72,1	25,4	101,3
2014	17,2	74,7	25,3	104,3

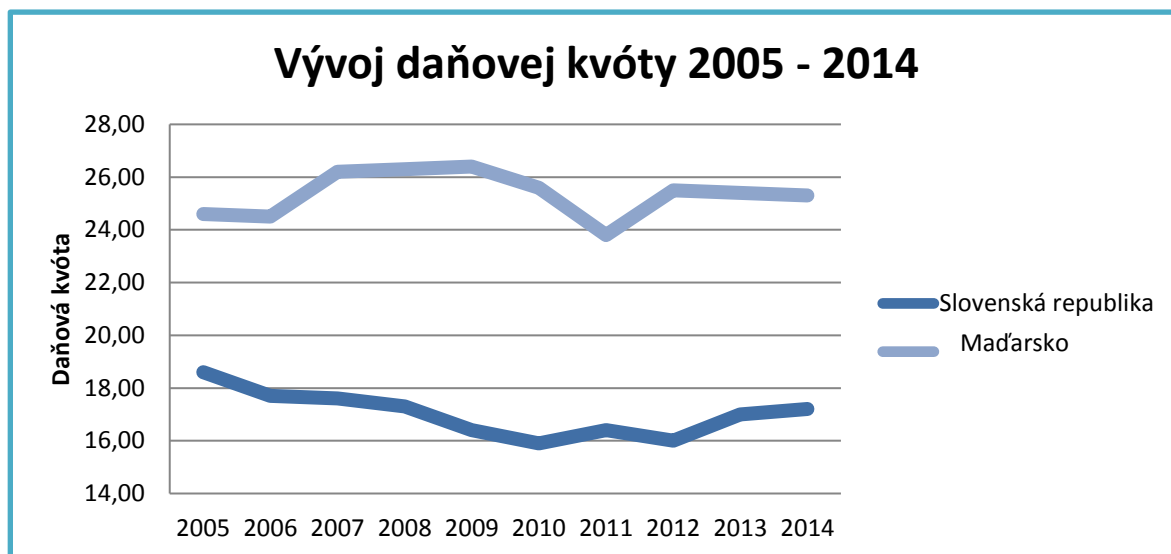
Zdroj: Vlastné spracovanie na základe databáz Slovenského a Maďarského štatistického úradu.

Z predchádzajúcej tabuľky je zrejmé, že daňové kvóty v analyzovaných krajinách sa vyvíjali rozdielne. Daňové zaťaženie v Slovenskej republike v roku 2005 malo hodnotu 18,6 %, čo predstavovalo najvyššiu hodnotu za sledované obdobie. Výška daňovej kvóty mala klesajúcu tendenciu až do roku 2010, kedy dosiahla 15,9 %, čo predstavuje najnižšiu hodnotu v sledovanom období. V nasledujúcich rokoch sledovaného obdobia daňové zaťaženie v Slovenskej republike malo mierne stúpajúcu tendenciu. Prelomovým rokom bol rok 2011, kedy sa zvýšila sadzba DPH z 19 % na 20 %, ktoré bolo spôsobené negatívnymi dôsledkami hospodárskej krízy na príjmy štátneho rozpočtu.

Daňové zaťaženie v Maďarsku na začiatku sledovaného obdobia dosahovalo hodnotu 24,6 % z HDP, do roku 2007 malo mierne klesajúcu tendenciu. Prelomovým obdobím bol rok 2007, kedy bol prijatý nový zákon o DPH na území Maďarska. Hodnota daňovej kvóty vzrástla o 1,7 % oproti predchádzajúcemu obdobiu a vykazovala mierne rastúcu tendenciu až do roku 2010. V nasledujúcich rokoch jej hodnota postupne klesala, najnižšiu hodnotu (23,8 %) za skúmané obdobie mala v roku 2011, kedy sa znížila sadzba dane z príjmov FO z 17 % na 16 %. V roku 2012 hodnota daňovej kvóty zase vzrástla o 1,7 % oproti predchádzajúcemu roku sledovaného obdobia, čo bolo vyvolané zvýšením sadzby zjednodušenej podnikateľskej dane z 30 % na 37% a sadzby dane z pridanej hodnoty z 25 % na 27 %. V nasledujúcich rokoch skúmaného obdobia hodnota daňovej kvóty mala klesajúcu tendenciu a v poslednom roku dosiahla výšku 25,3 % z HDP.

Na základe prezentácie na grafe č. 1, môžeme konštatovať, že vývoj daňovej kvóty v analyzovaných krajinách je úplne odlišný. Kým v rokoch 2005-2009 na území Slovenskej republiky daňová kvóta vykázala klesajúcu tendenciu, v Maďarsku počas uvedeného obdobia hodnota daňovej kvóty rástla. Daňové zaťaženie merané jednoduchou daňovou kvótou v Maďarsku dosahuje o 7 – 8 % vyššie hodnoty ako v Slovenskej republike a aj vývoj údajov je úplne odlišný. Od roku 2012 hodnota daňovej kvóty na území Slovenskej republiky rastie, a naopak v Maďarsku jej hodnoty majú klesajúcu tendenciu. Uvedené rozdiely môžu byť vyvolané rozdielnymi opatreniami fiškálnej politiky so zameraním na ekonomický rozvoj danej krajiny.

Graf č. 1 Vývoj daňovej kvóty v rokoch 2005-2014 v Slovenskej republike a Maďarsku (v %)

Zdroj: Vlastné spracovanie na základe databáz Slovenského a Maďarského štatistického úradu.

Ďalšou z možností porovnania daňového zaťaženia v Slovenskej republike a v Maďarsku z makroekonomického hľadiska je komparácia výšky daňových sadzieb. Miera daňového zaťaženia výrazne ovplyvňuje správanie podnikateľských subjektov jednotlivých krajín. Vysoké daňové zaťaženie vyvoláva zníženie podnikateľských aktivít a taktiež motivuje daňové subjekty k daňovým únikom, pričom nižšie daňové zaťaženie vyvoláva opačný efekt, a motivuje zahraničných investorov aby vstúpili na tuzemský trh. Krajiny na celom svete sa snažia postupne znižovať daňové zaťaženie podnikateľských subjektov, a to najmä znižovaním daňových sadzieb.

Správanie podnikateľských subjektov významným spôsobom ovplyvňuje sadzba dane z príjmov FO, dane z príjmov PO a DPH. Preto sme sa zamerali v rámci tejto časti práce na porovnanie a analýzu výšky daňových sadzieb uvedených daní. Vývoj sadzieb daní sme skúmali za obdobie rokov 2016 a 2017.

Nasledujúca tabuľka obsahuje porovnanie základných daňových sadzieb uvedených daní v Slovenskej republike a v Maďarsku v roku 2016.

Tabuľka č. 5 Komparácia daňových sadzieb v Slovenskej republike a v Maďarsku v roku 2016 (v %)

Druh dane	Daň z príjmov FO	Daň z príjmov PO	DPH
Slovenská republika	19	22	20
Maďarsko	15	10; 19	27

Zdroj: Vlastné spracovanie na základe dostupných údajov zo stránok Daňových úradov v Slovenskej republike a v Maďarsku

Výsledkom komparácie a analýzy daňových sadzieb je skutočnosť, že v roku 2016 sadzby dane z príjmov FO a PO sú v Maďarsku nižšie ako v Slovenskej republike, a naopak sadzba dane z pridanej hodnoty je vyššia ako na Slovensku. V Maďarsku sa podnikateľské subjekty zdaňujú aj takzvanou zjednodušenou podnikateľskou daňou, ktorej sadzba dane je vo výške 37 % zo základu dane.

Tabuľka č. 6 Komparácia daňových sadzieb v Slovenskej republike a v Maďarsku v roku 2017 (v %)

Druh dane	Daň z príjmov FO	Daň z príjmov PO	DPH
Slovenská republika	19	21	20
Maďarsko	15	9	27

Zdroj: Vlastné spracovanie na základe dostupných údajov zo stránok Daňových úradov v Slovenskej republike a v Maďarsku

Z komparácie daňových sadzieb v Slovenskej republike a Maďarsku v súčasnosti vyplýva, že sadzby dane z príjmov FO a PO sú v Maďarsku ešte stále nižšie ako v Slovenskej republike. V Maďarsku oproti minulému roku sa znížila sadzba dane z príjmov PO na 9 %, čím sa znížila aj miera daňového zaťaženia PO vychádzajúca z analýzy daňových sadzieb dane z príjmov PO. Ostatné daňové sadzby vrátane sadzby zjednodušenej podnikateľskej dane sa nezmenili.

3.3.2 Komparatívna analýza daňového zaťaženia z mikroekonomického hľadiska

V predchádzajúcich častiach diplomovej práce sme získali poznatky o daňových sústavách analyzovaných krajín. V tejto časti práce sme porovnávali daňové zaťaženie

príjmov podnikateľov na praktických príkladoch s využitím efektívnej daňovej sadzby na hodnotenie daňového zaťaženia FO a PO. Efektívna daňová sadzba vyjadruje pomer dane k celkovému hrubému príjmu daňovníka.

Výpočty sme realizovali v mene euro, zákonnú menu Maďarska sme prepočítali kurzom Európskej centrálnej banky k 31.12.2016, t. j. 1 EUR = 309,83 HUF, zdaňovacím obdobím je rok 2016.

Daňové zaťaženie príjmov fyzických osôb

Daňovník vykonáva podnikateľskú činnosť ako samostatne zárobkovo činná osoba na základe živnostenského oprávnenia od 1. 6. 2014. Počas celého zdaňovacieho obdobia (rok 2016) vykonával podnikateľskú činnosť vo forme poskytovania elektroinštalačných prác. Úhrn dosahovaných príjmov zo živnosti za zdaňovacie obdobie predstavovali výšku 18 000 EUR (5.576.940 HUF) a preukázateľne vynaložené výdavky výšku 7 200 EUR (2.230.776 HUF). Daňovník nie je platiteľom dane z pridanej hodnoty. Nedosiahol žiadne iné príjmy v zdaňovacom období a nemá zamestnancov.

Daňové zaťaženie príjmov FO sme porovnávali v dvoch variantoch:

1. **variant** – daňovník bol slobodný a žil sám v domácnosti,
2. **variant** – daňovník bol vydatý od 3. 6. 2015 (ide o prvé manželstvo daňovníka) a mal jedno jedného a pol ročné dieťa. Pri tejto variante sme vychádzali z toho, že manželka bola po celý rok poberateľom rodičovského príspevku a mala príjem z prenájmu kancelárskeho priestoru vo výške 1 500 EUR (464.745 HUF). Daňový bonus a zľavu pre prvomanželov v plnej výške si uplatňuje daňovník.

Výpočet efektívnej daňovej sadzby je znázornený v tabuľkách číslo 7 a 8.

Tabuľka č. 7 Výpočet efektívnej sadzby dane v Slovenskej republike (v EUR)

Výpočet dane z príjmov FO v Slovenskej republike	1. variant	2. variant
Príjmy	18 000,00	18 000,00
Výdavky	7 200,00	7 200,00
Základ dane	10 800,00	10 800,00
NČZD na daňovníka	3 803,33	3 803,33
NČZD na manželku	0,00	2 303,33
Upravený základ dane	6 996,67	4 693,34
Daň (19 %)	1 329,36	891,73
Daňový bonus	0,00	256,92
Daňová povinnosť	1 329,36	634,81
Efektívna sadzba dane	7,38 %	3,53 %

Zdroj: Spracované na základe vlastných výpočtov.

Nezdaniteľná časť základu dane na daňovníka je vo výške 3 803,33 EUR (19,2 násobok platného životného minima na rok 2016) a je v oboch variantoch rovnaká. Daňovník podľa prvého variantu bol slobodný, t. j. nemal nárok na odpočet NČZD na manželku, pri druhom variante má výšku 2 303,33 EUR ($19,2 \times 198,09 - 1\,500$). Pri druhom variante za celé zdaňovacie obdobie si daňovník uplatnil daňový bonus vo výške 256,92 EUR ($12 \times 21,41$).

Sadzba dane z príjmov FO v oboch variantoch je rovnaká, a to 19 %, keďže vypočítaný základ dane daňovníka nepresiahol sumu 176,8 – násobku platného životného minima (35 022,31 EUR), kedy by bola daňová sadzba vo výške 25 % z tej časti základu dane, ktorá uvedenú sumu presiahne. Efektívnu daňovú sadzbu sme získali ako podiel daňovej povinnosti na celkových hrubých príjmoch daňovníka. Efektívna daňová sadzba pri prvom variante bola 7,38 % ($1\,329,36 : 18\,000 \times 100$) a pri druhom variante 3,53 % ($634,81 : 18\,000 \times 100$). Rozdiel medzi efektívnymi daňovými sadzbami bol spôsobený uplatnením NČZD na manželku a daňového bonusu pri druhom variante a bola vo výške 3,85 %.

Tabuľka č. 8 Výpočet efektívnej sadzby dane v Maďarsku (v EUR)

Výpočet dane z príjmov FO v Maďarsku	1. variant	2. variant
Príjmy	18 000,00	18 000,00
Výdavky (10 %)	7 200,00	7 200,00
Základ dane	10 800,00	10 800,00
Zľava pre rodiny	0,00	3 227,45
Zľava pre prvomanželov	0,00	1 291,10
Upravený základ dane	10 800,00	6 281,45
Daň (15 %)	1 620,00	942,22
Daňová povinnosť	1 620,00	942,22
Efektívna sadzba dane	9,00 %	5,23 %

Zdroj: Spracované na základe vlastných výpočtov.

Daňovník pri prvom variante nemá nárok na uplatnenie zliav zo základu dane z príjmov FO. Pri druhom variante má nárok na zľavu pre rodiny za dve vyživované osoby, keďže jeho manželka žijúca s ním v jednej domácnosti po celé zdaňovacie obdobie bola poberateľkou rodičovského príspevku, vo výške 999.960 HUF (83.330×12 ; 3 227,45 EUR). Daňovník si môže uplatniť aj zľavu pre prvomanželov vo výške 400.020 HUF (33.335×12 ; 1 291,10 EUR).

Sadzba dane pri oboch variantoch je vo výške 15 %. Efektívna sadzba dane pri prvom variante predstavuje výšku 9,00 % ($1\,620 : 18\,000 \times 100$) a pri druhom variante 5,23 % ($942,22 : 18\,000 \times 100$). Rozdiel bol spôsobený uplatnením zliav zo základu dane.

Výsledky predchádzajúcich výpočtov môžeme zhodnotiť nasledovne:

- výška daňovej povinnosti slobodného daňovníka v oboch krajinách je vyššia,
- v Maďarsku si daňovník nemôže uplatniť NČZD na daňovníka a ani daňový bonus,
- suma položiek upravujúcich základ dane pri druhom variante je v Slovenskej republike vyššia ako v Maďarsku,
- základná sadzba dane v Slovenskej republike je o 4 % vyššia ako v Maďarsku,
- efektívna sadzba dane v Slovenskej republike pri prvom variante je o 1,62 %, a pri druhom variante o 1,70 % nižšia ako v Maďarsku.

Ak porovnáваме výšku upravených základov dane, zistíme, že v Maďarsku je vyššia ako v Slovenskej republike. To znamená, že v našom príklade nižšie hodnoty efektívnej sadzby dane v Slovenskej republike spôsobila vyššia hodnota položiek znižujúcich základ dane z príjmov FO.

Daňové zaťaženie príjmov právnických osôb

Spoločnosť MONTI nábytok s.r.o. vykonáva podnikateľskú činnosť zameranú na predaj nábytku a poskytovanie služieb. V priebehu zdaňovacieho obdobia, ktorým je rok 2016, jej vznikli výnosy z predaja nábytku a poskytovania služieb vo výške 475 600 EUR (147.355.148 HUF). V rámci nákladov vykazovala nasledovné položky:

- nákup tovaru vo výške 254 300 EUR (78.789.769 HUF),
- mzdy zamestnancov vo výške 25 200 EUR (7.807.716 HUF), z toho 1 800 EUR (557.694 HUF) poskytnutých v rámci praktického vyučovania žiakom na základe učebnej zmluvy,
- nákup kancelárskych a čistiacich prostriedkov vo výške 1 350 EUR (418.270,50 HUF),
- spotreba energie vo výške 1 836 EUR (568.847,88 HUF),
- náklady na spotrebované pohonné hmoty vo výške 3 600 EUR (1.115.388 HUF),
- sankčné poplatky finančnému úradu 350 EUR (188.440,50 HUF),
- rezerva na zostavenie, overenie a zverejnenie účtovnej závierky vo výške 1 350 EUR (418.270,50 HUF),
- rezerva na nevyčerpané dovolenky a príspevky na sociálne poistenie vo výške 2 700 EUR (836.541 HUF),
- účtovné odpisy vo výške 9 640 EUR (2.986.761,20 HUF).

Účtovné a daňové odpisy spoločnosti sa rovnajú. Daňovník v predchádzajúcom zdaňovacom období dosiahol stratu vo výške 985 EUR (305.182,55 HUF). Výpočet dane z príjmov PO a efektívnej sadzby dane je znázornené v nasledujúcej tabuľke.

Tabuľka č. 9 Výpočet dane z príjmov PO v Slovenskej republike a Maďarsku (v EUR)

Položka/Krajina	Slovensko	Maďarsko
Výnosy	475 600,00	475 600,00
Náklady	280 326,00	280 326,00
Výsledok hospodárenia pred zdanením	195 274,00	195 274,00
Sankčné poplatky (+)	350,00	350,00
Vytvorené rezervy (+)	1 350,00	4 050,00
Odmeny žiakom (-)	0,00	1 800,00
Základ dane	196 974,00	197 874,00
Odmeny žiakom (-)	1 800,00	0,00
Odpočet daňovej straty	246,00	985,00
Upravený základ dane	194 928,00	196 889,00
Sadzba dane	22 %	10 %
Daň z príjmov PO splatná	42 884,16	19 688,90
Efektívna sadzba dane	9,02 %	4,14 %

Zdroj: Spracované na základe vlastných výpočtov.

Samotný spôsob výpočtu dane z príjmov PO v analyzovaných krajinách je v podstate rovnaký. Rozdiel v našom prípade je spôsobený pri uplatnení vytvorených rezerv na nevyčerpané dovolenky, pretože v Slovenskej republike sa tieto rezervy považujú za daňovo uznané náklady a v Maďarsku sa všetky vytvorené rezervy považujú za položky zvyšujúce základ dane z príjmov PO. Pri porovnaní základu dane po odpočítaní daňovej straty sme zistili, že v Maďarsku je vyšší ako v Slovenskej republike, čo je spôsobené rozdielnou výškou odpočítanej daňovej straty. V Slovenskej republike výšku daňovej straty môže PO odpočítať po dobu 4 rokov rovnomerne a v Maďarsku do výšky 50 % z vypočítaného základu dane. V našom príklade odlišnosť výšky dane z príjmov PO spôsobila aj rozdielna výška daňovej sadzby. V Maďarsku bola stanovená progresívna daňová sadzba, t. j. ak základ dane je nižší ako 500 miliónov HUF (ako v našom prípade), tak sadzba dane je vo výške 10 %. Ak základ dane je vyšší ako 500 miliónov HUF, sadzba dane je určená vo výške 19 % z tej časti, ktorá prevýši uvedenú sumu. Podľa efektívnej daňovej sadzby podiel splatnej dane z príjmov PO v Slovenskej republike predstavuje výšku 9,02 % z celkových príjmov spoločnosti a v Maďarsku 4,14 %.

Záver

Diplomová práca bola zameraná na teoretické východiská zdaňovania, daňovú harmonizáciu krajín Európskej únie a analýzu daňových sústav dvoch členských krajín Európskej únie, Slovenskej republiky a Maďarska.

Cieľom diplomovej práce bola analýza a porovnanie daňovej sústavy Slovenskej republiky a Maďarska, zistenie rozdielov a zhodnotenie daňového zaťaženia podnikateľov v uvedených krajinách z makroekonomického a mikroekonomického hľadiska.

Na naplnenie hlavného cieľa diplomovej práce sme v prvej časti prezentovali základné teoretické východiská daní a zdaňovania. Uviedli sme aj súčasné trendy v oblasti harmonizácie daní v Európskej únii, pretože porovnávané krajiny sú jej členskými štátmi.

V druhej kapitole sme formulovali hlavný cieľ práce a uviedli parciálne ciele, ktoré boli nevyhnutné pre dosiahnutie hlavného cieľa. V tejto časti sme uviedli aj vedecké metódy, ktoré boli využité na dosiahnutie vytýčených cieľov.

V rámci analýzy daňových sústav sme zistili ich odlišnosti, ale aj spoločné charakteristiky. Štruktúra daní v Slovenskej republike a v Maďarsku je podobná, a to v dôsledku harmonizácie daní v rámci Európskej únie. Rozdiel je len v množstve vybraných daní. Zvláštnosťou maďarskej daňovej sústavy je zavedená takzvaná zjednodušená podnikateľská daň, ktorou sa zdaňujú príjmy FO podnikateľov a PO. Taktiež podnikatelia musia platiť rôzne dane v závislosti od toho, v ktorom sektore pôsobia a od rozsahu pôsobnosti podnikateľských subjektov.

Pri porovnávaní miery daňového zaťaženia z makroekonomického hľadiska sme vychádzali z vývoja daňovej kvóty v rokoch 2005 až 2014, kde sme zistili, že daňové zaťaženie v Maďarsku bolo v sledovanom období vyššie o 7 až 9 %, než v Slovenskej republike. Môžeme skonštatovať, že rozdiel je významný, preto z makroekonomického hľadiska pre podnikateľov je výhodnejšie vykonávať podnikateľskú činnosť na území Slovenskej republiky. Pri porovnaní miery daňového zaťaženia z makroekonomického hľadiska sme sledovali výšku daňových sadzieb v rokoch 2016 a 2017, kde sme zistili, že hoci v Maďarsku sa znížila sadzba dane z príjmov PO o 10 %, sadzba zjednodušenej podnikateľskej dane a DPH zostala vysoká. Dospeli sme k záveru, že daňové zaťaženie podnikateľských subjektov v Maďarsku je z makroekonomického hľadiska pre podnikateľské subjekty nevýhodnejšie v porovnaní so Slovenskou republikou, ale tento rozdiel je minimálny. Ak sledujeme daňové zaťaženie podnikateľských subjektov – PO

v Maďarsku sa zaviedli rôzne opatrenia na jeho znižovanie, ako napríklad znížila sa výška sadzby dane.

Mieru daňového zaťaženia podnikateľov z mikroekonomického hľadiska sme skúmali na modelových príkladoch. V rámci riešenia modelových príkladov sme vyčíslili splatnú daň z príjmov a efektívne daňové sadzby. Pri porovnávaní efektívnych daňových sadzieb z príjmov fyzických a právnických osôb sme dospeli k záveru, že aj z mikroekonomického hľadiska je pre podnikateľov - FO výhodnejšie podnikat' na území Slovenskej republiky.

Celkovo môžeme konštatovať, že nevýhodou maďarského daňového systému je veľké množstvo vybraných daní, zložitosť ich výpočtu a určenia, taktiež zložitosť určenia daňových sadzieb, pretože veľa daňových sadzieb je stanovená v závislosti od daňových subjektov alebo od predmetu dane. Naopak, daňový systém na Slovensku je prehľadnejší a zrozumiteľnejší.

Zoznam použitej literatúry

Knižné publikácie

1. BAŠTINCOVÁ, A. 2016. *Účtovníctvo a dane právnických osôb*. Prvé vydanie. Bratislava: Wolters Kluwer, 2016. 260.s. ISBN 978-80-8168-398-5.
2. BAŠTINCOVÁ, A. – SOLÍK, J. – VAŠEKOVÁ, M. 2012. *Účtovníctvo a dane fyzických osôb*. Prvé vydanie.Bratislava: EKONÓM, 2012.260 s.ISBN 978-80-225-3510-6.
3. BAŠTINCOVÁ, A. a kol. 2007. *Účtovníctvo a dane podnikateľských subjektov II*. Bratislava: EKONÓM, 2007. 216 s. ISBN 978-80-225-2357-8.
4. HARUMOVÁ, A. 2002. *Dane v teórii a praxi*. Bratislava: Iura Edition, 2002. 240 s. ISBN 80-89047-39-4.
5. HERICH, GY. 2015. *Adótan 2015/2016*. Budapest: PENTA UNIÓ Zrt, 2015. 445 s. ISBN 978-615-5249-32-7.
6. HERICH, GY. a kol. 2015. *Adó 2015 magyarázatok*. Budapest: PENTA UNIÓ Zrt, 2015. 490 s. ISBN 978-615-5249-26-6.
7. LÉNARTOVÁ, G. 2012. *Harmonizácia daní v EÚ*. Bratislava: EKONÓM, 2012. 114 s. ISBN 978-80-225-3501-4.
8. LÉNÁRTOVÁ, G. 2015. *Daňové systémy*. Bratislava: EKONÓM, 2015. 300 s. ISBN 978-80-225-4029-2.
9. LÉNÁRTOVÁ, G. 2014. *Súčasný problémy harmonizácie daní v Európskej únii*. Grantová úloha VEGA č. 1/0064/13. Názov projektu: Vplyv medzinárodného zdanenia a domáceho daňového systému na rozvoj podnikateľskej sféry v SR. Bratislava. 2014. 8 s.
10. LISÝ, J. a kol. 2007. *Ekonomika v novej ekonomike*. Bratislava: Iura Edition, 2007. 634 s. ISBN 978-80-8078-408-9.
11. SCHULTZOVÁ, A. 2002. *Daňovníctvo*. Bratislava: SÚVAHA, 2002. 263 s. ISBN 80-88727-53-7.
12. SCHULTZOVÁ, A. 2004. *Daňovníctvo v Slovenskej republike*. Bratislava: SÚVAHA, 2004. 311 s. ISBN 80-88727-77-4.

13. SCHULTZOVÁ, A. 2012. *Daňové sústavy štátov Európskej únie*. Druhé doplnené a prepracované vydanie. Bratislava: EKONÓM, 2012. 224 s. ISBN 978-80-225-3457-4.
14. SCHULTZOVÁ, A. a kol. 2011. *DAŇOVNÍCTVO daňová teória a politika I*. Prvé vydanie. Bratislava: Iura Edition, 2011. 260 s. ISBN 978-80-8078-407-2.
15. SCHULTZOVÁ, A. a kol. 2015. *DAŇOVNÍCTVO daňová teória a politika I*. Druhé doplnené a prepracované vydanie. Bratislava: Iura Edition, 2015. 305 s. ISBN 978-80-7478-867-3.
16. STARÝ, M. a kol. 2009. *Dějiny daní a poplatů*. Prvé vydanie. Praha: Vydavatelství Havlíček Brain Team, 2009. 220 s. ISBN 978-80-87109-15-1.
17. ŠIROKÝ, J. 2009. *Daně v Evropské unii*. Tretie aktualizované a prepracované vydanie. Praha: LINDE, 2009. 354 s. ISBN 978-80-7201-746-1.

Právne normy

18. Zákon č. 212/1992 Zb. o sústave daní v znení neskorších predpisov.
19. Zákon č. 222/2004 Z. z. o dani z pridanej hodnoty v znení neskorších predpisov.
20. Zákon č. 361/2014 Z. z. o dani z motorových vozidiel v znení neskorších predpisov.
21. Zákon č. 563/2009 Z. z. o správe daní v znení neskorších predpisov.
22. Zákon č. 582/2004 Z. z. o miestnych daniach a miestnom poplatku za komunálne odpady a drobné stavebné odpady v znení neskorších predpisov.
23. Zákon č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov v znení neskorších predpisov.
24. Zákon č. C. z roku 1990 o miestnych daniach v znení neskorších predpisov.
25. Zákon č. CXVII. z roku 1995 o dani z príjmov fyzických osôb v znení neskorších predpisov.
26. Zákon č. CXXVII. z roku 2003 o spotrebných daniach v znení neskorších predpisov.
27. Zákon č. CXXVII. z roku 2007 o dani z pridanej hodnoty v znení neskorších predpisov.
28. Zákon č. LXXXI. z roku 1996 o dani z príjmov právnických osôb v znení neskorších predpisov.

29. Zákon č. LXXXII. z roku 1991 o dani z motorových vozidiel v znení neskorších predpisov.
30. Zákon č. XLIII. z roku 2002 o zjednodušenej podnikateľskej dani v znení neskorších predpisov.

Internetové zdroje

31. <http://officina.hu/gazdasag/117-minimalber-2016>
32. <http://www.uad.sk/33/danove-sustavy-v-kocke-madarsko-uniqueiduchxzASYZNbaPiNpHHX2-xR418Jheuy4/>
33. <http://www.worldwide-tax.com/hungary/indexhungary.asp>
34. <https://en.santandertrade.com/establish-overseas/hungary/tax-system>